

voice ATHENS

Ο Δημήτρης
Παπαδημητρίου
μιλάει για το
«Moby Dick»
Του Μάκη Προβατά

Ο Γιώργος Παγουλάτος
είναι ένας αθεράπευτα
αισιόδοξος άνθρωπος
Του Νίκου Αμανίτη

Γιώργος Γάλλος
Θέατρο, Άγριες Μελίσσες
και άλλες ιστορίες
Της Έρρικας Ρούσσου

102.5
ATHENS
VOICE
RADIO

Αθηναϊκός μοντερνισμός

Της Κιάρας Σουγκανίδου

ATHENS VOICES

★ ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ★

Αρχαιολογικός χώρος Ακρόπολης (ψιλοάδειος λόγω ζήμερου και κορωνοϊού). Στην ασύρματη επικοινωνία του φύλακα ακούγεται:

«Προσοχή! Εντοπίστηκαν δύο κυρίες να μαζεύουν χόρτα μέσα από τον περιφραγμένο χώρο!»

(Κυριακή 1η Μαρτίου, ημέρα με ελεύθερη είσοδο σε Μουσεία και Αρχαιολογικούς χώρους)

«Είναι όλοι σα χαμένο! Παίζει άλλος με κινητό στο φανάρι! Άλλο καπνίζει. Άλλο κοιτάζει έξω. Τρελό είναι; Ως εντώ. Το τέρμα! Χαζό, τρελό, ντεν ξέρω!»

(Έξαλλος αλλοδαπός ταξιτζής, Χαριλάου Τρικούπη, Πέμπτη βράδυ)

Έξοδος απογευματινής παράστασης στο θέατρο Διάνα όπου εμφανίζεται ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου. Ωριμη κυρία, μόνης της, βγαίνοντας, μονολογεί πόσο της άρεσε η παράσταση. Βλέποντας μια παρέα νεότερων, δίπλα της, τους ρωτάει:

«Βρε παιδιά, τι ωραίος αυτός ο Παπακωνσταντίνου! Ξέρετε καμιά άλλη παράσταση έτσι προχώ, να μου πείτε να πάω;»

(Ιησοφάκης, Κυριακή βράδυ)

«Από το πολύ απολυμαντικό νιώθω τα χέρια μου να καίνε!»

(Κυρία προς την παρέα της, πίνοντας καφέ στο Αθήναιο, Κυριακή μεσημέρι)

-Γαμώτο, έχω βγάλει κριθαράκι στο μάτι και πονάει.

-Α, για να φύγει πρέπει να σε μουτζώσει μια Μαρία.

(Συζήτηση σε café, περιοχή Χίλτον, Παρασκευή απόγευμα)

«Έλα, στο σούπερ μάρκετ με πέτυχε... Στα απορρυπαντικά είμαι... Μπα, όχι, ένα γιαούρτι θέλω να πάρω μόνο... Ε, να, χαζεύω».

(60άρης κύριος, χαμένος στους διαδρόμους του Βασιλόπουλου. Ψυχικό, Σάββατο πρωί)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ

→ panikoval500@gmail.com

ΟΜΑΔΕΣ ΑΥΤΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Στις ομάδες αυτές δεν υπάρχει κάποιος «ειδικός». Οι άνθρωποι μοιράζονται τις εμπειρίες τους, βοηθώντας ο ένας τον άλλον.

Ανώνυμοι Αλκοολικοί

Για ανθρώπους με πρόβλημα στην κατανάλωση αλκοόλ. Κάποιες συναντήσεις είναι ανοιχτές για όλους και κάποιες άκαπνες.

www.aa-greece.gr

ΑΛ-ΑΝΩΝ

Για συγγενείς και φίλους των αλκοολικών.

www.alanon.gr

Ενήλικα Παιδιά Αλκοολικών/ Δυσλειτουργικών Οικογενειών

Ανδρες και γυναίκες που μεγάλωσαν σε δυσλειτουργικές οικογένειες. Γίνονται και διαδικτυακές συναντήσεις.

enilika-paidia.blogspot.com

Ανώνυμοι ναρκομανείς

Για χρήστες ουσιών (και αλκοόλ). Κάποιες συναντήσεις τον μήνα είναι ανοιχτές και κάποιες άκαπνες. Λειτουργούν και δύο ξενόγλωσσες ομάδες στην Αθήνα, μία αγγλόφωνη και μία περσόφωνη.

www.nagreece.gr

Ανώνυμες Οικογένειες

Για συγγενείς και φίλους χρηστών ναρκωτικών.

www.familiesanonymous.org.gr

Συνεξαρτημένοι Ανώνυμοι

Άνθρωποι με κοινό πρόβλημα



την αδυναμία να διατηρήσουν λειτουργικές σχέσεις. Γίνεται και διαδικτυακή συνάντηση.

Synexartimenoianonimoι.blogspot.gr

Ανώνυμοι Υπερφάγοι

Όπως λένε, «καλωσορίζουμε οποιονδήποτε θέλει να σταματήσει να τρώει ψυχαναγκαστικά».

www.anonymoi-yperfagoi.org.gr

Τζογαδόροι Ανώνυμοι

Για ανθρώπους που έχουν πρόβλημα με τον τζόγο. Στη Θεσσαλονίκη υπάρχει και ομάδα για συγγενείς και φίλους.

Δεν έχουν ιστοσελίδα. 6977717585, 6974392204

Ελληνικό Δίκτυο Ακούγοντας Φωνές

Η ομάδα συντονίζεται αποκλειστικά από άτομα που μοιράζονται παρόμοιες εμπειρίες. Που ακούνε φωνές ή έχουν οπτικές, οσφρητικές και άλλες ασυνήθιστες εμπειρίες.

www.hearingvoices.gr

Μαζί

Για ανθρώπους που έχουν διαγνωστεί με διαταραχή διάθεσης, τους συγγενείς και τους φίλους τους, ενώ λειτουργεί και ομάδα αυτοβοήθειας για την κατάθλιψη.

www.mazi.org.gr

-ΤΑΚΗΣ ΣΚΡΙΒΑΝΟΣ

Info~DIET

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ



2020

Η χρονιά που απαγορεύτηκε το καρναβάλι. (Το μόνο καλό που μας έφερε ο κορωνοϊός)

ΜΕΤΑ-ΚΟΥΛΟΥΡΙ

Γέμισε η Αθήνα νέες, νόστιμες και ευφάνταστες παραλλαγές του εθνικού μας σνακ.

ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Μη χάσετε όλο τον Μάρτιο το αφιέρωμα στο γαλλικό κανάλι TV5. Προγραμματίζει τρομερές ταινίες και ντοκιμαντέρ.

LES NEGRESSES VERTES

Έρχεται (μέχρι στιγμής) στην Αθήνα μετά από 28 χρόνια το συγκρότημα που μάζεψε όλες τις φυλές του Παρισιού σε μία μπάντα.

ΨΩΝΙΣΤΕ ΤΟ ΟΛΟΙ

Βραχιολάκια για τον Μάρτι από το e-shop του Χαμόγελου του Παιδιού με 3,5 ευρώ.

ΕΠΙΚΑΙΡΟ

«Ακυρώθηκε γάμος γιατί δεν βρήκαν ρύζι στα σουπερμάρκετ». (Ο τοίχος είχε τη δική του υστερία)

ΠΑΤΡΙΝΟΙ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙΣΤΕΣ

Πήραν με το σπαθί τους το Όσκαρ βλακείας. Χειρότεροι και από τον κορωνοϊό.

Ο ΧΑΛΒΑΣ

8 ευρώ το κιλό; Να τον φάτε μόνοι σας.

ΕΚΛΕΙΣΕ Η HIVE ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Είμαστε η μόνη χώρα στον κόσμο που οι πολίτες της κατέστρεφαν τα ηλεκτρικά πατίνια στους δρόμους ή (ακόμα καλύτερα) τα πετούσαν στον Θερμαϊκό.

SUPERGIRL

Επιστροφή στο ντίσκο-τσιφτετέλι που το ξέρουμε και μας ξέρει. (η ελληνική συμμετοχή στη φετινή Eurovision)

Η ΑΝΗΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ

Είναι ο πιο απαράδεκτος δρόμος της πόλης. Ο δρόμος που (μεταξύ άλλων) οδηγεί και στην πρωθυπουργική κατοικία. Οδόστρωμα αδιανόητο, λακούβες, τρύπες, λοφάκια, σαμαράκια, ντροπή. (στο Κολωνάκι)

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΤΕΛΟΣ

Η φωλιά

Της ΜΙΚΑΣ ΣΥΜΠΟΥΡΑ



Κόσμημα των «Tiferet & Sisiphus»

Είμαι όρθια με τα μάτια καρφωμένα στη θάλασσα. Επιτέλους έφτασα! Σκύβω και πλένω την ντομάτα στο νερό και ξεδιψάω από τον χυμό της. Μετά χάνομαι στον εαυτό μου. Φοράω ένα πορτοκαλί ολόσωμο μαγιό και είμαι ξυπόλητη. Ήρθε όμως η ώρα να γυρίσω πίσω. Ποιον δρόμο άραγε πρέπει να ακολουθήσω; Δεν ήμουν σίγουρη. Αποφασίζω να γυρίσω από διαφορετικό δρόμο από αυτόν που είχα έρθει, ίσως για να παρατείνω τη βόλτα με τον εαυτό μου. Είμαι έξι ετών και ο προσανατολισμός δεν είναι από τα πιο δυνατά μου σημεία. Πίσω στην πρόχειρη κατασκήνωση οι γονείς μου και τα αδέρφια μου είχαν ήδη αρχίσει να με ψάχνουν. Περπατούσα μέσα στο πευκοδάσος προσπαθώντας να εντοπίσω το μπλε αυτοκίνητο Zephyr Ford που ήξερα ότι έχουμ. Ήμουν σίγουρη ότι θα το βρω, όμως κάθε φορά που πλησίαζα ένα λάθος αυτοκίνητο τόσο πιο πολύ απομακρυνόμουν από το σωστό. Η αποτυχία ήταν εκπληξη για μένα και δεν άργησα να βάλω τα κλάματα. Η αγωνία μου κορυφώνεται. Τώρα ξέρω ότι δεν μπορώ να βασιστώ μόνο στον εαυτό μου και άρρητα καλώ σε βοήθεια. Δεν μπορώ να πάρω ανάσα και ξυπνάω.

Είμαι στο σπίτι μου αρκετές δεκαετίες αργότερα. Στο κομοδίνο δίπλα στο κρεβάτι βλέπω ένα μενταγιόν αγορασμένο από ένα πλανόδιο καλλιτέχνη σε πανηγύρι που είχα πάει αποβραδής. Ήταν μια συρματένια χάλκινη φωλιά που είχε ένα άσπρο μαργαριταρένιο αυγό στρογγυλοκαθισμένο στη μέση της φωλιάς. Ένα μικρότερο και μαύρο αυγό ήταν στην άκρη της φωλιάς έτοιμο να πέσει. Ένα μικρό χαρτάκι που συνόδευε το κόσμημα εξηγούσε τον συμβολισμό.

Και κατάλαβα ότι ίσως στο όνειρο ήμουν το μαύρο αυγό που ήθελε να δοκιμάσει την τύχη του!

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει η **Ράνια Εμμανουηλίδου**. Σπούδασε στο Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. Έχει ασχοληθεί με τη σκηνογραφία, την ενδυματολογία και το εικαστικό περιβάλλον σε θεατρικές παραστάσεις και performance. Αυτό το διάστημα συμμετέχει στην ομαδική έκθεση «Hypnagogia» στη Nitra Gallery. Διάρκεια έκθεσης: 5 Μαρτίου ως 9 Απριλίου.



Η αγαπημένη στήλη Athens Voices στα ηχεία και τα ακουστικά σας. Οι φωνές της Αθήνας, όσα κρυφακούει ο Γιάννης Νένες στο δρόμο, στο Μετρό, στο γραφείο, σε γνωστά, πολυσύχναστα μέρη αλλά και απίθανα σημεία, κάθε μέρα στο Athens Voice Radio 102.5



Ανθούπολη

Της ΕΛΕΝΗΣ ΧΕΛΙΩΤΗ

Δεν είχα να πάω κάπου σήμερα. Κι όμως είμαι εδώ. Τι σημασία έχει σε ποιο σταθμό; Δεν έχω σήμα στο κινητό. No service, μου λέει. Ναι, το έχω στα Αγγλικά. Old habits die hard. Κάθομαι στην ακριανή καρέκλα. Δύο άνθρωποι περιμένουν μόνο στην πλατφόρμα, όρθιοι. Ανήσυχτοι θα είναι, σαν και μένα. Η ανησυχία είναι το μόνιμό μου state of consciousness. Απλά προτιμώ, μέσα σ' αυτό, να κάθομαι κάπου άνετα. Ναι, είμαι και τεμπέλα. Το τρένο έρχεται. Το "In this twilight" των Nine Inch Nails παίζει σε λούπα και ο στίχος "all the black is really white, if you believe it" χαράζεται, κάθε φορά που το ακούω, πιο βαθιά στο μυαλό μου. Πιάνω τον εαυτό μου να τον σκέφτεται ενώ δουλεύω, τρώω ή κάνω μπάνιο.

Την ώρα που ο Trent για πολλοστή φορά λέει "let me take away your doubt" (I wish you could, Trent), έρχεται και κάθεται παραδίπλα μου μια κυρία, παράξενα ντυμένη. Μαύρο, λαχανί και κόκκινο εκπέμπει. Μαύρα στρογγυλά γυαλιά, κόκκινο καπέλο του ψαρά, λαχανί χοντρό φουλάρι. Το πρόσωπό της σκυθρωπό, επισκιάζει τα χρώματα σε σημείο που τα αγνοείς. Ένα μικρό, πορφυρό γυναικείο τσαντάκι με κρόσσια αποτελείώνει μια ήδη αλλόκοτη εμφάνιση. Κάτι δεν στέκει. Δεν διάλεξε τυχαία. Την εκφράζει. Τι θέλει να πει όμως; Το τρένο ξανάρχεται. Τη βλέπω να μπαίνει και να στέκεται όρθια ενώ είναι άδειο. Χωρίς να βλέπω τα μάτια της καταλαβαίνω ότι με κοιτάει. Κάτι δεν στέκει και με μένα μάλλον. Θα με ρωτήσει κανείς γιατί δεν φεύγω; Ένα αγοράκι πουρδουκλώνεται στο πόδι μου και παραλίγο θα 'πεφτε εάν δεν το κράταγε η μαμά του. «Πρόσεχε πού πας, παιδάκι μου!» του λέει με ένταση. Νέα σχετικά, 40άρα. Η ρίζα των μαλλιών άβαφη εδώ και πολλούς μήνες. Κίτρινο, μαύρο, λευκό. Δέρμα γερασμένο, όχι από χρόνο.

Λίγα μέτρα πιο πίσω ακολουθεί ένας γοητευτικός άντρας παρεμφερής ηλικίας ο οποίος κρατά με το δεξί του χέρι την 8χρονη κόρη του. Σε αντίθεση με την κυρία, αυτός κρατιέται σε φόρμα: λεπτός, ωραίο ντύσιμο, ζωντανό βλέμμα. Μπράβο του, σκέφτομαι. Και μετά πάει και στέκεται δίπλα στην εν λόγω κυρία. Τώρα σκέφτομαι «πώς». Γιατί επέτρεψες στον εαυτό σου να φτάσει ως εδώ; Γιατί εκείνος φαίνεται να προσπαθεί και εσύ όχι; Ή ήσουν πάντα έτσι; Ήταν και αυτός παλιότερα; Σου συνέβη κάτι; Δεν σε νοιάζει; Κουράστηκες κιόλας; Ούτε 45 δεν είσαι. Δεν μπορεί να μην υπάρχει εξήγηση για κάτι τόσο (έστω και αισθητικά) παράδοξο.

Τα απαντωτά ερωτήματά μου διακόπτονται από ένα επαναλαμβανόμενο «αμάν, αμάν, αμάν» της κοπέλας που ήρθε πριν 2 λεπτά και κάθισε δίπλα μου. «Συγγνώμη», μου λέει απλώνοντας το χέρι της για να ακουμπήσει το δικό μου, «μήπως ξέρεις εάν μπορώ να σβήσω ένα μήνυμα που μόλις έστειλα στο whatsapp;» Είχε χλωμιάσει. Ήταν πανικόβλητη. «Ηρεμία» της λέω, «θα το βρούμε. Καταρχάς πότε το έστειλες;» «Τι εννοείς;» μου λέει κοιτώντας με λες και θα της σώσω τη ζωή. «Εδώ μέσα δεν έχει σήμα, οπότε εάν το έστειλες αφού μπήκες πιθανόν να μην έχει σταλεί καν. Από την άλλη, εάν έχει σταλεί, χωρίς δίκτυο και ίντερνετ δεν μπορείς να το σβήσεις».

Γούρλωσε τα μάτια. «Πως το ξέρω αυτό;» «Έχει ένα ή δύο βελάκια το μήνυμά σου;» τη ρωτώ. Συνεχίζει να με κοιτάει κατάματα λες και της μιλάω μια ξένη γλώσσα που προσπαθεί απεγνωσμένα να καταλάβει αλλά αδυνατεί. «Σε παρακαλώ, βοήθησέ με» μου απαντά και μου δίνει το κινητό της. Το παίρνω στα χέρια και κοιτάω την οθόνη. Η επαφή ονομάζεται baby και έχει μια μπλε καρδούλα. Το τελευταίο μήνυμά του «μωρού» της ήταν «μου λείπεις». Το μήνυμά της, το οποίο δεν είχε παραδοθεί ακόμα, έλεγε «και εγώ θα 'θελα να μπορώ να σε βλέπω πιο συχνά, ήταν τέλεια όμως σήμερα». Ώου.

Το μήνυμά της ήταν το δέντρο που έπεσε στο δάσος και κανείς δεν άκουσε. Έβγαλε ήχο; Βρισκόταν μετέωρο μεταξύ δύο συμπάντων. Ένα όπου έχει ήδη «ακουστεί» η πτώση και το γεγονός υφίσταται, και ένα όπου διασώθηκε πριν προσγειωθεί στο έδαφος. «Το όνομά σου;» τη ρωτώ. «Χριστίνα» μου λέει. «Χριστίνα μου, το μήνυμά σου δεν εστάλη ποτέ καθότι το έστειλες αφού το σήμα είχε χαθεί. Για να το σβήσεις κάνεις αυτό».

Αφού της δείχνω τα 4 βήματα που απαιτούνται και το whatsapp μας ενημερώνει ότι έχει διαγραφεί, της λέω «θα σου πρότεινα να ανέβεις ξανά επάνω για να βεβαιωθείς ότι σβήστηκε και για να στείλεις άμεσα ένα άλλο δικαιολογώντας τη διαγραφή του πρώτου, γιατί η εφαρμογή σε δίνει στεγνά ότι διέγραψες κάτι». «Πώς να σε ευχαριστήσω;» μου λέει. «Αναρωτήσου εάν θα είχες εν μέρει ανακουφιστεί εάν το μήνυμα αυτό είχε διαβαστεί». ●



OK Markets
okmarkets

Ποτέ το μαγείρεμα δεν ήταν τόσο απολαυστικό!

ΣΩΤΕΖΑ **Tefal**

από 64,50€
ΜΟΝΟ 9,90€
Με 50 σφραγίδες των 5€

Διάρκεια: 9/3/2020 έως 18/4/2020

ΚΙ ΑΝ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΕΙ ΤΟΤΕ Ο ΦΡΑΧΤΗΣ;

Του ΚΩΣΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΙΔΗ

Ο φράχτης στον Έβρο κατασκευάστηκε το 2010 για να καλύψει εκείνο το σημείο των χερσαίων συνόρων όπου δεν μεσολαβεί ποτάμι. Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε χαρακτηρίσει το έργο «υποκριτικό και απάνθρωπο», ενώ αρκετοί συμπολίτες μας συμμετείχαν σε πορεία διαμαρτυρίας στα σύνορα, συγκρουόμενοι με ΜΑΤ, αλλά και οπαδούς της Χρυσής Αυγής. Ωστόσο οι δημοσκοπήσεις έδειχναν υψηλό ποσοστό αποδοχής του έργου από την κοινή γνώμη. Από τον Ιανουάριο ως τον Σεπτέμβριο του 2010, όταν και ολοκληρώθηκε το έργο, είχαν περάσει στην Ελλάδα 31.400 άτομα. Τι θα συνέβαινε τώρα στον Έβρο αν δεν είχε κατασκευαστεί ο φράχτης; Υπάρχουν μόνο δύο ενδεχόμενα: είτε θα περνούσαν χιλιάδες πρόσφυγες και μετανάστες ανεξέλεγκτα στη χώρα, είτε οι ελληνικές δυνάμεις ασφαλείας θα συγκρούονταν με «αμάχους» σε κάθε εκατοστό της συνωριογραμμής. Το πιθανότερο είναι ότι θα συνέβαιναν και τα δύο ταυτοχρόνως ή, καλύτερα, οι διελεύσεις δεν θα είχαν σταματήσει ποτέ και απλώς οι άνθρωποι που βρίσκονται σήμερα στα νησιά, θα ήταν κάπου στη Μακεδονία. Οι ελληνικές Αρχές απάντησαν με τον τρόπο που όλοι είδαμε στην πίεση που ασκείται από την άλλη πλευρά των συνόρων. Ωστόσο υπάρχει μία ποιοτική διαφορά στα αντανακλαστικά της κοινής γνώμης. Πρώτον, το μεγαλύτερο ποσοστό της δείχνει να συμφωνεί με τη σκληρή στάση απέναντι στις ροές. Δεύτερον και πιο σημαντικό, αυτή τη φορά δεν ακούγεται πολλά περί αλληλεγγύης και ανθρωπισμού, ούτε βλέπεις στα social φωτογραφίες με γονείς που κρατούν στην αγκαλιά ένα μωρό και περιμένουν να μπουν στην Ελλάδα. Για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό; Επειδή η πραγματικότητα επικάθεται πάνω στις ιδέες και τις συνθλίβει, μαζί με τα προσχήματα περί πολιτικής ορθότητας. Υπάρχει ένα σημείο το οποίο αν ξεπεραστεί, είναι το πρόβλημα που υπαγορεύει τη λύση του και όχι οι αρχές ή το μέτρο της ηθικής. Δείτε, για παράδειγμα, τη στάση που κρατάει τώρα ο ΣΥΡΙΖΑ μπροστά στην πίεση των ροών. Γνωρίζει ότι αν αρχίσει πάλι τα περί ανοιχτών συνόρων, όχι μόνο θα το πληρώσει δημοσκοπικά, αλλά θα κινδυνεύσει με πολιτική εξαφάνιση.

Ε έρω έναν άνθρωπο που έχει στο-κάρει 400 ιατρικές μάσκες. Πήγε και τις αγόρασε με το που άκουσε για τον ιό, όταν αρρώστησαν οι πρώτοι Κινέζοι. Δεν μπορείς να τον χαρακτηρίσεις και τομάρι γιατί τις μοιράζει στους φίλους του, ειδικά σε αυτούς που υποστηρίζουν άτομα με επιβαρυνμένη υγεία. Ωστόσο αυτές οι καταστάσεις προάγουν πάντα το ατομικό έναντι του συλλογικού. Στην αρρώστια δεν σκέφτεσαι και πολύ τους άλλους. Αρχίζεις και τελειώνεις με τον εαυτό σου. Άλλωστε σε περιπτώσεις όπως αυτή, οι άλλοι αποτελούν μία εν δυνάμει απειλή. Όχι μόνο για να σου μεταδώσουν τον ιό, αλλά για να σου πιάσουν το κρεβάτι στην Εντατική, να πάρουν πρώτοι τα μακαρόνια από το ράφι, να αγοράσουν την τελευταία μάσκα και τη συσκευασία με τα αντισηπτικά μαντηλάκια. Είναι μία συνθήκη που, ούτως ή άλλως, σε υποχρεώνει να πάρεις φυσικές αποστάσεις από τους άλλους, να περιορίσεις την κοινωνικότητά σου. Ε, όταν συμβαίνει αυτό, αρχίζει και αποτυπώνεται και στην ευρύτερη συμπεριφορά. Ο φόβος και η απειλή, ειδικά από κάτι που μπορεί να σου μεταδώσει ένας άλλος, δίνουν προτεραιότητα στο ένστικτο. Και τι πιο ισχυρό, πιο προσδιοριστικό από το ένστικτο της επιβίωσης; Έτσι και βρεθούμε στη δίνη μίας πανδημίας, θα δούμε πράγματα που δεν μπορούσαμε να φανταστούμε, ατομικές (αλλά και πολιτικές) συμπεριφορές από τη σφαίρα του αδιανόητου. Η κατάσταση στα σύνορα και το ενδεχόμενο μίας πανδημίας είναι, φυσικά, δύο διαφορετικές περιπτώσεις. Ωστόσο και οι δύο διεγείρουν αντανακλαστικά που, υπό φυσιολογικές συνθήκες, θα εθεωρούντο ακραία. Ζούμε, όμως, σε καιρούς που η ίδια η κανονικότητα προσδιορίζεται από το ακραίο. Η χώρα κλείνει τα σύνορα και εσύ αναγκάζεσαι να κλειστείς στο σπίτι σου. Και οι δύο επιλογές είναι ακραίες. Συνοιστούν, όμως, καταφυγές επιβίωσης. Ακόμα και αν οι αρχές, εθνικές, κοινωνικές και ατομικές, υπαγορεύουν κάτι διαφορετικό, συμβιβάζεσαι. Δέχεσαι το ακραίο ως αυτονόητο.

→ kostas@giannakidis.com

ΝΑ ΠΩΣ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

**Στη Συρία ο στόχος είναι το ίδιο το μέσο:
επίδειξη δύναμης, κατατρόπωση προαιώνι-
ων εχθρών, εκβιασμοί και ταπεινώσεις**

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Οι πολιτικές αναλύσεις που ανάγουν όλα τα γεγονότα στα οικονομικά συμφέροντα έχουν συμβάλει στη λανθασμένη πολιτική της Ευρώπης στη Συρία. Η στην απουσία πολιτικής, στην αμηχανία. Οι συγκρούσεις –διανύουμε ήδη τον ένατο χρόνο του περιφερειακού πολέμου– δεν είναι αποτέλεσμα ανταγωνισμών για την υπαρφαγή πλουτοπαραγωγικών πηγών· δεν υπάρχουν πλουτοπαραγωγικές πηγές· είναι αποτέλεσμα σχέσεων εξουσίας, φυλετικού και θρησκευτικού φανατισμού. Ο στόχος είναι το ίδιο το μέσο: η επίδειξη δύναμης, η κατατρόπωση προαιώνιων εχθρών (οι Κούρδοι από τη μία πλευρά, οι σιίτες από την άλλη), ο εκβιασμός και η ταπείνωση της Δύσης. Τα τελευταία εννέα χρόνια, 900.000 άνθρωποι εκτοπίστηκαν· η σύρραξη μεταξύ καθεστωτικών και τζιχαντιστών κατέληξε στη δημιουργία θυλάκων τζιχαντιστών, όπως συμβαίνει σήμερα στην Ιντλέμπ· η σύρραξη μεταξύ καθεστωτικών και Τούρκων κατέληξε σε εθνοτική εκκαθάριση των Κούρδων (κυρίως γύρω από την Κομπανέ) για την οποία οι Τούρκοι συνεργάστηκαν με το ισλαμικό Κράτος και με άλλες τοπικές συμμορίες ομοϊδεατών τους.



σιιτών– δηλώνουν ότι νίπτουν τας χείρας τους στη Μέση Ανατολή. Είναι το χειρότερο που μπορούν να κάνουν αυτή τη στιγμή: όταν παρεμβαίνεις πρέπει να φτάνεις μέχρι το τέλος. Ο Ντόναλντ Τραμπ δεν ξέρει τι κάνει· λες και οι αποφάσεις του εξαρτώνται από τυχαία γεγονότα ή από ψυχικές διαθέσεις.

Η ρωσική βόμβα που σκότωσε 33 Τούρκους στρατιώτες στη βορειοδυτική Συρία έφερε σε κρίση τη «μεγάλη στρατηγική» του Ερντογάν ο οποίος ήλπιζε σε διαρκή συμμαχία με τη Ρωσία. Επεμβαίνοντας στη Συρία, ο Τούρκος πρόεδρος θέλησε να καταστήσει την Τουρκία μείζονα παίκτη στην περιφερειακή σκηνή και να καθουσιάζει την εκλογική του βάση, που, ως άκρως εθνικιστική, άρχισε να δυσαρεστείται όταν οι ρωσο-συριακές δυνάμεις ισοπέδωσαν τουρκικό προκεχωρημένο φυλάκιο στην Ιντλέμπ, 40 χιλιόμετρα από τα τουρκικά σύνορα. Ο Ερντογάν έμπλεξε σε ακήρυχτο πόλεμο με το καθεστώς του Μπασάρ-ελ-Ασαντ, τον οποίον όμως στηρίζει η Μόσχα. Κρίμα· ο Τούρκος πρόεδρος ερωτοτροπεί με τη Ρωσία για να μπει στη μύτη των Δυτικών και για να προωθήσει το προσωπικό του όνειρο.

Το δεύτερο πρόβλημά του είναι ότι στο τουρκικό έδαφος υπάρχουν 3,6 εκατομμύρια πρόσφυγες. Σημειώνω ωστόσο ότι οι καινούργιοι που δημιουργούνται από την ένταση στην Ιντλέμπ είναι φυσικό να προωθούνται προς τα νότια, όχι προς την Τουρκία. Πράγματι, αριθμός των 3,6 εκατομμυ-

ρίων ακούγεται τεράστιος, ιδιαίτερα σε σύγκριση με το βάρος της άλλης πλευράς, της Ελλάδας, όπου δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με την παρουσία ξένων – αλλά, ο συντριπτικά μεγαλύτερος πληθυσμός της Τουρκίας (γύρω στα 85 εκατομμύρια) και η κοινή θρησκευτική ταυτότητά της με τους πρόσφυγες καθιστούν αυτόν τον αριθμό σχεδόν φυσικό. Με λίγα λόγια, αν και οι πρόσφυγες και μετανάστες ανέρχονται στο 4% του πληθυσμού στην Τουρκία, πρόκειται για ανθρώπους που έχουν παρόμοιες ρίζες με τους αυτόχθονες. Από κει και πέρα,

είναι ζήτημα χωρικής και εργασιακής τους διευθέτησης. Πλην όμως, η Τουρκία δεν έχει πρόθεση διευθέτησης και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων. Τους χρησιμοποιεί σαν το μοναδικό χαρτί που μπορεί να ταραξεί τους Ευρωπαίους: θα σας πλημμυρίσω με έξαλλους ισλαμιστές, με τρομοκράτες τζιχαντιστές. Εμμέσως, εξυπηρετεί τον Πούτιν ο οποίος τρίβει τα χέρια του: όταν τα πλήθη αλαλάζουν στον Αλάχ στα σύνορα της Ευρώπης, ενισχύονται τα ευρωσκεπτικιστικά κινήματα και οι φιλο-Ρώσοι πολιτικοί. Βεβαίως, υπάρχουν και φιλο-ρωσικά κινήματα που λατρεύουν τη Ρωσία επειδή στο έδαφός της γεννήθηκε κάποτε ο κομμουνισμός (ξεχνώντας το ότι στη συνέχεια πέθανε)· άλλη περίπτωση αυτοί.

Η Ευρώπη έχει αποτύχει τόσο στον τρόπο υποδοχής ξένων πληθυσμών (κριτήρια, διαδικασίες), όσο και στον τρόπο ένταξης ή αφομοίωσής τους. Το λαμπρό και ένδοξο ευρωπαϊκό πνεύμα δεν κατάφερε να επινοήσει τίποτα καλύτερο από τις «κλειστές δομές», τα hot spots και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, ούτε να κινητοποιήσει αποτελεσματικά τη Frontex, ούτε να εκπονήσει σχέδιο αναχαίτισης της μετανάστευσης από τη Μέση Ανατολή και την Αφρική.

Επιπλέον, η Ευρώπη δεν φαίνεται να έχει άποψη για όσα εκτυλίσσονται στη Συρία. Το 2011-12, ανακάτωσε την κατάσταση με διάφορες ανοησίες και ονειροφαντασίες περί Αραβικής Άνοιξης – αλλά ας μη λέμε τα ίδια και τα ίδια: ό γέγονε γέγονε. Η ευπιστία των Ευρωπαίων είναι βαθύ πρόβλημα και αντανάκλα τον διχασμό τους: απόδειξη ότι αυτές τις ημέρες στα ευρωπαϊκά ΜΜΕ γίνεται λόγος για το ότι η Ελλάδα παραβιάζει το διεθνές δίκαιο με το να μη δέχεται «πρόσφυγες»· προφανώς το αφήγημα του Ερντογάν γνωρίζει κάποια επιτυχία.

Το 2016 η ΕΕ αγόρασε χρόνο έναντι έξι δισεκατομμυρίων ευρώ. Η Τουρκία συμφώνησε να κρατήσει τους πρόσφυγες. Πέρασαν τέσσερα χρόνια στη διάρκεια των οποίων η ΕΕ δεν έλυσε κανένα από τα διλήμματα των μεταναστευτικών κυμάτων. Τα έξι δισεκατομμύρια (τα οποία δεν έχουν καταβληθεί στο σύνολό τους) ξοδεύτηκαν. Ο Ερντογάν απαιτεί καινούργια δόση ενθαρρύνοντας και στη συνέχεια σπρώχνοντας Αφγανούς, Πακιστανούς, Μπαγκλαντεσιανούς να κινηθούν προς τον Έβρο. Αλλά τα προβλήματα δεν λύνονται με λεφτά, λύνονται με χάραξη πολιτικής. Ο Ερντογάν έχει πολιτική, ο Πούτιν έχει πολιτική, εμείς δεν έχουμε.

Όσο για τον Ασαντ, η πολιτική του είναι γενοκτονική, αλλά δεν ξέρουμε πώς θα ήταν χωρίς τη ρωσική και την ιρανική παρέμβαση· πώς θα ήταν χωρίς τη βιαστική ευρωπαϊκή αλληλεγγύη στους αντάρτες που, surprise!, ήταν τζιχαντιστές. Πώς θα ήταν αν η Ευρώπη τον είχε πιέσει από το 2011 να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις προκειμένου να μην εκμεταλλευτούν τις ταραχές όσοι την εκμεταλλεύτηκαν. Η ίδια η στάση της Τουρκίας είναι, μεταξύ άλλων, αποτέλεσμα

μιας μακράς σειράς σφαλμάτων και υποχωρήσεων των δυτικών ηγεσιών, από τον Ζακ Σιράκ μέχρι την Άνγκελα Μέρκελ, που απέτυχαν να καταλάβουν τον απλό αλγόριθμο του μουσουλμανικού εισοδισμού στην Ευρώπη και τη μηχανική της οικονομικής βοήθειας στην Τουρκία. Βοήθεια, οικονομική, τεχνική, ανθρωπιστική, πρέπει να δοθεί στη Συρία· σε κανέναν άλλο: χρηματοδότηση για ανοικοδόμηση με επιτήρηση ως προς τη διάθεση των πόρων και ως προς στρατηγική απομόνωση των τζιχαντιστών ανταρτών. Δεν μπορεί να υπάρξει

πολιτική μη επέμβασης σε έναν τόσο ενοποιημένο κόσμο. Και συχνά, όπως συνέβη στη Ρουάντα το 1994, η μη επέμβαση είναι χειρότερη από την επέμβαση. Τότε οι ευαίσθητες ψυχές έκαναν λόγο για «κυνική αδιαφορία του ΟΗΕ και της Δύσης», μολονότι η «Δύση» δεν είχε τίποτα να κερδίσει από τον αλληλοσφαγιασμό των αφρικανικών φυλών. Σήμερα, η Ευρώπη, μιας και δεν υπάρχουν αβροί σοσιαλδημοκράτες στη Συρία, μιας και δεν υπάρχουν κουτόφραγκοι σαν εμάς, πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι έχει μόνο μία λύση: να συνεννοηθεί με τον λιγότερο επικίνδυνο από τους παίκτες. **Α**

**Η ΕΥΠΙΣΤΙΑ ΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΕΙΝΑΙ
ΒΑΘΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΚΑΙ ΑΝΤΑΝΑΚΛΑ
ΤΟΝ ΔΙΧΑΣΜΟ
ΤΟΥΣ. ΑΥΤΕΣ
ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ ΣΕ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΜΕ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ
ΤΟ ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ
ΠΑΡΑΒΙΑΖΕΙ ΤΟ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ**

Ρεσιτάλ πολιτικού κυνισμού και διπλωματικής ωμότητας από τον Ερντογάν

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Η Δύση θα έπρεπε να το περιμένει. Τα σημάδια στο θέατρο πολέμου της Συρίας ήταν ξεκάθαρα ήδη από την εισβολή των τουρκικών μονάδων και των μισθοφόρων της Άγκυρας στις κουρδικές περιοχές στον συριακό βορά. Η αντιμετώπιση της Δαμασκού και των Ρώσων στον τελευταίο θύλακα των Τζιχαντιστών στην επαρχία Ιτλίμπ ήταν θέμα χρόνου. Η Άγκυρα το γνώριζε. Ο κύκλος λυκοφιλίας Τουρκίας - Ρωσίας κάποια στιγμή θα έκλεινε. Τα «παρά φύσιν» φλερτ στη διπλωματική ιστορία έχουν ορατή ημερομηνία λήξης. Η Ρωσία και η Τουρκία ποτέ στη σύγχρονη αλλά και την παλαιότερη κοινή τους ιστορική διαδρομή δεν είχαν έστω και για σύντομο χρονικό διάστημα κάποια παρένθεση διμερούς κατανόησης και συμμαχικής δραστηριότητας.

Αλλωστε, όπως αρχίζουν ήδη να δηλώνουν ρώσοι διπλωμάτες στη Μόσχα, ο Πούτιν δεν θέλει να τον δει ούτε ζωγραφιστό πια τον Ερντογάν. Του πήρε τα λεφτά και τον χρησιμοποίησε για να διασπάσει το ΝΑΤΟ. Αρκετά, λοιπόν. Έως εδώ. Η Μόσχα δεν θα αφήσει τα κεκτημένα της στη Συρία για ικανοποιήσει τις ορέξεις ενός αδηφάγου ισλαμιστή στην Άγκυρα. Το ίδιο σκηνικό εκτυλίχθηκε και στη Λιβύη. Η Ρωσία δεν θα άφηνε τον καλύτερό της πελάτη στη Βόρειο Αφρική, την Αίγυπτο, για τα μάτια του Ερντογάν. Ήταν, είναι και θα συνεχίσει να είναι στο πλευρό του Χαφτάρ και εναντίον του συμμάχου της Άγκυρας, του Σάραντζ. Μόνο που αυτή τη φορά η Τουρκία θα πληρώσει, όπως και στη Συρία, το στρατιωτικό τίμημα. Η Αίγυπτος δεν θα αφήσει την Τουρκία να παίζει τον χωροφύλακα στα χωράφια της, δηλαδή τη Λιβύη. Με αυτά και τα άλλα, η Άγκυρα οδηγήθηκε σχεδόν με μαθηματική ακρίβεια σε ένα αδιέξοδο. Νόμιζε πως η λυκοφιλία της Μόσχας θα είχε διάρκεια και πως ο Πούτιν θα βοηθούσε την Τουρκία να διασφαλίσει συγκεκριμένα κεκτημένα σε συριακό έδαφος. Δεν κατέστη εφικτό, ωστόσο. Η Ρωσία κατάφερε με πολύ κόπο να επανέλθει στη διεθνή σκακιέρα και να αποκτήσει ένα νέο «αγκυροβόλιο» στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Δεν θα θυσίαζε βεβαίως μία τέτοια επιτυχία για να ικανοποιήσει την νεοοθωμανική αδηφαγία του Ταγίπ Ερντογάν. Έτσι φτάσαμε στη δραματική κορύφωση της περασμένης εβδομάδας, όταν το προεδρικό μέγαρο στην Άγκυρα ξυπνούσε ακούγοντας τη σειρήνα του κόκκινου συναγερμού. Ένα τουρκικό τάγμα στο νότιο Ιτλίμπ, στη συμβολή των δύο αυτοκινητοδρόμων M4 και M5 που οδηγούν από τα δυτικά παράλια της Συρίας έως την Ιορδανία και από τον βορρά έως το νότο, βρέθηκε εγκλωβισμένο μεταξύ του συριακού πυροβολικού και των ρω-

σικών βομβαρδιστικών. Ακόμη δεν έχουν καταφέρει να ξεθάψουν τα πτώματα των τούρκων στρατιωτών που βρίσκονται κάτω από τα ερείπια. Μιλάμε για σφαγή. Στην Τουρκία άρχισαν να φθάνουν τα φέρετρα με τις τουρκικές σημαίες. Ο Ερντογάν χρειαζόταν άμεσα μία πειστική απάντηση. Το σύστημα Ερντογάν χρειαζόταν άμεσα έναν αντιπερισπασμό. Η τουρκική στρατιωτική ηγεσία χρειαζόταν άμεσα ένα άλλοθι. Μερικές χιλιάδες μετανάστες, κυρίως από το Αφγανιστάν, το Ιράν και το Μαρόκο, και κάποιοι από τη Σομαλία θα ήταν το «ανθρώπινο δυναμικό» που θα σήκωνε το βάρος του καθοδηγούμενου μεταναστευτικού ρεύματος. Επίσημα οι άνθρωποι αυτοί θα ήταν «Σύριοι πρόσφυγες». Στην πραγματικότητα πρόκειται για ομάδες ελεγχόμενων μεταναστών πολλοί εκ των οποίων ομιλούν την τουρκική και οι οποίοι μεταφέρθηκαν με σχέδιο στην Αδριανούπολη μέσω μισθωμένων λεωφορείων και ταξί. Την εργολαβία αυτή

ανέλαβαν συγκεκριμένοι μεγάλοι δήμοι, όπως της πόλης Bolu. Με ειδικά διαφημιστικά μηνύματα από τα τηλεοπτικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένης και της κρατικής τηλεόρασης, αλλά και με μεθοδευμένη καμπάνια από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι μετανάστες κλήθηκαν να μετακινηθούν μαζικά, κυρίως προς την Αδριανούπολη και κατόπιν προς τα ελληνικά σύνορα αλλά και προς το Αϊβαζίκ, απέναντι από τη Λέσβο. Μιλάμε για ολόκληρο σχεδιασμό.

Ξαφνικά όλο το βάρος του διεθνούς ενδιαφέροντος πέρασε από τη δραματική σφαγή των τούρκων στρατιωτών στο Ιτλίμπ στους χιλιάδες μετανάστες που φεύγουν για την Ευρώπη. Ο Ταγίπ Ερντογάν σχεδόν απερίσπαστος θα μπορούσε να μεθοδεύσει την «επιστροφή του Ασώτου» στη συμμαχική αγκαλιά των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ, η Δύση θα κέρδιζε ένα ρούμπρο στη μάχη κατά της Ρωσίας. Ο Ερντογάν ωστόσο ήξερε πως θα πλήρωνε μεγάλο τίμημα για να διασφαλίσει τη «συμμαχική θαλπωρή» που επιζητεί. Οι Αμερικανοί θα του πάρουν και τα «εσώρουχα» διότι δεν ξεχνούν το χουνέρι που υπέστησαν κατά το τριετές «ειδύλλιο» της Τουρκίας με τη Ρωσία. Από τον Ιούλιο του 2016 έως και ολόκληρο το 2019.

Η Ευρώπη, όπως πάντα, από τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας έως σήμερα παρακολουθεί έχοντας αναγάγει την αμνηχανία σε διπλωματική τέχνη. Αντιλαμβάνόμενες το στρατήγημα του Ερντογάν με την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού, η Γερμανία, η Γαλλία και οι χώρες του Βίσεγκραντ αποφά-

σισαν να υιοθετήσουν κατευναστική στάση προς την Τουρκία. Πρώτον για να μην αυξηθούν υπέρμετρα οι μεταναστευτικές ροές και φθάσουν τελικά στο Μόναχο, τη Βιέννη, τη Βουδαπέστη ή και την Μπρατισλάβα. Σε δεύτερο πλάνο οι πρώην Ανατολικές Χώρες βρήκαν την ευκαιρία να κερδίσουν νέους πόντους στην επιβολή της αντιρωσικής πολιτικής τους. Όσο για την Ελλάδα; Μερικές χιλιάδες μετανάστες που ασκούν πίεση στα σύνορα δεν είναι δα και μεγάλο πρόβλημα για τους κεντροευρωπαίους. Αρκεί να μην πλησιάζουν τα δικά τους σύνορα. Όπως το 2015. Δύο τακτικές που διέπονται από επιστημονικό κυνισμό συναντώνται στα νερά του Έβρου. Η τακτική του Ερντογάν που χρησιμοποιεί τείχος ανθρώπων για να αποπροσανατολίσει την εσωτερική του και τη διεθνή κοινή γνώμη και η τακτική των κεντροευρωπαϊκών χωρών που δεν επιθυμούν αλλαγή των συμφωνιών του Δουβλίνου διότι δεν θέλουν να γίνει διεθνής καταμερισμός των ευθυνών. Ωμότητα και κυνισμός. Περισσότερο μετρά για το Βερολίνο η διασφάλιση ακόμη ευμενέστερων όρων για την εγκατάσταση της Volkswagen στη Σμύρνη καθώς και η διατήρηση της προνομιακής για τη Γερμανία τουρκικής αγοράς οπλικών συστημάτων, παρά η θωράκιση των

ευρωπαϊκών συνόρων στον Έβρο και το Αιγαίο. Αυτή είναι η ωμή αλήθεια. Το ίδιο θα συμβεί, όταν η Άγκυρα προτείνει ανάλογες προνομιακές συμφωνίες στη Γαλλία. Συνέβη στο παρελθόν. Θα συμβεί και στο μέλλον.

Έμπειροι διπλωμάτες στην Αθήνα εξηνούσαν το Σαββατοκύριακο που μας πέρασε πως η Αθήνα είναι πολύ ενοχλημένη από τη στάση της Γερμανίας η οποία «συνεννοείται» απευθείας με την Άγκυρα αγνοώντας σχεδόν επιδεικτικά τους εταίρους της (και την Ελλάδα). Μεταξύ μας. Αυτή η «ενοχληση» της ελληνικής πλευράς ούτε καν έγινε αντιληπτή από την κοι-

νή γνώμη. Μάλλον παρέμεινε ερμηνευστική στερεωμένη λόγω διπλωματικού κορωναϊού σε κάποιους διπλωματικούς διαδρόμους. Άλλωστε ούτε η Frontex δεν ενεργοποιείται παρά τα περί του αντιθέτου λεγόμενα. Αν δεν πει το Βερολίνο το «ναί» τίποτε δεν κουνιέται στην ευρωπαϊκή γραφειοκρατία. Η ελληνική διπλωματία απέφυγε να ζητήσει τη σύγκληση Συνόδου Κορυφής για το μεταναστευτικό. Προφανώς η ελληνική κυβέρνηση έκρινε ή αναγκάστηκε να αποδεχθεί πως οι συσχετισμοί δυνάμεων «δεν σκκώνουν» αυτή την ώρα αλλαγή των συμφωνιών του Δουβλίνου και καταμερισμό ευθυνών στη διαχείριση του μεταναστευτικού. Η Ελλάδα μπορεί να πιέζεται στον Έβρο ή τα νησιά αλλά ποιος νοιάζεται γι' αυτό. Αρκεί όλα να παραμένουν περιορισμένα εντός των ελληνικών συνόρων. Οι Ευρωπαίοι κοιμούνται ήσυχά όσο ενεργοποιούνται οι ελληνικές αρχές ασφαλείας σε ρόλο ανθρωποφύλακα. Έως τότε; **Α**

ΕΠΙΣΗΜΑ ΗΤΑΝ «ΣΥΡΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ». ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΜΕΤΑΦΕΡΘΗΚΑΝ ΜΕ ΣΧΕΔΙΟ ΣΤΗΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΗ ΜΕΣΩ ΜΙΣΘΩΜΕΝΩΝ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΞΙ.

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεκλιβανίδης

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντασιμάς

Υπεύθυνος Ύλης Τάκης Σκριβάνος Επιμέλεια Ύλης Δήμητρα Γκρουκ

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης Αρχισυντάκτες Γιάννης Τσάκαλος, Έρρικα Ρούσσου

Συντακτική ομάδα: Ν. Αμανίτης, Ν. Αργυροπούλου, Μ. Βελέντζας, Ντ. Βλαχοπούλου, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ν. Γεωργελέ, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Α. Γκόρου, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δημητράκοπουλος, Θ. Ευθυμίου, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Μ. Κοντοβά, Ε. Κυριακίδου, Μ. Μαρμαρά, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Ελ. Μπεζιριανόγλου, Γ. Νένης, Μ. Νομικός, Ευτ. Παλλήκαρης, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Ν. Παπαηλιού, Γ. Παυριανός, Κ. Περρή, Μ. Προβατάς, Κ. Ρήγος, Ν. Σταμάτη, Ζ. Σφυρη, Σ. Τριανταφύλλου, Ευ. Τσαβδάρη, Σ. Τσιτσόπουλος, Σ. Χαραμή, Α. Χουρμούζη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα info@athensvoice.gr Υπεύθυνη οδοντού Δανάη Καμζόλα avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Μορφούλα Βογιατζόγλου, Sotos Anagnos **Εικονογραφήσεις** Θοδωρής Μπαργιώτας, Β. Γκογκτζιλιάς, art@athensvoice.gr **Φωτό:** Θανάσης Καρατζάς, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Γιάννης Βελισσαριδης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Πέτρος Νικόλτσος

Advertising Manager Πέπη Κράλιοβιτς

Digital Advertising Director Εύα Βαγγέλη

Direct Market Στεφάνια Μουστάκη, Βασίλης Ζαφειρούλης, Κρύστα Φωτεινοπούλου **Υποδοχή Διαφήμισης** Νίκη Σκαμάγκα marketing@athensvoice.gr **Digital Advertorial Coordinator** Έφη Ορφανάκου efiorfanakou@athensvoice.gr **Digital Traffic Manager** Εύη Ταρνάρη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη **Λογιστήριο** Ουρανία Μιχάλη, Μαρία Καραχοντζή, Βασίλης Νάκος, Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ Διανομή: Free Sunday

Athens Voice S.A. Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα **Σύνταξη:** 210 3617.360, 3617.369 fax: 210 3632.317 **Διαφημιστικό:** 210 3617.530, fax: 210 3617.310 **Athens Voice Radio 102.5:** 210 3648. 213 **Αγγελίες:** 210 3617. 369 **Λογιστήριο:** 210 3617. 170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής, μπορείτε να επικοινωνήσετε στα τηλέφωνα: 210 3617.360, 210 3617.369

ATHENSvoice

Κωδικός εντύπου: 7021 ISSN 1790-6164

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.



Κανείς δεν μπορεί να πάρει το ΠΑΣΟΚ από τη Νάντια

Η **Νάντια Γιαννακοπούλου**, το bullying, ο «μπουγαδοκαβγάς» και το μεγάλο παζάρι για την «πώληση» της Κεντροαριστεράς

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

Κακό χωριό –λένε– τα λίγα σπίτια. Στο Κίνημα Αλλαγής αναπολούν μεν τα πασοκικά μεγαλεία του παρελθόντος αλλά εδώ και μια πενταετία καμώνονται πως ψάχνουν τους λόγους για τους οποίους έχασαν την εκλεκτή εκλογική τους πελατεία. Οι περισσότεροι έχουν πλήρη επίγνωση της κατάστασης αλλά, για διαφορετικούς ο καθένας λόγους, δεν αποφασίζουν να αναλάβουν δράση. Έτσι άφησαν μόνη της μια νεαρή βουλευτή του κόμματος να ξεστομίσει αλήθειες που όλοι γνωρίζουν αλλά κανείς δεν τολμά να πει δημοσίως. Η Νάντια Γιαννακοπούλου δεν μασάει τα λόγια της και κανείς δεν μπορεί να της πάρει το ΠΑΣΟΚ απ' τα χέρια.

αυτή τη φορά θα είναι το ΚΙΝΑΛ που θα δώσει στον Τσίπρα τη δυνατότητα να κυβερνήσει. Κάτι σαν υποκατάστατο των ΑΝΕΛ. Υπάρχει και κάτι ακόμη. Τα στελέχη που πήγαν νωρίς στον ΣΥΡΙΖΑ ήταν «υπαρχηγοί» πολλών που έμειναν πίσω. Μια κατά μόνας μεταγραφή θα μπορούσε να έχει σαν αποτέλεσμα τα παλιά κορυφαία στελέχη να βρεθούν χαμηλότερα στην ιεραρχία. Κάτι που δεν θα το άντεχαν.

Η «ανταρσία της Νάντιας» δεν θα μπορούσε φυσικά να μείνει αναπάντητη από όσους απεργάζονται το σενάριο της συγχώνευσης ΣΥΡΙΖΑ-ΚΙΝΑΛ υπό την ταμπέλα της «Κεντροαριστεράς». Όχι τόσο γιατί έκανε κάποια φοβερή αποκάλυψη που απειλούσε να τους εκθέσει. Όλοι άλλωστε γνώριζαν τι συμβαίνει. Φοβήθηκαν όμως ότι αν η «νεαρή και αυθάδης» Γιαννακοπούλου σκώσει μπαϊράκι, ίσως να δελεαστούν και άλλοι να ακολουθήσουν χαλώντας τους το σχέδιο. Άλλωστε η πλειοψηφία των βουλευτών του Κινήματος Αλλαγής μοιάζει πιο κοντά στις απόψεις της Γιαννακοπούλου παρά στις επιδιώξεις της παλαιάς φρουράς.

Ξεκίνησαν, λοιπόν, μια συντονισμένη εκστρατεία απαξίωσης όσων τόλμησε να αναφέρει δημόσια. Αρχικά τη χαρακτήρισαν «δεξιά πτέρυγα» επιχειρώντας να δημιουργήσουν de facto συζήτηση για το ποια πόρτα πρέπει να χτυπήσει το κόμμα. «Το κόμμα όμως δεν πρέπει να αναζητήσει πολιτικό στέγν αλλού» επισημαίνει η κυρία Γιαννακοπούλου. Όπως τόνισε άλλωστε στην πρόσφατη ομιλία της στο Περίστέρι: «Ο χώρος του κέντρου ιστορικά ανήκει στο ΠΑΣΟΚ και εκεί πρέπει να επιμείνουμε. Δεν έχει νόημα να κοιτάζουμε ούτε προς τα δεξιά, ούτε προς τ' αριστερά. Αν είναι να λαϊκίσουμε για να κερδίσουμε ψήφους, είμαστε χαμένοι από χέρι. Για λαϊκισμό ο ψηφοφόρος θα πάει στο super market λαϊκισμού, δηλαδή στον ΣΥΡΙΖΑ. Δεν έχουμε τύχη. Άσε που δεν μπορούμε

κίολας. Κάποιοι άνθρωποι στο Κίνημα Αλλαγής έχουμε αρχές και απόψεις. Ο ΣΥΡΙΖΑ, απ' την άλλη, με τις παλινωδίες του μας έχει δώσει αρκετές ευκαιρίες να ανακάμψουμε».

Κάποιοι από το ΠΑΣΟΚ, έχοντας την τεχνογνωσία του να είναι αρεστοί στις εκάστοτε ηγέσιες, φαίνεται ότι έπεισαν προσωρινά και την πρόεδρο του κόμματος ότι η Γιαννακοπούλου προκαλεί εσωστρέφεια. Ίσως έτσι εξηγείται και η 45λεπτη επίθεση που εξαπέλυσε προσωπικά κατά της Γιαννακοπούλου η βουλευτής Λάρισας Ευαγγελία Λιακούλη την περασμένη εβδομάδα, κατά τη συνεδρίαση του συντονιστικού. Λίγο πριν τη συνεδρίαση, η γραμματέας της πρόεδρου ενώπιον σχεδόν του συνόλου των βουλευτών, είχε καλέσει την κυρία Λιακούλη «για λίγο στο γραφείο της». Η εικόνα έγινε ακόμη πιο ξεκάθαρη καθώς, αφού ολοκλήρωσε η κυρία Λιακούλη, η Γιαννακοπούλου ζήτησε τον λόγο επί προσωπικού αλλά δεν της δόθηκε. Η Γιαννακοπούλου δεν μάζωσε ούτε τότε χαρακτηρίζοντας «μπουγαδοκαβγά» τις μομφές της κυρίας Λιακούλη. Δεν ξέρω άλλωστε τι έχει να χάσει. Εξελέγη στη δύσκολη περιφέρεια του Δυτικού Τομέα Αθήνας, κόντρα στον Μιχάλη Καρχιμάκη. Ένα ιστορικό στέλεχος με ισχυρούς μηχανισμούς και δεσμούς με το «βαθύ κόμμα» που συνεχίζει να υπάρχει.

«ΓΙΑ ΛΑΪΚΙΣΜΟ Ο ΨΗΦΟΦΟΡΟΣ ΘΑ ΠΑΕΙ ΣΤΟ SUPER MARKET ΛΑΪΚΙΣΜΟΥ, ΔΗΛΑΔΗ ΣΤΟΝ ΣΥΡΙΖΑ»

Στο κρίσιμο ερώτημα αν όλες αυτές οι κινήσεις αποτελούν μομφή κατά της πρόεδρου, η Γιαννακοπούλου απαντά επίσης ευθαρσώς. «Το Κίνημα Αλλαγής έχει εκλεγμένη πρόεδρο τη Φώφη Γεννηματά μέχρι και το 2021, όπου το θέμα καταστατικά θα τεθεί προς συζήτηση. Δεν είναι καιρός για προεδρολογίες, αυτή τη στιγμή θεωρώ ότι άλλα είναι τα σημαντικά. Είναι η ενίσχυση της αυτονομίας του χώρου με μεταρρυθμιστικές απόψεις και προτάσεις, η αποσαφήνιση της στρατηγικής του ως σύγχρονης, εκσυγχρονιστικής δύναμης του Κέντρου και της σοσιαλδημοκρατίας και ως δύναμη ευθύνει για μια νέα πορεία της χώρας μακριά από τον λαϊκισμό και τον τυχοδιωκτισμό του ΣΥΡΙΖΑ. Είναι η αποσαφήνιση της αντιπολιτευτικής του ατζέντας με τρόπο που να βοηθάει στην κριτική προς την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας για τις ολιγωρίες και τις ατολμίες της, ώστε το Κίνημα Αλλαγής να πείθει ξανά τους νέους, τα δυναμικά στρώματα της κοινωνίας, τους απογοητευμένους από την πολιτική που έχουν επιλέξει την αποχή. Αυτά επείγουν. Όλα τα άλλα θα συζητηθούν όταν πρέπει και όπως πρέπει».

Αν δεν πρόκειται για μομφή κατά της πρόεδρου, μήπως πρόκειται για μια στείρα διαφωνία με στόχο την προσωπική προβολή; Πέρα από τη διαφωνία με τις κινήσεις των συριζολάγων, υπάρχει κάτι που προτείνει; Το έχει ξεκαθαρίσει και η ίδια σε συνεντεύξεις της, το ίδιο απαντά και τώρα. «Ούτως ή άλλως πρότεία δύο –κατ' εμέ σημαντικές– ενέργειες στην επιστολή μου προς την Κοινοβουλευτική Ομάδα. Την υιοθέτηση πιο ξεκάθαρων θέσεων για μια σειρά από ζητήματα όπως τα ελληνοτουρκικά, το μεταναστευτικό και το ασφαλιστικό. Ο ΣΥΡΙΖΑ με τις ακραίες απόψεις του, μας δίνει άπλετο χώρο για να εκφράσουμε τον κεντρικό χώρο. Επιπλέον, πρέπει να σταματήσει αυτή η συζήτηση περί μορατόριουμ σχετικά με την κριτική απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ. Πατί να τους δώσουμε για μια ακόμη φορά το φιλί της ζωής»;

«Ο χώρος του Κινήματος Αλλαγής χρειάζεται ένα μεγάλο ξεκαθάρισμα» αναφέρει η βουλευτής. «Πρέπει να σταματήσει να δίνει στέγν σε όσους χρησιμοποιούν την ιστορική παράταξη του κέντρου για να διαπραγματευθούν πολιτικά ανταλλάγματα. Αυτό ισχύει για όσους λοξοκοιτάζουν και προς τις δύο πλευρές. Τον αγώνα για την παράταξη πρέπει να τον δώσουμε μόνο όσοι πιστεύουμε στην αυτονομία του χώρου, οι άλλοι δεν βοηθούν».

Μπορεί η Νάντια Γιαννακοπούλου να κάνει λόγο για στελέχη που κοιτάζουν εκατέρωθεν, αλλά είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει μια σχηματοποιημένη τάση που λοξοκοιτάζει προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτή η τάση προφανώς και βλέπει ως εμπόδιο τη στάση και τις παρεμβάσεις της, φοβούμενη ότι υπάρχουν και άλλοι πολλοί που είναι στο πλάι της... **Α**

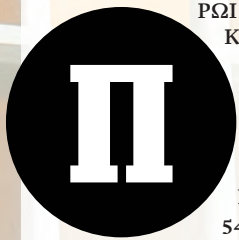
Στην πραγματικότητα, το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σε λήθαργο. Δεν υπήρξαν αντιδράσεις ούτε όταν η νικήτρια Φώφη Γεννηματά εξαφάνισε τον «δεύτερο» των εσωκομματικών εκλογών Νίκο Ανδρουλάκη από τα όργανα του κόμματος, ούτε όταν το συνέδριο πραγματοποιήθηκε με διορισμένους συνέδρους, ούτε όταν ο Αλέκος Φλαμπουράρης συνάντησε τον «φίλο» του Κώστα Γεϊτονα για καφέ στη Μεγάλη Βρετανία, αλλά ούτε κι όταν στελέχη του κόμματος με «ομαδάρχη» τον Νίκο Μπίστη παραβρέθηκαν σε εκδήλωση μαζί με στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ.

«Ένωσα πως πρέπει να αντιδράσω καθώς καταλάβαινα ότι η αδράνεια δεν βοηθά την παράταξη», αναφέρει η βουλευτής.

Ο λόγος για τον οποίο μερίδα –ιστορικών κυρίως– στελεχών επιδιώκουν τη μετακόμιση στον ΣΥΡΙΖΑ είναι περισσότερο από προφανής. Πρόκειται για ανθρώπους εθισμένους στην εξουσία και στους κυβερνητικούς θώκους. Οι περισσότεροι άλλωστε είναι πλέον μεγάλης ηλικίας και ανυπόμονοι. Δεν έχουν ούτε το σθένος αλλά ούτε και τις βιολογικές αντοχές για να προσπαθήσουν να ανασυστήσουν το πάλαι ποτέ κραταιό ΠΑΣΟΚ. Η ταχύτερη δίοδος προς την εξουσία είναι ο ΣΥΡΙΖΑ. Οι ίδιοι πιστεύουν μάλιστα ότι μετά την προσχώρησή τους, θα βρουν και τον δρόμο προς τα αξιώματα, «καταπίνοντας» στο δρόμο τους αφελείς συριζαίους. Εδώ που τα λέμε έχουν το σχετικό know how.

Υπάρχει βεβαιώς και το ερώτημα, γιατί τα στελέχη αυτά δεν πηγαίνουν κατά μόνας στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, όπως έκαναν δεκάδες άλλοι. Η απάντηση είναι εξίσου απλή. Ελπίζουν ότι η απλή αναλογική θα τους δώσει τη δυνατότητα να διαπραγματευτούν περισσότερα ανταλλάγματα καθώς πιστεύουν ότι





ΡΩΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ. ΨΙΔΟΒΡΕΧΕΙ, ΚΑΝΕΙ ΚΡΥΟ. Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΑΠΕΙΛΕΙ, Ο ΤΡΑΜΠ ΘΡΙ- ΑΜΒΕΥΕΙ, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΠΑΡΑΠΑΤΑΕΙ, Ο ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ ΕΞΑ- ΠΛΩΝΕΤΑΙ, ΤΟ ΜΕΤΑ- ΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΑΓΡΙΕΥΕΙ.

54,6% ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΘΕΡΜΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, 40 % ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΓΕΝΙΚΩΣ, ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΑΝΗΚΩ ΣΕ ΜΙΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ. ΦΟΒΑΜΑΙ. ΑΥΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΩΡΑΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΛΙΑΜΕΠ, ΠΑΝΤΩΣ, ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΦΑΙ- ΝΟΝΤΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ. ΙΣΩΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙ' ΑΥΤΟ ΝΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΚΑΘΕΤΑΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΜΟΥ, ΜΕ ΕΝΑ ΠΛΑΤΥ ΧΑΜΟ- ΓΕΛΟ ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΙΣΙΟΔΟΣΙΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΚΝΕΥΡΙΣΕΙ ΚΑΘΕ ΕΚ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΣ ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΣΟ. Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪ- ΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑ- ΕΥ ΑΛΛΩΝ, ΔΕΙΧΝΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΒΟΥΣ ΜΟΥ. ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ, ΚΑΤΙ ΘΑ ΦΟΒΑΤΑΙ ΚΙ ΕΚΕΙΝΟΣ.

Εσείς τι φοβάστε; Τίποτα που δεν θα φοβόμουν να παραδεχτώ ενώπιον του κοινού της Athens Voice. *(γελάει – εγώ όχι)*

Ελάτε τώρα... Δεν αξίζουν ούτε ένα μικρό φόβο οι αναγνώστες της Athens Voice; Φοβάμαι την εντροπία. Την απώλεια ελέγχου, τη χαοτική επιδείνωση ή παρακμή από την οποία δεν μπορείς να βγεις. Δηλαδή, για παράδειγμα, όταν έχεις μια κρίση, τι είδους κρίση είναι αυτή. Είναι η αρχή μίας αναντίστρεπτης επιδείνωσης ή ένας λόγυγκας τον οποίο το ραντάρ του ιστορικού θα διαβάσει ως μια μικρή απόκλιση και μετά επιστρέφεις στην κανονική πορεία; Η διαφορά ανάμεσα στα δύο είναι τεράστια. Πάρτε τον Τραμπ: είναι η αρχή μιας μακροπεριόδου, όπου το ρήγμα Αμερικής-Ευρώπης θα διευρύνεται σε βαθμό όχι απλώς ανταγωνισμού αλλά αντιπαλότητας; Ή είναι κάτι παροδικό και θα επιστρέψουμε στο διατλαντικό partnership που γνωρίσαμε; Η κρίση στην Ελλάδα, το ίδιο ερώτημα: ήταν μία κρίση μετά την οποία μπορούμε, έστω ως πολυτραυματίες, να συνέλθουμε, ή έχει αφήσει τραύματα τόσο βαθιά που είναι αδύνατο να επουλωθούν; Κάθε κοινωνία περνά καταστάσεις συναγερμού, τρώει σφαλίρες, πέφτει στο έδαφος, αλλά μετά ξανασηκώνεται. Ο κίνδυνος είναι εάν δεν ξανασηκωθείς.

Δεν βλέπετε να διαμορφώνονται οι συνθήκες να χαθεί ο έλεγχος, κάπου; Έχουμε βγει όλοι σοφότεροι την τελευταία δεκαετία. Αντιμετωπίσαμε προκλήσεις που καθεμία είχε στοιχεία υπαρξιακής απειλής. Στην Ευρώπη, θυμίζω, όταν ανέλαβε ο Juncker το 2014, προσδιόρισε την Επιτροπή του ως last chance Commission, Επιτροπή τελευταίας ευκαιρίας. Και υπήρχε, πραγματικά, η αίσθηση ότι εδώ οι προκλήσεις για την Ευρώπη είναι του είδους που ή θα τις νική-

σει ή θα τη γονατίσουν. Επιβιώσαμε. Στην ελληνική κρίση, στο χρονικό σημείο 2011-2012, στα βάθη της ύφεσης και της κοινωνικής αναταραχής, εάν διατύπωνες την πρόβλεψη ότι 8 χρόνια αργότερα θα είχαμε ένα Κοινοβούλιο συντριπτικής φιλοευρωπαϊκής πλειοψηφίας, όπου τα τρία μεγαλύτερα κόμματα θα είχαν εφαρμόσει το καθένα από ένα Μνημόνιο, και τα δυο μεγαλύτερα θα ήταν η μετριοπαθέστερη εκδοχή του πολιτικού τους παρελθόντος, και η πολιτική σύγκρουση πολύ ηπιότερη σε σχέση με το παρελθόν, και η ακροδεξιά εκτός Βουλής, εάν κανείς διατύπωνε αυτή την πρόβλεψη, θα τον χαρακτήριζαν αδαή ή αφελή. Αλλά εδώ είμαστε. Δηλαδή η αντοχή της δημοκρατίας διέψευσε όχι μόνο τους απαισιόδοξους αλλά τους ρεαλιστές.

Έχετε απόλυτο δίκιο ως προς αυτό. Μέσα πάμε καλά. Έξω όμως; Τουρκία, Ανατολική Μεσόγειος, οι φιλίες του Τραμπ, το μεταναστευτικό, οι αδυναμίες της ΕΕ, δεν είναι επικίνδυνα όλα αυτά; Είναι, βέβαια. Μια ουσιώδης αλλαγή αφορά τον τρόπο με τον οποίο η Τουρκία αντιλαμβάνεται τον ρόλο της στην περιοχή. Λένε, «δεν μας ενδιαφέρει να είμαστε γέφυρα μεταξύ Ανατολής και Δύσης, εμείς είμαστε κεντρικό κράτος, περιφερειακή υπερδύναμη». Έτσι αντιλαμβάνεται η Τουρκία τον εαυτό της με όρους ηγεμονικούς στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, μέλος του G20, μία χώρα με στρατεύματα στη Συρία, στο Ιράκ, στη Λιβύη, που θεωρεί ότι συνιστά παράγοντα «ήπιας ισχύος», έχω λέει τέσσερα εκατομμύρια πρόσφυγες στο έδαφός μου και άλλα τόσα εκτός συνόρων στους οποίους παρέχω ανθρωπιστική βοήθεια. Είναι μια χώρα, δηλαδή, η οποία έχει μια εικόνα για τον εαυτό της πολύ διαφορετική από την εικόνα που έχουμε προλάβει να συνηθίσουμε. Αυτό την καθιστά επιθετική με την έννοια ότι παίρνει πρωτοβουλίες οι οποίες εμφανίζουν μια προκλητικότητα, έχει μια τάση αμφισβήτησης παραδοσιακών δεδομένων και συμφωνημένων των προηγούμενων δεκαετιών. Το ερώτημα είναι πώς αντιμετωπίζουμε εμείς την τουρκική πρόκληση; Και νομίζω το πρώτο που θα έπρεπε να δούμε είναι η διάσταση του χρόνου, εάν η κατάσταση αυτή παρουσιάζει ενδείξεις ότι θα μπορούσε κάποια στιγμή να βελτιωθεί υπέρ μας. Αυτές οι ενδείξεις νομίζω δεν υπάρχουν, με την έννοια ότι ο συσχετισμός δυνάμεων με την Τουρκία δεν θα γίνεται ευνοϊκότερος για εμάς μεσο-μακροπρόθεσμα. Με αυτό δεδομένο, έχουμε συμφέρον να επιδιώξουμε, σε άμεσο ορίζοντα, με τις καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις, μια ειρηνική επίλυση των διαφορών μας με την Τουρκία μέσα από μία λογική διαλόγου, διαπραγμάτευσης, προσφυγής σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο όπως η Χάγη. Δεν είμαστε χώρα που θα πήγαινε γυμνή από νομικά επιχειρήματα ή διεθνή διπλωματική στήριξη, και προφανώς αυτό λειτουργεί παράλληλα με την αμυντική αποτρεπτικότητα.

Τώρα τελευταία, δέχεστε βολές ως ΕΛΙΑΜΕΠ, από εθνικιστικούς κύκλους, κυρίως για τις θέσεις του Ιδρύματος στα ελληνοτουρκικά. Εντάξει, ξέρω ότι όποτε δημιουργείται μία ένταση στα ελληνοτουρκικά εμφανίζονται οι «πατριώτες» που ψάχνουν για «προδότες» και τους «προδότες» τους βρίσκουν συχνά και εδώ που καθόμαστε... *(γελάει)* Κάθε χώρα έχει τους υπερπατριώτες της, και κάποιοι στην Ελλάδα έχουν σταδιοδρομήσει αναζη-



ένας αθε

Με όλες τις αδυναμίες, αποτυχίες, οπισθοδρομήσεις, παραμένουμε πολίτες του πιο ανεπτυγμένου club και του πιο αξιοζήλευτου τύπου κοινωνίας στον κόσμο, που είναι η ευρωπαϊκή κοινωνία.

τώντας προδότες και μειοδότες. Επιτρέψτε μου να υπενθυμίσω ότι μερικές από τις μεγαλύτερες ήττες του έθνους ιστορικά προήλθαν από θερμοκέφαλους υπερπατριώτες. Είναι πάγια πληγή στη δημοκρατία μας ότι στα κρίσιμα εθνικά θέματα δυσκολευόμαστε να διεξαγάγουμε έναν ψύχραιμο διάλογο επιχειρημάτων με γνώμονα τη ρεαλιστική εθνική ωφέλεια. Όμως τα συμφέροντα της χώρας δεν υπηρετούνται από κείνους που φωνάζουν περισσότερο, φαντασιώνονται ότι φορούν την περικεφαλαία του Κολοκοτρώνη ή καβαλάνε τον Βουκεφάλα του μαξιμαλισμού. Αλλά από κείνους που συστηματικά εργάστηκαν για το κύρος και την αξιοπιστία της χώρας, όπως ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, χτίζοντας εξωτερικές συμμαχίες και διπλωματικό κεφάλαιο, εμπεδώνοντας τη θέση μας στην Ευρώπη, εκσυγχρονίζοντας την Ελλάδα ως σύγχρονη δημοκρατία. Αυτοί οι πραγματικοί πατριώτες κατέστησαν τη χώρα μας ασφαλή, όχι οι υπερφίαλοι υπερπατριώτες.

Παρακολουθώ σε πολλές δυτικές χώρες να δημιουργείται μία φυγόκεντρη, πολωτική τάση με συνέπεια την αποδυνάμωση του μεσαίου χώρου. Αυτό δεν είναι ανησυχητικό και για την Ευρώπη και για τις υπόλοιπες δημοκρατικές χώρες; Ναι. Δεν είναι πάντα ταυτόσημες οι αιτίες για αυτό, αλλά να πάρουμε για παράδειγμα την άνοδο των εθνικολαϊκιστών στις ΗΠΑ, τον Τραμπ, και στη Βρετανία το Brexit. Έχουμε εκεί μία προηγούμενη περίοδο όξυνσης των ανισοτήτων με ένα κομμάτι της κοινωνίας να γλιστρά μέσα από το δίκτυ κοινωνικής προστασίας. Η Βρετανία την τελευταία δεκαετία είχε το δεύτερο χαμηλότερο επίπεδο επενδύσεων στην ΕΕ μετά την Ελλάδα. Και εκεί δεν έφταιγε βέβαια η ΕΕ. Εφαρμόστηκαν στις ΗΠΑ και τη Βρετανία πολιτικές αποδυνάμωσης των κοινωνικών θεσμών, οι οποίες άφησαν πολύ κόσμο στην απέξω. Κι αυτό που συμβαίνει μετά είναι ότι έρχονται οι ίδιοι αυτοί που άσκησαν ή μπλόκαραν αυτές τις πολιτικές –οι ρεπουμπλικάνοι που μπλόκαραν τις προσπάθειες του Obama να αυξήσει τις δημόσιες επενδύσεις, οι Tories, που μείωσαν τις δημόσιες επενδύσεις– και απευθύνονται στους χαμένους, λέγοντάς τους, πρώτον, φταίνε οι ξένοι, η ΕΕ, οι μετανάστες, οι Βρυξέλλες. Και, δεύτερον, ότι η λύση είναι να κόψουν την εξάρτηση από διεθνείς θεσμούς, συμφωνίες, την ΕΕ. Έχουμε εκεί τον μετασχηματισμό των συντηρητικών σε εθνικολαϊκιστές, που έχουν υιοθετήσει πια έναν λόγο ευθέως αντιμεταναστευτικό, τον οποίο τείναμε να συνδέουμε με την ακροδεξιά. Ένα ερώτημα είναι, για παράδειγμα, πώς θα συνεχίσει ο Boris Johnson στη γραμμή του Brexit. Η πρώτη του κίνηση την επομένη του Brexit ήταν να αποκλείσει από τη συνέντευξη τύπου κάποιους δημοσιογράφους του BBC και άλλους που του ασκούσαν κριτική, κάνοντας ακριβώς αυτό που κάνει ο Trump, ως μία επικίνδυνη ένδειξη illiberal αυταρχισμού – και στην περίπτωση της Βρετανίας μένει να δούμε. Δηλαδή υπάρχει μία μετατόπιση συντηρητικών δυνάμεων προς πιο αυταρχικές θέσεις και μία δαιμονοποίηση των αντιπάλων τους, μαζί και των αδυνάμων. Το αποτέλεσμα, από την άλλη, είναι ότι

οι δυνάμεις της κεντροαριστεράς ριζοσπαστικοποιούνται. Γιατί; Διότι βλέπουν ότι η κατάσταση για τους πιο αδύναμους έχει επιδεινωθεί, για τους λόγους που αναφέραμε. Δηλαδή στην Αμερική καταλαβαίνω την απήχηση του Sanders ή της Ocasio-Cortez, που υποστηρίζουν πολιτικές ριζοσπαστικές που για τα ευρωπαϊκά δεδομένα θα ήταν απλώς σοσιαλδημοκρατικές. Η υστέρηση των ΗΠΑ στις εισοδηματικές ανισότητες, στο ποιοι ωφελούνται από την οικονομική ανάπτυξη, στην ανεπάρκεια εθνικού συστήματος υγείας, υπαγορεύει ριζοσπαστικές και οργίλες πολιτικές αντιδράσεις. Δυστυχώς οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν εισέλθει σε ένα πολιτικό λεξιλόγιο εκθροπάθειας, η οποία ξεκινώντας από τον πρόεδρο Trump γίνεται πλέον αμοιβαία και διαποτίζει όλο το πολιτικό φάσμα. Άρα έχεις χώρες οι οποίες διολισθαίνουν σε ακραία διαίρεση και ακραία πόλωση και ομάδες, ίσως το ήμισυ κάθε κοινωνίας, που αισθάνονται ξένες στη χώρα τους, όσο ξένοι αισθάνονται οι Δημοκρατικοί στις ΗΠΑ του Trump ή οι Remainers στη Βρετανία του Brexit.

Αυτό είναι ανησυχητικό, όμως. Αυτό είναι πολύ ανησυχητικό, διότι επιπλέον θέμα αυτής της πόλωσης είναι ο λόγος της πολιτικής μετριοπάθειας και ανεκτικότητας, του πολιτικού φιλελευθερισμού, ο λόγος του «διαφωνώ με ό,τι λες αλλά θα υπερασπιστώ το δικαίωμά σου να το λες». Μπαίνουμε σε μία περίοδο δυσανεξίας και μισαλλοδοξίας η οποία έχει, σε ορισμένες περιπτώσεις, απόηχο δεκαετίας '30.

Και στην Ελλάδα; Στην Ελλάδα συνέβη το αντίστροφο, με μία έννοια αξιοσημείωτο κοινωνιολογικά, που εξηγείται από το βίαιο σοκ της πραγματικότητας που βίωσε η χώρα τον Ιούλιο 2015 και από την άμεση προσαρμογή των πολιτικών δυνάμεων που οδήγησαν στο δημοψήφισμα του 2015, την απρόθυμη αλλά άμεση προσαρμογή τους στην πραγματικότητα. Αυτό οδήγησε σε μία βίαιη ωρίμανση. Ήταν δηλαδή ο μέγας επιταχυντής ωρίμανσης και αυτογνωσίας της ελληνικής κοινωνίας, όταν όλες οι υπερφίαλες ψευδαισθήσεις διαλύθηκαν τον Ιούλιο του 2015, όταν οι Έλληνες (η πλειονότητα που ακόμα γαντζωνόταν σε αυτές) κατάλαβαν ότι οι μπλόφες έχουν τελειώσει και αυτό είναι το real thing, δηλαδή η άβυσσος κάτω από τα πόδια μας. Εκείνη η μουδιασμένη επόμενη μέρα του δημοψηφίσματος και των τσάμικων στην πλατεία Συντάγματος ήταν η απόλυτη στιγμή της αλήθειας, «Μνημόνιο ή καταστροφικό Grexit». Και στις υπαρξιακές κρίσιμες στιγμές, οι επιλογές καταλήγουν να συμπυκνώνονται σε ένα σαφές δίλημμα, όπως «Καραμανλής ή τανκς» του 1974. Όπως είχε γράψει ο Samuel Johnson για έναν Άγγλο φίλο του που επρόκειτο να κρεμαστεί την επόμενη μέρα, «Nothing concentrates the mind than the prospect of being hanged tomorrow». Η έξαρση της σοφίας και αυτογνωσίας, άρα και της ιστορικής αισιοδοξίας που εμπεριέχεται στην αυτογνωσία!

Τον κρέμασαν τελικά; Τον κρέμασαν αλλά παρέμεινε αισιόδοξος. [Γέλια]

Κι εσείς το ίδιο, μου φαίνεται. Σας ρώτησα στην αρχή τι φοβάστε, αλλά τώρα θέλω να σας ρωτήσω σε τι ελπίζετε. Είχατε πει πριν από τρία χρόνια στην Αγγελική Μπιρμπίλη, εδώ, στην Athens Voice, ότι η αισιοδοξία είναι αίσθηση υποχρέωσης και δημοσίου καθήκοντος για όσους μιλούν και γράφουν δημόσια. Θα έλεγα, υπάρχουν δύο λόγοι να παραμένει κανείς αισιόδοξος, είναι μια αισιοδοξία απολογισμού και μια αισιοδοξία ενατένισης. Η αισιοδοξία απολογισμού απορρέει από την αίσθηση ότι με όλες τις αδυναμίες, αποτυχίες, οπισθοδρομήσεις, παραμένουμε πολίτες του πιο ανεπτυγμένου club και του πιο αξιοζήλευτου τύπου κοινωνίας στον κόσμο, που είναι η ευρωπαϊκή κοινωνία. Η μόνη που έχει καταφέρει να συνθέτει τον καπιταλισμό με την κοινωνική αλληλεγγύη, την ανταγωνιστικότητα με την εσωτερική συνοχή, τον φιλελευθερισμό με την κοινωνική προστασία, με μία αίσθηση ευθύνης για τον πλανήτη, που παραμένει στην πρωτοπορία των δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου διεθνώς και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής και κάθε προοδευτικής ατζέντας στον ανεπτυγμένο κόσμο. Αυτή λοιπόν η πραγματικότητα, η συνειδητοποίηση του ιστορικού επιτεύγματος της ενωμένης Ευρώπης, με γεμίζει αισιοδοξία. Από την άλλη, υπάρχει η αισιοδοξία της ενατένισης που είναι η ρεαλιστική συνειδητοποίηση ότι η Ευρώπη δείχνει μεγάλη πολιτική ανθεκτικότητα και φαντασία όταν πρόκειται να αντιμετωπίσει κρίσεις και απειλές για την επιβίωση και για τα κεκτημένα της. Αυτό απέδειξε η τελευταία πενταετία, όταν η Ευρώπη βρέθηκε αντιμέτωπη με υπαρξιακές απειλές και τις ξεπέρασε. Δηλαδή, είμαι αισιόδοξος γιατί πιστεύω στη δύναμη των γεγονότων να μας εκπλήσσουν, ενίοτε αρνητικά, άλλοτε πάλι θετικά. Πάρτε τον Macron. Αυτές είναι οι ενδιαφέρουσες αντιφράσεις της ιστορίας. Η Αμερική επί οκτώ χρόνια είχε έναν λαμπρό, ενάρτερο, εμπνευστικό Πρόεδρο και αμέσως μετά ήρθε ο Trump. Η Γαλλία βρέθηκε στον τελευταίο γύρο των προεδρικών εκλογών με τη Le Pen ένα βήμα από την Προεδρία και εξέλεξε έναν Πρόεδρο μετά από δεκαετίες με πραγματικό όραμα για την Ευρώπη και τον ρόλο της χώρας του σε αυτήν. Είναι ενδιαφέρον πώς η ιστορία προχωρά μέσα από ακραίες αντιθέσεις. Υπάρχει η γοητεία και η λανθάνουσα υπόσχεση της έκκλησης. Και νομίζω ότι πολλά από όσα συμβαίνουν στην Ευρώπη συνιστούν στοιχεία ιστορικής έκκλησης, του είδους που κρατάει την πίστη, όλων εμάς που πιστεύουμε στην Ευρώπη, ζωντανή.

Και, έτσι, εσείς παραμένετε αθεράπευτα αισιόδοξος και ελπίζετε. Σε πείσμα της εμπειρίας και της γνώσης, αλλά με απόλυτη επίγνωση της αδυναμίας μου αυτής, ναι, παραμένω αισιόδοξος.

Γελάει και κάπου εδώ τελειώνει η συνέντευξη. Αργότερα θα παίξει κιθάρα με τον γιο του. Μπομπ Ντίλαν, Σαβόπουλο. Υποψιάζομαι και Monty Python, πάνω στον Σταυρό: Always look at the bright side of life. Α

(Η συνέντευξη έγινε λίγο πριν ξεσπάσουν τα γεγονότα στον Έβρο)

Ο Γιώργος Παγουλάτος είναι ράπευτα αισιόδοξος άνθρωπος

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ AMANITH / ΦΩΤΟ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ



Ενα από τα σημαντικότερα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, το «*Moby Dick*», γίνεται μιούζικαλ στην Αθήνα, για πρώτη φορά με χρήση ολογραμμάτων, 3D graphics και ζωντανή μουσική από ορχήστρα. Βασισμένος στο μυθιστόρημα του Χέρμαν Μέλβιλ ο **Δημήτρης Παπαδημητρίου** έγραψε το λιμπρέτο και τη μουσική και ο **Γιάννης Κακλέας** το σκηνοθέτησε. Η παράσταση –μια παραγωγή του **Onasis Culture** σε συνεργασία με τις Θεατρικές Σκηνές– ανέβηκε στις 28 Φεβρουαρίου στο Παλλάς και εμείς συναντήσαμε τον συνθέτη και μας μίλησε για το βιβλίο που σημάδεψε την παιδική του ηλικία και ενέπνευσε τη μεγάλη αυτή παραγωγή.

Με τον Δημήτρη Παπαδημητρίου γνωριζόμαστε σχεδόν τριάντα χρόνια και γι' αυτό συμφωνήσαμε ότι θα ήταν παράδοξο και εκτός κλίματος της σχέσης μας η συνέντευξη να γίνει στον ενικό και να γραφτεί στον πληθυντικό.

Καταρχάς, μία βασική ερώτηση: ο «Μόμπυ Ντικ» ήταν από τα πραγματικά αγαπημένα σου βιβλία, πριν ασχοληθείς λόγω της παράστασης; Ναι, ήταν. Ως παιδιά είχαμε τα «must» βιβλία που έπρεπε να διαβάσουμε, ένα από αυτά ήταν το «Μόμπυ Ντικ». Το πρωτοείδα που το διάβαζε ο αδελφός μου, ο Αντώνης. Του άρεσε τόσο πολύ που το διάβασε τρεις φορές απανωτές, οπότε το έβλεπα διαρκώς μπροστά μου. Ο Αντώνης διάβαζε παντού. Διάβαζε όταν τρώγαμε, ακόμα και όταν βάφαμε ή φτιάχναμε κάτι. Να σου πω ότι κι όταν παίζαμε πινγκ-πονγκ και έπεφτε το μπαλάκι, πήγαινε, διάβαζε μία σελίδα και ξαναγύριζε. Ήταν μια τέτοια περίπτωση αναγνώστη. Το «Μόμπυ Ντικ», λοιπόν, το διάβασα μόλις το άφησε αυτός. Αυτή ήταν η πρώτη μου επαφή. Είναι ένα βιβλίο συγκλονιστικό και για τα παιδιά, παρότι δεν καταλαβαίνουν τα «από κάτω» επίπεδα.

Τα δισαισθάνονται όμως; Τα δισαισθάνονται. Νομίζω, ωστόσο, ότι η εκδοχή που διαβάσαμε εμείς τότε, ως παιδιά της χουντικής σχολικής εποχής, είχε κομμένα στοιχεία. Όλο τον θρησκευτικό σκεπτικισμό που υπάρχει στο βιβλίο δεν τον θυμάμαι καθόλου σε εκείνη την έκδοση. Ίσως να μην το θυμάμαι επειδή ήμουν πολύ μικρός, αλλά έχω την εντύπωση ότι δεν υπήρχε. Μου ήταν τρομερή η έκπληξη όταν το ξαναδιάβασα σε ηλικία τριάντα ετών. Είπα «τι είναι όλα αυτά;» Το δικό μου αγαπημένο βιβλίο της εποχής ήταν «Το άλικο γράμμα». Ο Χόθορν το έγραψε το 1850, και το 1851 ο Μέλβιλ έγραψε το «Μόμπυ Ντικ». Φοβερή εποχή αυτή στην Αμερική, όπου και γράφονται συνεχόμενα πολύ σημαντικά βιβλία... Είναι η εποχή του επικού ρομαντισμού. Ο Χόθορν με τον Μέλβιλ είναι δάσκαλος και μαθητής. Όταν έχουμε μία τόσο φωτεινή περίπτωση όπως είναι ο Χόθορν, είναι πολύ πιθανό να φτιαχτεί δίπλα του ένας αξιόλογος μαθητής ο οποίος να τον ξεπεράσει ενδεχομένως. Νομίζω ότι φωτίζει ο ένας τον άλλον. Ο «Μόμπυ Ντικ» είναι αφιερωμένος στον Χόθορν. Όμως, νομίζω ότι εκείνη την εποχή η ανάγκη του κοινού ανθρώπου δεν ήταν ακόμα ώριμη για να δεχτεί τον «Μόμπυ Ντικ». Ο Μέλβιλ έκανε βήματα, πολύ πιο γρήγορα και πιο μπροστά από την εποχή του. Ήταν τουλάχιστον πενήντα χρόνια μπροστά.

Ο κάπταιν Αχαάβ με τον Μόμπυ Ντικ αντιπροσωπεύει την αιώνια ανθρώπινη κατάσταση του εμμονικού στόχου για τα όρια; Ο Μόμπυ Ντικ είναι ο εαυτός του, ένα ζώο χωρίς νόση, ούτε κακό, ούτε καλό. Ενστικτωδώς ενεργεί, και αντιδρά σε έναν ο οποίος επιτίθεται. Όλο το υπόλοιπο είναι ότι φορτώνουμε εμείς σε αυτόν, είναι το δικό μας όριο όπως ο καθένας το ορίζει και το προσδιορίζει. Όλοι έχουμε ένα όριο που προσπαθούμε να το φτάσουμε και να το ξεπεράσουμε. Και να μετατρεθεί αυτό το όριο πηγαίνοντας λίγο πιο πέρα, στην πραγματικότητα εκεί είναι πάλι.

Το λέει ο Αχαάβ ξεκάθαρα «ο καθένας μας έχει έναν τοίχο που τον σταματά». Ταυτόχρονα, όμως, θεωρεί και τον εαυτό του όριο του Μόμπυ Ντικ. «Εγώ είμαι το όριό του». Δηλαδή «ή εγώ θα τον φάω, ή αυτός εμένα». Ίσως, λοιπόν, μέσα στο DNA του ανθρώπου να υπάρχουν και γονίδια που του λένε «πρέπει να ξεπεράσεις τον εαυτό σου», και συνεχώς προχωράει και προχωρώντας μεταφέρει τον τοίχο λίγο πιο κει. Ο τοίχος όμως δεν σπάει, γι' αυτό είναι αθάνατος ο Μόμπυ Ντικ, δεν πεθαίνει ποτέ. Δεν πεθαίνει το όριο, μεταφέρεται. Έχεις, λοιπόν, δύο επιλογές. Η μία είναι με αδιαφορία να τον αφήσεις να κόβει τις βόλτες του μέχρι τη μέρα που θα σε συναντήσει. Θα σε συναντήσει, κάποια στιγμή, και θα είναι η μέρα της κρίσεως. Και η άλλη επιλογή είναι να πας να τον φας εσύ. Είναι καθαρά επιλογή ζωής εάν πας εσύ να δώσεις τη μάχη, να ξεπεράσεις το όριό σου, να αντιστρέψεις τη

μοίρα σου, να νικήσεις τον Θεό σου, ότι θες πες το, ή αν θα τον αφήσεις ελεύθερο να τριγυρνάει μέχρι να σε συναντήσει αυτός. Ένα από τα δύο θα κάνεις, άλλη εκδοχή δεν υπάρχει.

Όλη αυτή η ανάλυση που κάνεις ήταν ο δρόμος μέσα από τον οποίο είδες το λιμπρέτο και τη μουσική; Ναι, αλλά ήταν πολύ σαφές. Ξέρεις, αυτά τα μεγάλα έργα, σε αυτά τα πρώτα επίπεδα, είναι σαφή όταν προσδιορίζουν την ασάφεια. Η ασάφεια είναι προσδιορίσιμη. Μια φάλαйна, λοιπόν, επάνω της, κουβαλάει εκατοντάδες έννοιες και επειδή δεν μπορούμε να λάβουμε όλες τις έννοιες, αφήνουμε τον θεατή, τον αναγνώστη, να φορτώσει επάνω στη φάλαйна την έννοια που τον βολεύει. Όταν έχεις πρόβλημα με την παράδοση, με τον Θεό, με τον μπαμπά σου, όταν είσαι αστροναύτης και θέλεις να σπάσεις το ρεκόρ παραμονής σε έναν πλανήτη, ονομάζεις «Μόμπυ Ντικ» το δικό σου θέμα. Άρα ο καθένας έχει τον «Μόμπυ Ντικ» του. Και μπορώ να το φτάσω και πιο πέρα, να πω ότι ο καθένας έχει το «Μόμπυ Ντικ» που του αξίζει!

Τα ολογράμματα που βοηθάνε σε όλο αυτό; Έχω ένα πρόβλημα με τις συμβάσεις γενικά, έχω ένα όριο στις συμβάσεις που μπορώ να δεχτώ. Το πρόβλημά μου στην όπερα, ας πούμε, είναι ότι δεν μπορώ να δεχτώ μία πολύ άσχημη γυναίκα να υποδύεται την πολύ όμορφη, δεν μπορώ να το δεχτώ εύκολα αυτό. Έχω έναν δικό μου «Μόμπυ Ντικ» εκεί. Στο θέατρο μπορεί να πούμε «Να η φάλαйна, τη βλέπω» και να κοιτάμε κάπου σαν να είναι η φάλαйна. Το έχουμε δει αυτό στο φαιρτικό θέατρο. Για μένα η μαγκιά είναι να υπάρχει ο Μόμπυ Ντικ. Εμείς το κάνουμε στην παράσταση γιατί τώρα μας βοηθάει η τεχνολογία.

Επομένως τα ολογράμματα ήταν αρχική ιδέα, δεν προέκυψαν στην πορεία. Πριν αρχίσω να γράφω έκανα έρευνα να δω αν είναι εφικτό. Είναι πολύ ακριβό, γι' αυτό και η παραγωγή αυτή γίνεται σε έναν μεγάλο χώρο, όπως είναι το Παλλάς, με πιθανότητα να βγάλει τα λεφτά της.

Είναι η πρώτη φορά που γίνεται θεατρική παράσταση με ολογράμματα στην Ελλάδα. Πώς οργανώνεται κάτι τέτοιο, όταν είναι «για πρώτη φορά»; Δύσκολα, εάν σκεφτείς ότι και στο εξωτερικό έχουν χρησιμοποιήσει ολογράμματα σε πολύ λίγες περιπτώσεις στο θέατρο. Το θέμα είναι πώς δεν θα το παρακάνεις, γιατί είναι θέατρο και δεν μπορείς να το κάνεις θέαμα. Το θέατρο είναι γένος, το θέαμα είναι είδος. Μπορεί να μειώσεις το θέατρο σε θέαμα και να το κάνεις είδος, και πάλι αν δεις την παράσταση να πεις ότι είναι θέατρο. Εμάς μας ενδιέφερε να βρούμε μία υπαινικτική ολογραφία, να είναι ποιητική, αλλιώς θα γινόταν National Geographic. Ο πολυς ρεαλισμός στο θέατρο βλάπτει, πρέπει να υπάρχει ένα ψέμα που να σε κρατάει με τη σύμβαση. Πριν μπούμε στο θέατρο είναι σα να έχουμε υπογράψει όλοι ένα συμβόλαιο, πως εδώ δεν είναι αλήθεια, παριστάνουμε την αλήθεια. Εάν η αναπαράσταση της αλήθειας γίνει πραγματικά, τότε καταλύεται το θέατρο. Εάν πρέπει να σκοτώσει ο πρωταγωνιστής κάποια, και την σκοτώσει πραγματικά, δεν έχει πετύχει το μάξιμουμ του θεάτρου, έχει πετύχει το μίνιμουμ, παρόλο που έχει πετύχει την αληθοφάνεια στο μέγιστο. Κάτι που μου έχει συμβεί στο τραγούδι είναι να σπαράξει κάποιος στ' αλήθεια στο κλάμα. Σε κοιτάει καλά-καλά ο θεατής και πρέπει να αποφασίσει εάν κάνει ότι κλαίς, ή κλαίς αλήθεια. Αν κάνει ότι κλαίς, του αρέσει· αν καταλάβει ότι κλαίς αλήθεια, έχει χαλάσει όλο. Έχει φύγει το θέατρο, έχει φύγει η μουσική, έχουν φύγει όλα, σε λυπάται, και αρχίζει και αναρωτιέται γιατί κλαίει, όχι ο ρόλος, αλλά ο ερμηνευτής.

Υπάρχει ηλικιακό κοινό στο οποίο απευθύνεται το έργο; Όχι. Εγώ το διάβασα δέκα χρονών, το διάβασα είκοσι χρονών περίπου, μετά τριάντα χρονών, και το διάβασα και τώρα. Κάθε φορά κάτι άλλο έβλεπα. Τα μεγάλα

έργα είναι καθρέφτης του εαυτού μας, υπάρχουν και μας απαντάνε. Ένα παιδί θα δει μια τρομερή περιπέτεια-παραμύθι, έναν περίεργο καπετάνιο, κάποιους περίεργους που πάνε για φαλινοθηρίες, ένα πρωικό παραμύθι. Όμως, και ένας φιλόσοφος θα φύγει με ερωτηματικό.

Τα σημαντικότερα φιλοσοφικά κείμενα είναι δοσμένα σαν παραμύθια. Το παραμύθι είναι πολύ μεγάλο όπλο για τον Μέλβιλ, γιατί μέσα από το παραμύθι και τη μαγεία μπορεί να περάσει πράγματα που δύσκολα τα δέχεσαι αλλιώς. Και εγώ όταν το διάβαζα, μεγάλος πλέον, έλεγα τι παραμύθια και βλακείες, αυτό είναι ένα φιλοσοφικό κείμενο – καθώς το έγραφα, όμως, έβγαινε παραμύθι πάλι.

Για τη συγκεκριμένη μουσική χρειάστηκε να κάνεις κάτι που δεν είχες κάνει μέχρι σήμερα; Ναι, όντως, μία υβριδική φόρμα που να μπορεί να συνδυάσει πολλά είδη, και να είναι ένα είδος – όχι να απλά να μπουν μαζί στο ίδιο κουτί.

Ενώ βλέπουμε το τελικό αποτέλεσμα της δημιουργίας, πολύ σπάνια έχουμε περιγραφές της διαδικασίας της. Εσύ, ως δημιουργός, δουλεύοντας, κάποια στιγμή ένιωσες ότι συνέλαβες τον τρόπο ή πρώτα σου προέκυψε ο τρόπος; Η απόλυτη αλήθεια είναι ότι υπάρχει μόνο η επιθυμία και ένα αζεδιάλυτο σκοτεινό κουβάρι που δεν είναι καν η μουσική, είναι μία μουσική αίσθηση η οποία δεν κάνει για όλο το έργο, αλλά για τα βασικά σημεία του έργου. Όμως έχεις εμπιστοσύνη σε αυτή την ισχυρή αίσθηση και το κάνεις. Όλη η ιστορία είναι να το ξεκινήσεις. Βέβαια, σε κάποια σημεία έχεις πρόβλημα, σταματάς, αλλά ξαναβρίσκεται.

Επειδή γνωριζόμαστε σχεδόν τριάντα χρόνια, σε βλέπω αυτή τη φορά με μία πολύ ειδική ικανοποίηση... Τελευταία, ανοδικά, για πρώτη φορά, έχω αρχίσει να νιώθω ευχαριστημένος με αυτό το οποίο κάνω. Αυτό το ένιωσα δύο φορές, τρεις. Η μία ήταν με τα «Συμφωνικά Ζωγραφικά Soundtracks στη Στέγη, μετά με το «Συμφωνικές Μινιατούρες» και τώρα με το «Μόμπυ Ντικ». Ακουμπάω κάτι που ήθελα, το νιώθω. Επίσης, από παιδάκι πήγαινα στο εξωτερικό και μου έτρεχαν τα σάλια όταν έβλεπα παραστάσεις, από το «Cats» μέχρι το «Phantom of the Opera». Νομίζω ότι τους φτάσαμε. Πολύ το φοβάμαι...!

Ωραιοί τίτλοι για την συνέντευξη! «Πολύ φοβάμαι ότι φτάσαμε τις μεγάλες παραγωγές του εξωτερικού». Η συνταγή, πάντως, είναι εντάξει.

Λογικά θα μπορούσε κάλλιστα να είναι πρόταση στους τουρίστες όλου του κόσμου «στην Αθήνα πηγαίνετε να δείτε το «Μόμπυ Ντικ». Υπάρχει ήδη ενδιαφέρον από παραγωγούς του εξωτερικού, οι οποίοι έχουν δει απλά το τρέιλερ και τον τίτλο – γιατί είναι ένα βιβλίο πολύ πιο γνωστό διεθνώς, παρά στην Ελλάδα, και γιατί είναι μιούζικαλ. Εκτός από τη Συμφωνική, υπάρχει μία ζωντανή ορχήστρα δώδεκα μουσικών. Παίζουν μπάντζο, γιουκαλίλι, μαντολίνο, έθνικ όργανα, από πάνω από όλα αυτά, έχει ντραμς, ηλεκτρική κιθάρα, μπάσο, δηλαδή η μουσική ξεκολλάει από τη λεπτή φόρμα της συμφωνικής.

Σε κάτι τέτοιο, πέρα από ευγένειες, προφανώς θα έπαιξε μεγάλο ρόλο και η σκηνοθεσία. Ο Πάννης βρήκε μαγικές λύσεις. Μιλάμε για τα ολογράμματα αλλά για πήγαινε κόν' τα. Και δεν είναι μόνο αυτό. Σύμφωνα με το μέγεθος της ιστορίας και του βιβλίου, αυτή η παράσταση κανονικά έπρεπε να είναι δέκα ώρες. Για να προσαρμοστεί στα χρονικά δεδομένα ενός τριώρου –όπου δεν έχουμε ψαλιδίσει τίποτα από τον κορμό της ιστορίας, έχουμε ψαλιδίσει κάποια κλαράκια– έπρεπε να βρει λύσεις που είναι για χορογραφία. Απεδείχθη μεγάλος καπετάνιος, δεν σταμάτησε μπροστά σε τίποτα, και βρήκε μαγικές λύσεις, έχοντας τεράστιο σεβασμό σε αυτό που έγραφα, δεν άλλαξε κάτι. Και πάλι πέρα από ευγένειες, ο Μανώλης Παντελιδάκης έχει κάνει υπέροχα σκηνικά, και τρομερά κοστούμια η Ηλένια Δουλαδήρη. Έχει συμβεί το εξής: όταν η βάση είναι γερή, και πρόκειται για ένα τέτοιο βιβλίο, όλοι αρχίζουν και χτίζουν. Αισθάνομαι ότι έχω πάρει τον καλύτερο εαυτό όλων. Είναι μία σπουδαία στιγμή και των ηθοποιών. Δεν με ενδιέφερε να πάρω κάποια φίρμα. Θα ακούσουμε και θα δούμε καλλιτέχνες οι οποίοι συνδυάζουν το φωνητικό με το υποκριτικό προσόν, σε βαθμό που δεν το έχουμε δει μέχρι τώρα εύκολα και συνολικά. Σκεφτήκαμε και συμφωνήσαμε να κάνουμε κατ' αρχήν σταρ την παράσταση, και μετά τα παιδιά να γίνουν σταρ επειδή έπαιζαν σε αυτή την παράσταση – πολύ περισσότερο που από αυτή τη γενιά δεν έχουν βγει ακόμα μεγάλοι σταρ. **A**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«Πολύ φοβάμαι
ότι... φτάσαμε
τις μεγάλες
παραγωγές του
εξωτερικού»

Του ΜΑΚΗ ΠΡΟΒΑΤΑ, Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ



Ο Μόμπυ Ντικ
είναι ένα ζώο
χωρίς νόση,
ούτε κακό,
ούτε καλό.
Ενστικτωδώς
αντιδρά σε
έναν ο οποίος
επιτίθεται.
Όλο το υπό-
λοιπο είναι
ό,τι του φορ-
τώνουμε ε-
μείς, είναι το
δικό μας όριο
όπως το ορί-
ζει ο καθένας.



Bijan Chemirani



Meeta Pandit



Γνωρίσαμε τον John Psathas (Γιάννης Ψαθάς) από τη συμμετοχή του στη συνθετική ομάδα που επένδυσε μουσικά τις Τελετές Έναρξης και Λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Σήμερα, συγκαταλέγεται στους σημαντικότερους εν ζωή συνθέτες της ελληνικής ομογένειας. Στη Νέα Ζηλανδία, όπου ζει και εργάζεται, έχει αναγνωριστεί ως ένας παγκόσμιας ακτινοβολίας δημιουργός, ενώ τιμήθηκε με το παράσημο του Τάγματος της Αξίας. Στις 14 Μαρτίου θα έχουμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε σε πανελλήνια πρεμιέρα το έργο του *No Man's Land* (*Ουδέτερη Ζώνη*), μια μοναδική οπτική και ηχητική εμπειρία, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, στο πλαίσιο του κύκλου *Μουσικά Πορτρέτα*.

Το καινοτόμο έργο του John Psathas αποτελεί έναν βαθιά συγκινητικό, σύγχρονο ύμνο για την ειρήνη που γεφυρώνει γενιές, κουλτούρες, πεποιθήσεις και αναφέρεται στις καταστροφικές επιπτώσεις και στο μάταιο του πολέμου. Το «ζωντανό κινηματογραφικό κοιντόρτο» παραγγέλθηκε στον διεθνώς αναγνωρισμένο συνθέτη και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 2016 στους Εορτασμούς της Νέας Ζηλανδίας για το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Στο πρωτότυπο πρότζεκτ πολυμέσων του Γιάννη Ψαθά, το οποίο έχει διάρκεια 80 λεπτά και αποτελείται από 6 μέρη, ένα διεθνές ensemble από 150 μουσικούς συνδυάζεται μέσω κινηματογραφικής οθόνης με 7 σολίστ που παίζουν ζωντανά επί σκηνής. Οι ερμηνευτές που εμφανίζονται επί της οθόνης είναι απόγονοι μαχπτών από αντίπαλα στρατόπεδα του Μεγάλου Πολέμου και κινηματογραφήθηκαν σε πεδία μαχών εκείνης της εποχής σε όλο τον κόσμο.

Ο ίδιος ο δημιουργός έχει αναφερθεί στο *No Man's Land* με τα ακόλουθα λόγια: Αν γινόταν να γυρίσουμε πίσω στον χρόνο και να πούμε σε όσους βρίσκονταν στα πεδία των μαχών «μαντέψτε τι θα συμβεί εδώ ακριβώς που στέκεστε σε εκατό χρόνια από τώρα», θα μας πίστευαν; Αν πούμε το ίδιο στους μαχητές των τωρινών συρράξεων, θα μας πιστέψουν; [...] Διεξάγουμε πολέμους ενάντια στο είδος μας. Κι όμως, ακόμα και στις χειρότερες στιγμές μας η ανθρωπιά δεν χάνεται. Η ιστορία που αφηγούμαι μουσικά καταλήγει σε χειρονομίες ευγένειας: «εχθροί» προσφέρουν ο ένας στον άλλον νερό, τσιγάρα, έναν ώμο για να γείρουν· καταλήγει —κι αυτό είναι το απίστευτο— στην πιο περίεργη και επικίνδυνη εφεύρεση του ανθρώπινου μυαλού, στο μέρος που καλείται «ουδέτερη ζώνη».

Με την υποστήριξη του Υπουργείου Εξωτερικών της Νέας Ζηλανδίας και της πρεσβείας της Νέας Ζηλανδίας στην Ελλάδα.

INFO
Σάββατο 14 Μαρτίου,
στις 20.00,
Αίθουσα Αλεξάνδρα
Τριάντη.
2107282333,
megaron.gr

John Psathas

No Man's Land

Ο ύμνος για την ειρήνη του σπουδαίου
Έλληνα δημιουργού της διασποράς
στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Της ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ

Οι μουσικές αναζητήσεις του John Psathas

Η μουσική του Πάννη Ψαθά δεν αγγίζει μόνο τους φίλους της σύγχρονης δημιουργίας αλλά και το ευρύτερο κοινό. Οι συνθέσεις του συνδυάζουν την τζαζ και την «κλασική» μουσική με τις μελωδίες της Ανατολικής Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής, αλλά και με τους ήχους της αβανγκάρντ, της ροκ και της ηλεκτρονικής μουσικής. Έργα του έχουν παρουσιαστεί από τις σπουδαιότερες ορχήστρες διεθνώς και από κορυφαίους σολίστ. Στις πρόσφατες crossover συνεργασίες του συγκαταλέγονται πρότζεκτ με τους μουσικούς Serj Tankian, Oum El Ghait, Meeta Pandit, Bijan Chemirani, Evelyn Glennie, Marta Sebestyen, Σοφία Λαμπροπούλου, Βαγγέλη Καρίνη, the Refugees of Rap, Russel Walder και Derya Türkan, καθώς και με το σχήμα Netherlands Blazers Ensemble, τη Hallé Orchestra, τον συγγραφέα Salman Rushdie, τους κινηματογραφικούς σκηνοθέτες Dana Rotberg και Mike Wallis, τους τζαζμέν Michael Brecker και Joshua Redman και πολλούς άλλους.

**NO MAN' LAND
- ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ**
Μουσική σύνθεση, παραγωγή: Γιάννης Ψαθάς
Παραγωγή, σκηνοθεσία, βίντεο: Jasmine Millet
Διεύθυνση φωτογραφίας, βίντεο: Mathew Knight
Σχεδιασμός ήχου, βίντεο: Γιώργος Καρυώτης
Μοντάζ, βίντεο: Roger Grant

ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ
Κιθάρες: Jack Hooker
Πλήκτρα: James Illingsworth
Κρουστά: Βαγγέλης Καρίνης
Φωνή, βιολί: Jolanta Kossakowska
Κανονάκι: Σοφία Λαμπροπούλου
Μπάσο: Caleb Robinson
Πολιτική λύρα, λύρα, σάζι:
Στρατής Ψαραδέλλης



Serj Tankian

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΑΛΛΟΣ

Θέατρο,
«Άγριες
Μέλισσες»
και άλλες
ιστορίες

INQO ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣ: ΕΠΙΜΕΛΙΑ ΕΛΛΑΔΗΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΥΦΑΣ, ΕΙΡΗΝΗ ΜΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΗ, ΧΡΕΤΑΚΗΣ, ΚΡΙΕΖΙΤΟΥ 5 ΑΘΗΝΑ



Αεωφόρος Αλεξάνδρας λίγο μετά μεσάνυχτα. Η παράσταση «Ξύπνα Βασίλη» έχει τελειώσει εδώ και είκοσι λεπτά. Το δυνατό χειροκρότημα συνεχίστηκε και στο καμαρίνι. Πάλι άργησε να φύγει. Πάλι δεν θα προλάβει. Πάλι τα μάτια του δεν δείχνουν πρόθυμα να τον συνοδεύσουν ανοιχτά ως το σπίτι. Σταματάει δεξιά και βγάζει αλάρμ. Ευτυχώς η «καβάτζα» είναι ελεύθερη. Βάζει ξυπνητήρι. Σβήνει τη μηχανή. Δέκα λεπτά αργότερα, είναι και πάλι στο δρόμο. Σε λίγες ώρες, έχει γύρισμα.

Ο Πώργος Γάλλος έχει γίνει «Βασίλης» για λογαριασμό του Άρν Μπινιάρν, «Βούτσεκ» για την Κατερίνα Ευαγγελάτου, ενώ τη χρονιά που μας έρχεται ανυπομονούμε να τον δούμε στον «Θείο Βάνια» του Δημήτρη Καραντζά. Κοιτώντας προς τα πίσω, το όνομα αυτού του ανθρώπου έχει βρεθεί μεταξύ των συντελεστών των μεγαλύτερων παραγωγών και παραστάσεων του ελληνικού θεάτρου. Έχει συνεργαστεί με τον Λευτέρη Βογιατζή, τον Μιχαήλ Μαρμαρινό, τον Γιάννη Χουβαρδά. Και ενώ η λίστα με τα ονόματα δεν τελειώνει, η τηλεόραση έρχεται για να στολίσει την τούρτα με το φανταχτερό της κερασάκι. Στην ερώτηση πότε προλαβαίνει να τα κάνει όλα αυτά, η απάντηση έρχεται με έναν βαθύ αναστεναγμό γι' αυτό σαν φόρο τιμής στον ελεύθερο χρόνο που ο Πώργος μου εκμυστηρεύτηκε ότι θέλει να εξοικονομήσει το φετινό καλοκαίρι, ας ξεκινήσουμε λίγο ανάποδα.

Μερικά καρέ ελεύθερου χρόνου

Δεν έχει καθόλου ελεύθερο χρόνο. Ειδικά από τότε που στη ζωή του μπήκε και η τηλεόραση. Τις περιόδους που δεν έχει παραστάσεις, επιδιώκει να βρίσκεται «όσο γίνεται πιο συχνά με αγαπημένα πρόσωπα». Το καλοκαίρι δεν θα κάνει ούτε Φεστιβάλ Αθηνών ούτε τίποτα. Επίτηδες, για να τηρήσει την υπόσχεσή του, έκλεισε τρία ταξίδια στο εξωτερικό. Έχει μια ιδιαίτερη σχέση άλλωστε με τα ταξίδια. «Πριν ζήσω το πρώτο μακρινό ταξίδι μου, αυτό που επιθυμούσα ήταν να κλείνω τα μάτια κι όταν τα ανοίγω να βρίσκομαι στο τέρμα της διαδρομής. Ποτέ δεν θα φανταζόμουν ότι κάποια χρόνια αργότερα θα επιδιώκα να ταξίδι που θα ήμασταν στον δρόμο για περισσότερες από δύο μέρες, ταξιδεύοντας από το βορειότερο, σχεδόν, σημείο της ανατολικής Αμερικής μέχρι το νοτιότερο. Έμαθα τότε να εκτιμώ την αξία της διαδρομής και όχι μόνο του προορισμού».

Ο Γάλλος που δεν ήταν τελικά Αμερικάνος

Η ιστορία των ταξιδιών του τοποθετείται πίσω στο 1972, όποτε και γεννήθηκε. Στη Βοστώνη από γονείς Έλληνες που είχαν εκεί στήσει το δικό τους εστιατόριο. Τα ταξίδια που έκανε μαζί τους ήταν αναρίθμητα. Με το αυτοκίνητο γυρνούσαν τις πολιτείες της Αμερικής φυλάσσοντας στη μνήμη του μερικές από τις καλύτερές του αναμνήσεις. Ήρθε στην Ελλάδα λίγο πριν ξεκινήσει το Δημοτικό. Εγκαταστάθηκε στα Τρίκαλα και μέχρι να επιστρέψουν και οι γονείς του, μεγάλωσε με τη γιαιγά και τον αδερφό του. Τον πρώτο καιρό ήταν, για τους συμμαθητές του, ο «Αμερικάνος». «Αυτό, μαζί με την ελληνική καταγωγή και το Γάλλος για επίθετο, καταλαβαίνεις ότι έδινε την ιδανική λαβή για πειράγματα και παρατσούκλια». Σε σχέση με την Αμερική, εκείνο που τον εντυπωσίαζε ήταν ότι εδώ υπήρχαν αρκετά μέρη που μπορούσε να πάει μόνος του. «Περπατάγαμε 15 λεπτά μέχρι το σχολείο ή τα φροντιστήρια και τα απογεύματα ξεκινούμασταν στις αλάνες».

Για επτά χρόνια, θα έμπαινε στη φυλακή για: «Με έναν πρόχειρο υπολογισμό, θα έλεγα για 9.395.878 ευρώ». Μια απορία ήταν γιατί δεν επέστρεψε ποτέ στην Αμερική. «Κάποια στιγμή συνήθισα τον διαφορετικό τρόπο ζωής και άρχισαν σιγά-σιγά να δημιουργούνται οι παρέες μου. Ακολούθησαν οι έρωτες και βγαίνοντας απ' την εφηβεία μου γνώρισα το θέατρο, μέσα από την ομάδα που είχαμε φτιάξει. Οπότε δεν υπήρχε πια κανένας λόγος να αλλάξω ξανά τη ζωή μου». Ήθελε να πει και κάτι ακόμα, πριν βάλει τελεία: «Η ομορφιά αυτής της χώρας δύσκολα συγκρίνεται με άλλης».

Αν δεν ήταν ηθοποιός, θα ήταν πιλότος σε αεροπλάνο. «Πριν από χρόνια ένας γνωστός μου πιλότος μου χάρισε ένα επαγγελματικό πρόγραμμα προσομοίωσης πτήσεων για υπολογιστή συνοδευόμενο από θεωρητικά μαθήματα. Είναι από τις λίγες φορές που περνούσα ατελείωτες ώρες μπροστά σε μια οθόνη».

«Οι “θεατρικοί” ηθοποιοί στην τηλεόραση»

«Δεν πιστεύω ότι είναι σωστός αυτός ο διαχωρισμός. Εξάλλου, οι περισσότεροι από αυτούς που θεωρώ “σπουδαίους ηθοποιούς” έχουν εμφανιστεί τόσο στο θέατρο και τον κινηματογράφο όσο και στην τηλεόραση». Έχει, ωστόσο, υπάρξει ιδιαίτερα επιφυλακτικός απέναντι στην τηλεόραση. «Κυρίως γιατί ήταν πολύ λίγες οι δουλειές που έβλεπα και μου άρεσαν. Όμως, τα τελευταία χρόνια η μυθοπλασία γίνεται όλο και πιο ποιοτική. Έχω παρακολουθήσει αρκετές δουλειές στις οποίες θα ήθελα πολύ να βρίσκομαι». Εξίσου επιφυλακτική θεωρεί ότι έχει υπάρξει και η τηλεόραση μαζί του. «Δεν μου είχαν γίνει σημαντικές προτάσεις. Επίσης, έχω συμμετάσχει σε κάστινγκ, για ρόλους που θα ήθελα, αλλά δεν με είχαν επιλέξει». Πιστεύει στην υπεραξία του θεάτρου έναντι της τηλεόρασης; Η απάντηση είναι όχι ακριβώς. «Στην τηλεόραση, πόσο μάλλον σε μια καθημερινή σειρά, οι ρυθμοί είναι ιδιαίτερα εντατικοί. Απαιτείται μια πολύ καλή προσωπική προετοιμασία και μεγάλη συγκέντρωση και διαθεσιμότητα την ώρα των γυρισμάτων. Αυτή την περίοδο, λοιπόν, εκπαιδεύομαι στην ταχύτητα και στη συνεχή απαιτητική εγρήγορση». Γελάμε λίγο με το πόσο εντυπωσιασμένος είναι από την ταχύτητα που η Κάτια Δανδουλάκη αλλά και οι υπόλοιποι ηθοποιοί μαθαίνουν τα λόγια τους. Έπειτα, συνεχίζει. «Στο θέατρο σου δίνεται η ευκαιρία να συμμετέχεις σε μια διαδικασία που παίρνει τον χρόνο της. Την πρόβα. Έχεις μπροστά σου δύο-τρεις μήνες για να ερευνήσεις, να δοκιμάσεις,

να αποτύχεις, να εγκλωβιστείς, να απογοητευτείς και να ξαναβρείς τη δύναμη και την ωριμότητα να συνθέσεις, να ανακαλύψεις και να δημιουργήσεις». **Μια υπερδύναμη.** «Αναμφισβήτητη, θέλω να πετάω. Παρόλο που μ' αρέσει να “πατάω γερά στη γη”, πάντα με γοήτευε η αίσθηση της αιώρησης».

Και ένας χαρακτήρας: Ο Μιλτιάδης

«Όλοι οι χαρακτήρες της σειράς θα μπορούσαν, με κάποιον τρόπο, να είναι άνθρωποι της διπλανής πόρτας. Απλώς, ο τρόπος που λειτουργούν, που σκέφτονται και αντιδρούν, καθορίζεται έντονα και από την εποχή που ζουν. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι βρισκόμαστε σε ένα μικρό χωριό, στον κάμπο, το 1958! Είμαστε μόλις εννέα χρόνια μετά τον εμφύλιο. Οι άνθρωποι αυτοί δεν λειτουργούν με τους ίδιους ηθικούς κώδικες ή τις ίδιες ακριβώς κοινωνικές αξίες όπως σήμερα. Αν δεν λάβουμε αυτό υπόψη δύσκολα μπορούμε να εξηγήσουμε τη συμπεριφορά του Δούκα, της Ελένης, της Πηνελόπης, του Μιλτιάδη κτλ». Όταν διάβασε για πρώτη φορά τον ρόλο του Μιλτιάδη, σκέφτηκε «ότι με τόσες ατυχίες που έχουν συμβεί στη ζωή του αλλά και που συνεχίζουν να συμβαίνουν, δύσκολα θα μπορούσε ένας μέσος άνθρωπος να τις αντέξει. Τα βάρη του παρελθόντος είναι ασήκωτα. Θεωρεί τον εαυτό του υπεύθυνο για τουλάχιστον τρεις θανάτους. Ο πιο πρόσφατος, αυτός του γιου του, της μοναδικής του παρέα τα τελευταία χρόνια, τον καταβάλλει. Η αστάθεια του γάμου του Λάμπρου και ένας επικείμενος ο χωρισμός του με τη Θεοδοσία τον αποτελιώνει. Άρα θεώρησα, καταρχάς, σωστό να μελετήσω την εποχή που εξελίσσεται η σειρά και τον τόπο που διαδραματίζεται. Να προσπαθήσω δηλαδή να δω τη συμπεριφορά του μέσα από ένα διαφορετικό φίλτρο απ' ό,τι ενός σύγχρονου προσώπου. Και αυτό εντέλει να αποτυπωθεί στο σώμα του, στην κίνησή του, στο βλέμμα του, στον τρόπο που ακούει και στον τρόπο που μιλάει». **Ένα χαρακτηριστικό ελάττωμα των Ελλήνων.** «Έχουμε την εκπληκτική ικανότητα να αναγνωρίζουμε τα μειονεκτήματα των άλλων και τη θαυμαστή δυσκολία να αντιλαμβανόμαστε ή να παραδεχόμαστε τα δικά μας λάθη».

Ο «αυτός από τις Άγριες Μέλισσες»

Όσοι τον συναντούν απορούν. Στη σειρά φαίνεται πιο μεγάλος, πιο κοντός, πιο άλλος. Γελάει. «Προσπαθώ να δημιουργήσω έναν «τσαλακωμένο» χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη μου τα στοιχεία και τις οδηγίες που προκύπτουν από το σενάριο, και όχι σύμφωνα με μια προσωπική μου –αυθαίρετη– ανάγνωση. Όσο θα καλυτερεύουν τα δεδομένα του, ανάλογα θα “φτιάχνεται” και εικόνα του». Μια φορά, περιμένοντας σε μια ουρά 100 ατόμων για να μπει σε μια αίθουσα, ένας τεράστιος τύπος, υπεύθυνος για την είσοδο, του προτείνει να παρακάμψει τη σειρά φωνάζοντας: «Μιλτιάδη! Έλα από δω». Ο Πώργος, που χρειάζονται μόλις δύο λεπτά για να καταλάβεις πόσο μπορεί μια τέτοια κίνηση να τον αποπροσανατολίσει, έγινε κόκκινος σαν την ντομάτα, αρνήθηκε ευχαριστώντας τον κύριο και σαν να τον τσίμπησε μέλισσα στριφογύριζε λίγο από τον άξονά του. Τι κάνει αλήθεια με όλους αυτούς τους φαν που πλέον τον αναγνωρίζουν και, δίχως υπερβολή, τον λατρεύουν; «Καταρχάς, η αποδοχή της σειράς είναι τεράστια. Αλλά και η προσωπική ταύτιση κάποιων ανθρώπων με τον ρόλο του Μιλτιάδη είναι συγκινητική. Έχω ακούσει ανθρώπους να μου ανοίγουν την καρδιά τους για δικές τους ατυχίες, και έχω μείνει άφωνος. Πότε ένας παρηγορητικός λόγος, πότε μια ευχή, πότε μια αγκαλιά έχουν απαλύνει τον πόνο κάποιων ανθρώπων».

Μια ερμηνεία για τη λέξη «ηθοποιός»

«Ένα ταξίδι, μια επίσκεψη σε κόσμους που δεν σου είναι πάντα γνώριμοι. Μπορεί να έρθεις σε επαφή με μια διαφορετική ιδιοσυγκρασία ή ακόμα και με άλλο φύλο, με μια άλλη εποχή, με ένα σύστημα αξιών με το οποίο δεν συμφωνείς. Αυτές οι “συναντήσεις” κάτι σου μαθαίνουν. Μπαινεις για λίγο στη θέση ενός άλλου προσώπου, προσπαθείς να το κατανοήσεις, να δεις γιατί λειτουργεί με αυτό τον τρόπο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Είναι μια λειτουργία που σε υποχρεώνει να «απαρνηθείς» για λίγο το εγώ σου, σε ωριμάζει». **Αν μπορούσε να γίνει μια παράσταση (δική του)** «Ο “Μάκβεθ” που ανεβάζαμε το 2006, στο θέατρο του Νέου Κόσμου. Σ' αυτή την παράσταση μου έγινε συνείδηση το τι σημαίνει συνεργασία, συναδελφικότητα, έρευνα και δημιουργικό περιβάλλον, με την ουσιαστική έννοια. Σίγουρα όμως θα προσπαθούσα να σώσω και τη “Μήδεια” σε σκηνοθεσία Δημήτρη Καραντζά». Μια παράσταση που κατά πάσα πιθανότητα θα δούμε ξανά, στο θέατρο «Προσκήνιο» την επρόκεινη σεζόν.

Ο θαυμαστά βαρετός κόσμος των social media

Έκανε ένα Facebook account στην πρώτη του συνεργασία με τον Δημήτρη Καραντζά κυρίως για να βρίσκεται μεταξύ των συντελεστών της παράστασης. Είχε ψευδώνυμο και για φωτογραφία προφίλ μια ζωγραφιά του γιου του. Ύστερα, ήρθαν οι «Μέλισσες». Το όνομα έγινε «Πώργος Γάλλος» και η φωτογραφία πήρε τη μορφή του. Κατά τα άλλα, δεν άλλαξε τίποτα. Ούτε ο χρόνος που περνάει σε αυτά ούτε η άποψή του ότι βοηθούν στην αποξένωση των ανθρώπων. Μου έφερε ως παράδειγμα τη διαφορά στις πρόβες. «Κάποτε στα διαλείμματα μιλούσαμε, τώρα όλοι κοιτάνε το κινητό» λέει και κάνει την κίνηση του scroll με τα δάκτυλα σε ένα αόρατο τηλέφωνο. «Δεν τα πάω καλά με τα social media. Καταλαβαίνω πως είναι πια ένα απαραίτητο εργαλείο για να “επικοινωνείς” την επαγγελματική ή προσωπική σου ζωή με τους άλλους, αλλά είναι ένας χώρος που δεν έχω εισέλθει. Ίσως πιο μετά. Όταν μεγαλώσω λίγο». Βάζει τα γέλια. «Επίσης, υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπου είναι σαφής η παρεξήγηση μεταξύ του δικαιώματος να λεί κανείς τη γνώμη του, και του να μπορεί όποιος θέλει, ανώνυμα, να σχολιάζει ανεξέλεγκτα και κακοηθισμένα». **Μια ευχή που έκανε μικρός αλλά δεν θέλει πια να γίνει πραγματικότητα.** «Παλιά απέφευγα την πouxia. Έπρεπε συνεχώς να βρίσκομαι σε κίνηση, σε θόρυβο, σε λειτουργία. Όσο περνάει ο καιρός, αρχίζω να συμφιλιώνομαι με τον “τρόμο του κενού”». *Υ.Γ. Πώργος, χάρηκα πολύ που σε γνώρισα. Α*

Ο δημοφιλής ηθοποιός, που έχει συνεργαστεί με τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες στο θέατρο, μιλάει στην Α.Ν. για την πορεία του, τα ταξίδια και, φυσικά, την τηλεόραση

Της ΕΡΙΚΑΣ ΡΟΥΣΣΟΥ
Φωτό: ΕΒΙΤΑ ΣΚΟΥΡΛΕΤΗ

www.
athens voice.gr

Διαβάστε όλη τη
συνέντευξη

μά
θες

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Μπήκαμε μέσα σε ένα
από τα παλιότερα
εργαστήρια ψάθας
στη Ελλάδα, που μετράει
πάνω από ενάμιση αιώνα
ζωής. Εδώ ήρθε σαλονάκι
από τη Νέα Υόρκη
για να επισκευαστεί.

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ
Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ



Λ

ΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΖΕΥΞΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΥΘΕΟΥ, ΣΤΟΝ ΝΕΟ ΚΟΣΜΟ. Ψάχνω μία-μία τις παλιές πολυκατοικίες για να βρω τον χώρο που στεγάζει εδώ και ενάμιση αιώνα τους «θησαυρούς» μιας οικογένειας. Δεν υπάρχει κάποια βιτρίνα ή φωτεινή επιγραφή, έχω έρθει σωστά; Η κυρία Ζωή δεν αργεί να εμφανιστεί, ξεκλειδώνει τη μικρή σιδερένια πόρτα και με βάζει μέσα στο πρώτο εργαστήριο χειροποίητης βιεννέζικης ψάθας στην Ελλάδα, μόλις 22 τ.μ. Άνοιξε τις πόρτες του για πρώτη φορά το 1850 και από τότε δεν έκλεισε στιγμή, αντέχοντας όλες τις πολιτικοκοινωνικές κρίσεις της χώρας. Οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες που κρέμονται στους τοίχους, οι αμέτρητες ξύλινες καρέκλες με τις ψάθες που έχουν καλύψει το μωσαϊκό δάπεδο και η κυρία Ζωή με τη Ζωίτσα Βενιζέλου –μάνα και κόρη– πίσω από τους πάγκους εργασίας, δίνουν την αίσθηση ότι εκεί μέσα το ρολόι έχει σταματήσει στον καιρό της παλιάς Αθήνας, τότε που τα έπιπλα φτιάχνονταν για να κρατήσουν για πάντα. Πώς ξεκίνησαν όλα;

«Την τέχνη της βιεννέζικης ψάθας έφερε στην Αθήνα η προγιαγιά μου, Ελένη Βενιζέλου, ύστερα από ένα ταξίδι μαζί με τον ιατρό αδελφό της στην Αυστρία πριν από ενάμιση αιώνα. Όταν επισκέφτηκε το περίφημο *café* της Anna Dautt στη Βιέννη, πολυτελές και επιπλωμένο με βιεννέζικες καρέκλες Thonet No 4, εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ που έβαλε σκοπό να φέρει στην Ελλάδα τα πρώτα σχέδια και υλικά και να πειραματιστεί στην αυλή της. Σύντομα ξεκίνησε τη δική της επιχείρηση στο σπίτι της οικογένειας στο Σύνταγμα, επί της Μητροπόλεως. Έτος ιδρύσεως 1850». Η Ζωίτσα, απόγονος 4ης γενιάς, άφησε στο συρτάρι του γραφείου της το πτυχίο της Γαλλικής Φιλολογίας και σήμερα κρατά το τιμόνι της επιχείρησης, που στεγάζεται σε έναν μικρό ιδιόκτητο χώρο, μερικά βήματα από την Καλλιρόης. Η ίδια, όπως και κάθε παιδί της οικογένειας Βενιζέλου, μεγάλωσε μέσα στο εργαστήριο, μαθαίνοντας τα μυστικά της τέχνης από τους γονείς της. Δουλεύει ακολουθώντας πιστά την πατροπαράδοτη χειροποίητη τεχνική και προσπαθεί να ξαναδώσει στα παλιά ψάθινα έπιπλα την αρχική τους ταυτότητα και τη χαμένη τους λάμψη.

«Το αυθεντικό» μου εξηγεί η Ζωίτσα, «γεννάει όμορφα, σαν το παλιό κρασί. Κουβαλάει την αύρα των παλιών μαστόρων που δημιουργούσαν κάτι όχι απλώς για να πληρωθούν αλλά και για να τους πουν “γεια στα χέρια σου”, για να ευχαριστηθεί το δικό τους μάτι πρώτα. Η ποιότητα του χειροποίητου ξεχωρίζει από χιλιόμετρα. Κάθε κομμάτι είναι πρόκληση γιατί τα έπιπλα είναι συνήθως πολύ ταλαιπωρημένα, όχι μόνο από τον χρόνο αλλά και την κακή συντήρηση. Τώρα υπάρχει μια τάση του κόσμου προς τα παλιά αντικείμενα, εκτιμά και πάλι τις αντίκες του παππού και της γιαγιάς. Και μαζί με αυτά μπαίνουμε κι εμείς στα σπίτια τους». Από τα λεγόμενα της Ζωίτσας καταλαβαίνουμε ότι στο πέρασμα του χρόνου έχει αναπτυχθεί ένας ξεχωριστός δεσμός με τους πελάτες, καθώς αναλαμβάνει να συντηρήσει πράγματα τα οποία έφτιαξε κάποτε ο παππούς της για τους παππούδες των σημερινών πελατών.

Έπιπλα από όλες τις γωνιές της Ελλάδας και το εξωτερικό έρχονται στο εργαστήριο Βενιζέλου, καθώς οι ιδιοκτήτες τους ξέρουν ότι δεν υπάρχουν εύκολα εξειδικευμένοι τεχνίτες για να τα επισκευάσουν. Μπουφέδες, τραπεζάκια με λεοντοπόδαρα, έπιπλα κήπου, ντιβάνια με ψάθα στα πανωκέφαλα, σκαμπό, παραβάν, καπέλα φωτιστικών, δίφυλλες ντουλάπες, καλύμματα καλοριφέρ. Όλα μπορούν να αποκτήσουν μια νέα ζωή.

Τις προάλλες η κυρία Ζωή επισκεύαζε μια κουνιστή πολυθρόνα που έφτασε από την Κορνουάλη. Λίγο παλιότερα ένα σαλόνι ήρθε από τη Νέα Υόρκη και ξαναγύρισε πίσω. Έπειτα, υπάρχουν και οι συλλέκτες. Ένας σταθερός πελάτης της οικογένειας συλλέγει εδώ και δεκαετίες στο σπίτι του βιεννέζικα καρεκλάκια, από κανονικό μέγεθος μέχρι μινιατούρα.

Το πρώτο εργαστήριο της Μητροπόλεως ήταν γνωστό για τη μεγάλη πελατεία του, καθώς εξυπηρετούσε σχεδόν όλους τους αστούς παλιούς Αθηναίους του κέντρου. Η Μελίνα Μερκούρη, ο αρχιτέκτονας Δημήτρης Πικιώνης, ο ζωγράφος Κωνσταντίνος Παρθένης ήταν ανάμεσα σε αυτούς.



Οι κυρίες Ζωή και Ζωίτσα Βενιζέλου (μαμά και κόρη)
3η και 4η γενιά, επί τω έργω

Η οικογένεια έπλεκε τις ψάθες των καλύτερων εκθέσεων έπιπλων της Αθήνας, όπως «Αθηναίος και Βαράγκης» στην οδό Φιλελλήνων, «Γεο», «Καφούρος» στη Μητροπόλεως. Ήταν η περίοδος που τα έπιπλα με ψάθα ήταν η δημοφιλέστερη τάση στη διακόσμηση. Στη πορεία οι Βενιζέλοι ανέλαβαν τη συντήρηση των έπιπλων του ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία», της Εθνικής Τράπεζας, του Στρατοδικείου, του Χημείου του Κράτους και μετέπειτα του καζίνο της Πάρνηθας ώσπου ήρθε και η συνεργασία με το Λαογραφικό Μουσείο του Ναυπλίου. Ποτέ όμως δεν επέτρεψαν να εμπορευματοποιηθεί η τέχνη τους.

Η κυρία Ζωή, που είναι η τελευταία εν ζωή κάτοικος που γεννήθηκε στη Μητροπόλεως, θυμάται την πέτρινη αυλή με τους μεγάλους πάγκους εργασίας και τη γιαγιά της την Ελένη να πλέκει τα σχέδια.

«Ήταν διαφορετική γυναίκα από τις υπόλοιπες της γενιάς της. Έπινε καφέ και διάβαζε εφημερίδες μαζί με τους άντρες στα καφενεία του Συντάγματος –η “Συνάντηση” και ο “Ζαγορίτης”–, συνόδευε τον αδελφό της τον γιατρό σε ταξίδια στο εξωτερικό. Το σπίτι μας με το εργαστήριο έμοιαζε με όαση για τους κατοίκους της γειτονιάς, καθώς ήταν το μόνο με κήπο και η οδός Πεντέλης στο πλάι ήταν χωμάτινη. Η Ερμού τότε δεν ήταν μόνο μαγαζιά αλλά και σπίτια στα οποία έμεναν οικογένειες. Τα πρωινά ερχόταν η Μελίνα Μερκούρη σε εμάς και έπινε με τη γιαγιά τον ελληνικό καφέ από το μπρίκι. Από το σπίτι μας φύγαμε το 1960, όταν μας ειδοποίησαν ότι εκεί ακριβώς θα ανεγερθεί το Υπουργείο Παιδείας. Τώρα στεγάζεται το *Electra Metropolis Hotel*». Γράφει η ξεναγός και ιστορικός τέχνης κ. Άρτεμις Σκουμπουρδή στο βιβλίο της «Μοναστηράκι - Πλάκα, οι γειτονιές των θεών» (εκδ. Πατάκη): «...Όταν το εργαστήριο αναγκάστηκε να μεταφερθεί σε άλλο χώρο –λόγω της

ανοικοδόμησης του υπουργείου– η επιχείρηση φιλοξενήθηκε στις αυλές των σπιτιών πολλών παλαιών και σημαντικών οικογενειών της Αθήνας στην Πλάκα: στο σπίτι της οικογένειας Βάθη, στο υπόγειο της οικογένειας Λαιμού –εκεί όπου βρισκόταν παλαιότερα το σπίτι του γνωστού μπαρμπα-Γιάννη του κανατά–, στο σπίτι της οικογένειας Γαλινού και τα τελευταία χρόνια της οικογένειας Δημητράκου. Σήμερα βρίσκεται σ' έναν μικρό ιδιόκτητο χώρο στον Νέο Κόσμο, όπου την οικογενειακή παράδοση συνεχίζει η τέταρτη γενιά».

Το εργαστήρι, όμως, ακόμα κι όταν μεταφέρθηκε άντεξε χάρη στους ανθρώπους του που αποφάσισαν να μην αφήσουν την τέχνη να χαθεί. Βαλκανικοί και Παγκόσμιοι πόλεμοι, εμφύλιοι, Μικρασιατική Κατα-

Η Μελίνα Μερκούρη, ο αρχιτέκτονας Δημήτρης Πικιώνης, ο ζωγράφος Κωνσταντίνος Παρθένης ήταν ανάμεσα στους πελάτες της επιχείρησης

στροφή, δικτατορία, οικονομική κρίση, κι αυτό συνέχιζε να στέκει εκεί. Ακόμα και όταν στην Κατοχή η εισαγωγή των υλικών σταμάτησε, η οικογένεια Βενιζέλου έπλεκε με κορδόνια ενώ το υλικό που χρησιμοποιείται για την ψάθα είναι ο εξωτερικός φλοιός ενός τροπικού φυτού με 14 μέτρα ρίζες.

Οι Βενιζέλοι δουλεύουν με τα ίδια εργαλεία από τότε που ξεκίνησαν. Πρώτα στηρίζουν τα έπιπλα στα στρίποδα, τα ξύλινα στηρίγματα δηλαδή. Μετά ξεκινούν με το κουμπάσο που μετράει τις αποστάσεις ανάμεσα στις τρύπες, σαν διαβήτη. Για να βγει αισθητικά ένα ωραίο αποτέλεσμα πρέπει να έχει υπολογιστεί μαθηματικά πρώτα. Ο ζουμπάς είναι ένα μικρό σιδεράκι που βοηθά τον τεχνίτη να σημαδεύει το σφυρί τις τρύπες για να είναι αρμονικές. Το ματικάπι, αλλιώς το παλιό χειροτρύπανο για να ανοίγουν οι τρύπες, και το σουβλί για να σκλώνονται οι κλωστές.

«Τα κυριότερα εργαλεία είναι τα μάτια και τα χέρια μας. Το υλικό το καταλαβαίνουμε στο χέρι αν είναι καλό, κρουστό και μαστιχωτό. Εκτός από την κλασική βιεννέζικη ψάθα, η ροζέτα αστρά και η ροζέτα παναμά με την πυκνή πλέξη, η βεντάλια και το κινέζικο σχέδιο είναι κάποιες μόνο από τις τεχνικές μας. Για εμάς ο χρόνος σταματά όταν κλείνει η πόρτα του εργαστηρίου και αρχίζει η ώρα της δημιουργίας. Γι' αυτό δεν έχουμε ωράριο».

Και μετά τη Ζωίτσα τι; Ή, μάλλον, ποιος; Φυσικός συνεχιστής της παράδοσης της οικογένειας είναι 26χρονος γιος της, ο Αντώνης. Αν και μηχανολόγος-μηχανικός του Πολυτεχνείου, μαθαίνει δίπλα της την τέχνη και καλείται να φροντίσει να μην περάσει σε «ξένα χέρια» η επιχείρηση. Είναι σαν το εργαστήρι να τον επέλεξε. **Α**

INFO
Ψάθες Βενιζέλου,
Ζεύξιδος 22
& Πυθέου,
Νέος Κόσμος,
2109235474

Αθηναϊκός ΜΟΝΤΕ ΡΝΙΣΜΟΣ

Το νήμα που κόπηκε & η τηλεόραση

Δύο τηλεοπτικά ονόματα,
ο **Άγγελος Μπράτης** και
ο **Σωτήρης Κοντιζάς**, συνδέθηκαν
πρόσφατα με δύο εμβληματικές διεθνείς
προσωπικότητες του αρχιτεκτονικού
μοντερνισμού, τον **Ιωάννη Δεσποτόπουλο**
και τον **Αριστομένη Προβελέγγιο**.
Ήταν τυχαίο; Και τι μπορεί να σημαίνει
σήμερα η αισθητική του μοντερνισμού,
σ' αυτό το χάος που λέγεται «Αθήνα»;

Της ΚΙΑΡΑΣ ΣΟΥΓΚΑΝΙΔΟΥ - Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

«Είμαστε όλοι υπεύθυνοι για τα πάντα»,
- Φιόντορ Ντοστογιέφσκι (1821-1881)

Η λέξη «αφήγημα» στις μέρες μας είναι κάπως παρεξηγημένη. Συνδέεται με το ψεύτικο που ντε και καλά πάμε να του δώσουμε υπόσταση, και προκαλεί δυσπιστία. Όμως εδώ έχουμε τρία αφηγήματα που γίνονται ένα. Κι αυτό το ένα ρίχνει φως σ' ένα μεγάλο κομμάτι της ιστορίας της Αθήνας από τα χρόνια του Όθωνα μέχρι τις μέρες μας. Δείτε πώς.

Τον περασμένο Δεκέμβριο στα social media έγινε μεγάλη βαβούρα. Δύο αγαπημένα πρόσωπα της reality τηλεόρασης εγκαινίασαν δύο νέους επαγγελματικούς χώρους. Ο σχεδιαστής μόδας **Άγγελος Μπράτης** (κριτής του GNTM) άνοιξε το νέο ατελιέ του στην Αθήνα. Και το στέγασε στο πρώην αρχιτεκτονικό γραφείο του **Ιωάννη Δεσποτόπουλου** (1903-1992). Ο σεφ Σωτήρης Κοντιζάς (κριτής του Master Chef), μέλος της εστιατορικής ομάδας του Nolán, παρουσίασε το νέο εστιατόριο της ομάδας με την ονομασία

PROVELEGGIOS, το οποίο στεγάζεται στο πρώτο σπίτι που έχτισε ο Αριστομένης Προβελέγγιος (1914-1999) μετά την αποφοίτησή του από το Πολυτεχνείο το 1936. Όπως ήταν επόμενο, η κάλυψη που είχαν amφότεροι οι δύο αυτοί χώροι από τα δημοσιογραφικά μέσα ήταν μεγάλη. Συνακολούθως οι απόψεις στα κοινωνικά μέσα ήταν αμέτρητες. Άλλες τόσες ήταν και οι διανοουμενίστικου τύπου θεωρίες περί αισθητικής, αρχιτεκτονικής, μάρκετινγκ και δε συμμαζεύεται. Μπάουχαους, κεφτέδες, έρκερ, μουλάζ, Λε Κορμπυζιέ – βάλτε τα με όποια σειρά θέλετε. Ένα χάος! Σαν αυτό της σημερινής εικόνας της Αθήνας.

Όμως τι ρόλο έπαιξε το κίνημα του μοντερνισμού στην αρχιτεκτονική της πόλης; Πώς το εξέλαβαν οι κάτοικοί της τη δεκαετία του 1930, όταν έκανε την εμφάνισή του; Μετά γιατί χάθηκε το όραμα; Πώς νήγινκε μέσα στην «αντιπαροχή»; Και τι μπορεί να σημαίνει εκείνη η «χαμένη άνοιξη» της αθηναϊκής αρχιτεκτονικής αισθητικής για δύο νέους ανθρώπους του 2020 που ξαναπιάνουν το νήμα και το συνδέουν ο καθένας με το δικό του επαγγελματικό όραμα;





Από αριστερά, ο Σωτήρης Κοντιζάς, ο Κώστας Πισιώτης και ο Μάνος Μπαμπούνης
μπροστά στην πολυσυζητημένη πρόσοψη του νέου εστιατορίου τους στον Κεραμεικό, με την
ονομασία PROVELEGGIΟΣ. Την τοιχογραφία υπογράφει ο εικαστικός Παύλος Τσάκωνας.





Πρώτη στάση Άγγελος Μπράτης

Είναι κανόνες: οι δημιουργικοί άνθρωποι δεν χωρίζουν τη ζωή από τη δουλειά. Έτσι και ο Άγγελος Μπράτης, από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 που δραστηριοποιείται στον χώρο της μόδας, ζούσε πάντα μέσα στο ατελιέ του ή το ατελιέ ήταν και το σπίτι του. Τον περασμένο Αύγουστο, όμως, ένωσε την ανάγκη να βρει έναν νέο χώρο για να στεγάσει τη δουλειά του. Κι αυτή η ανάγκη τον οδήγησε στη συμβολή των οδών Αναπήρων Πολέμου και Σουηδίας, στο Κολωνάκι. Ένα ισόγειο σκοτεινό. Με μια μεγάλη τζαμαρία που βλέπει στο καλοποτισμένο κηπάριο της μαρμαρίνης πολυκατοικίας. Και μια ταμπέλα, στιβαρή και διακριτική που γράφει: *Ιωάννης Δεσποτόπουλος*. Όταν μπήκε μέσα είδε έναν χώρο σε αποσύνθεση. Κλειστό, μάλλον από το 1992, που πέθανε ο αρχιτέκτονας. Υγρασίες παντού, νερά στο υπόγειο, σπασμένα υαλότουβλα, ξύλινες κατασκευές σε κακή κατάσταση, γραφεία, φάκελοι, έγγραφα, αρχεία... πολλοί κληρονόμοι. Όμως, πάντα υπάρχει ένα «όμως». Ο Άγγελος Μπράτης, μέσα

από την εικόνα της παρακμής, είδε μια εικόνα δημιουργίας. «Ένωσα ότι βρίσκομαι σε έναν χώρο που έχει παγώσει στον χρόνο. Εδώ μέσα υπήρχαν κάποτε πολλοί άνθρωποι που δημιουργούσαν φοβερά πράγματα. Και ήθελα να συνεχίσει αυτό. Έπρεπε να το προστατέψω. Ένωσα ευθύνη». Έκλεισε τη συμφωνία επί τόπου. Αμέσως άρχισε η μεταφορά των αρχείων του **Ιωάννη Δεσποτόπουλου**, ο οποίος στη διαθήκη του τα έκανε δωρεά σε τρία ιδρύματα. Μετά μπήκε μπροστά η ανακαίνιση, με τον πολιτικό μηχανικό Γιώργο Γλένη.

Σήμερα, με το που μπαίνεις μέσα στον χώρο, σκέφτεσαι, «τι θα έλεγε άραγε ο αρχιτέκτονας αν έβλεπε το γραφείο του;». Όλα είναι όπως τα είχε φτιάξει ο ίδιος. Τα έπιπλα, τα φωτιστικά, οι ξύλινες ντουλάπες, τα μάρμαρα. Μοναδικές προσθήκες του νέου ενοίκου είναι οι κρεμάστρες με τα ρούχα, ένας ουδέτερος καναπές και ένα λιτό επιτραπέζιο φωτιστικό. Το θέμα είναι πως όλα, τα παλιά και τα καινούργια, δένουν μεταξύ τους. Ξαν να συνδέονται από μία κοινή οπτική.

Ο Άγγελος Μπράτης έζησε πολύ στο εξωτερικό. Όπως και ο Ιωάννης Δεσποτόπουλος. Και οι δύο, ως προς την εκπαίδευση κινήθηκαν προς Βορρά. Ο Δεσποτόπουλος ήταν ο μοναδικός Έλληνας που φοίτησε στη σχολή Μπούσαους, στη Βαϊμάρη. Ο Μπράτης ήταν ο πρώτος αλλο-

δαπός μεταπτυχιακός φοιτητής στην Ακαδημία Arnhem, στην Ολλανδία. Και οι δύο σχολές δεν υπάρχουν πια. Και οι δύο άνθρωποι έχουν κάτι «βόρειο», τόσο στην αισθητική όσο και στον επαγγελματισμό τους.

Και οι δύο έζησαν το *braindrain*. Ο Δεσποτόπουλος εξελέγη καθηγητής στο ΕΜΠ το 1943 και απολύθηκε με ταχύτατες διαδικασίες, λόγω φρονημάτων, το 1946. Τότε εγκαταστάθηκε στη Γερμανία, όπου έγινε μόνιμος καθηγητής πρώτα στο Μόναχο και μετά στο Βερολίνο. Κτίριά του βλέπουμε κυρίως στη Γερμανία και στη Σουηδία. Στη Σουηδία χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα. Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1961, για να διδάξει στο Πολυτεχνείο ως το 1968.

Ο Άγγελος Μπράτης μετά τις σπουδές του εργάστηκε στο Παρίσι και στο Μιλάνο ως σχεδιαστής μόδας. Το 2005, ίδρυσε την εταιρεία του στην Ελλάδα. Το 2009, με το ξέσπασμα της κρίσης, αναγκάστηκε να ξαναφύγει για δουλειά στο εξωτερικό. Θήτησε ως σύμβουλος σχεδιαστής στους οίκους Vionnet και Roberto Cavalli. Το 2011 κέρδισε την πρώτη θέση στον διαγωνισμό μόδας «Who Is on Next?», που συνδιοργάνωσαν η διευθύντρια της ιταλικής *Vogue*, Φράνκα Σοτσάνι (1950-2016), η σχεδιάστρια του οίκου Fendi, Σίλβια Βεντουρίνι Φέντι, και ο πανίσχυρος οργανισμός μόδας Alta Roma. Μην

Ο Άγγελος Μπράτης διατήρησε τα πάντα στο νέο ατελιέ του, όπως τα είχε αφήσει ο Ιωάννης Δεσποτόπουλος. Πρόσθεσε μόνο τις κρεμάστρες με τα ρούχα, έναν καναπέ και ένα φωτιστικό.

τα πολυέμε, οι διακρίσεις στο εξωτερικό ήταν πολλές. Η ζωή δύσκολη. Ο έλληνας σχεδιαστής, και βασικά πατρονίστ, δεν στέριωνε στους ξένους οίκους λόγω overqualification και λόγω των ιδιαίτερων πατρών του που έχουν πάντα μόνο μία ραφή και ακολουθούν την τεχνική μουλάζ. Ο οίκος Versace, στον οποίο αναζήτησε δουλειά, του είπε: «Μα εσείς είστε ανταγωνιστής μας!». «Εγώ; Που πουλάω δέκα φορέματα;». «Εσείς! Σχεδιάζετε πολύ ωραία βραδινά φορέματα, και για να έρθετε σε μας πρέπει να ξεχάσετε τη δική σας σειρά». Αυτό φυσικά ήταν out of question. Πάντως τα κατάφερε και, παρά τις δυσκολίες, δεν έκανε καμία άλλη δουλειά. «Δεν έγινα ποτέ μπάρμαν, ας πούμε... Ήμουν μόνο σχεδιαστής. Στάθηκα κάπως τυχερός». Στην Ελλάδα επέστρεψε τελικά λόγω του GNTM. Η θέση του κριτή, στην επιτροπή του reality διαγωνισμού μοντέλων, ίσως θα τον βοηθούσε να επανασυστήσει τη δουλειά του στο ελληνικό κοινό. Αυτό έγινε. «Η τηλεόραση είναι ένα μέσο». Κοιτάζω τα ρούχα του στις κρεμάστρες. Η χειροποίητη συλλογή *Angelos Bratis*, που σχεδιάζεται και ράβεται μέσα στο ατελιέ, υπερδεύεται με την καινούργια την πιο οικονομική, βιομηχανική *Bratis Blue*, η οποία παράγεται από την Omega Fashion στη Θεσσαλονίκη. Η πρώτη κατασκευάζεται εξ ολοκλήρου από μετάξι. Η δεύτερη από

φυσική βισκόζη. «Δεν είναι συνθετική! Αν θάψεις στο χώμα, ένα φόρεμα *Bratis Blue*, σε δύο χρόνια δεν θα υπάρχει». Το ανακάτεμα στις κρεμάστρες είναι ηθελημένο. Διαλέγεις το σχέδιο, δίκως να ξέρεις αν είναι ακριβό ή οικονομικό. Γνήσιος εκδημοκρατισμός της μόδας. Που παραπέμπει λίγο και στον μοντερνισμό. Όμως ο σχεδιαστής ανατρέχει στον μοντερνισμό και λόγω της σχεδιαστικής αφαίρεσης. «Ο μοντερνισμός με εκφράζει διότι απλοποιώ τα πατρόν μου και αφαιρώ από τα ρούχα μου όλα τα στοιχεία με τα οποία είχα πειραματιστεί νεότερος, για να βρω την ταυτότητά μου. Και τώρα που το έχω κατακτήσει αυτό, σιγά-σιγά προσθέτω στοιχεία από νέα σκοπιά». Τέτοια στοιχεία είναι και τα μοτίβα. Ενώ συνήθως επιλέγει τη μονοχρωμία ή το color block, φέτος λανσάρει και εμπριμέ. Για τη σειρά *Bratis Blue* εμπνεύστηκε από τα μπλε πλακάκια του ιταλού αρχιτέκτονα, designer και ακαδημαϊκού Τζίο Πόντι (1981-1979) στο ξενοδοχείο Parco dei Principi στο Σορέντο. Η σειρά *Angelos Bratis* με τα τετράγωνα μοτίβα και πατρόν αποτελεί φόρο τιμής στον γερμανό Πόζεφ Άλμπερς, ζωγράφο και designer, φοιτητή και καθηγητή στη Σχολή Μπάουχαους. Ενδεχομένως, συμφοιτητή του Δεσποτόπουλου – οι ημερομηνίες συμπίπτουν. Να, λοιπόν, πώς πιάνεις το νήμα και το συνδέεις... με μια ιστορία που έχει ακόμη πολλά να μας πει. ●



Δεύτερη στάση Δημήτρης Φιλιππίδης

ού βρίσκεται λοιπόν η αρχή του νήματος; Ποιος είναι ο ελληνικός μοντερνισμός; Πότε άρχισε;

Πώς αναπτύχθηκε; Ανοίγω να διαβάσω το λεύκωμα του αρχιτέκτονα, πολεοδομίου και ομοτίμου καθηγητή της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, Δημήτρη Φιλιππίδη. Τίτλος: «Μοντέρνα αρχιτεκτονική στην Ελλάδα» (εκδ. Μέλισσα, 2001). Η ιστορία αρχίζει από τα νεοκλασικά κτίρια επί Όθωνα! Εδώ κάτι συμβαίνει... Λίγες ημέρες αργότερα βρίσκομαι στο γραφείο του, στο Νέο Ψυχικό. Του περιγράφω το θέμα που θέλω να γράψω και του ζητώ να με κατατοπίσει. Αρχίζει ο μοντερνισμός στην Ελλάδα από τον κλασικισμό; Πόσο ανόποδο είμαστε ως χώρα; «Αυτό που διαβάσατε είναι η συμβολή μου στο θέμα του μοντερνισμού και ταυτόχρονα το ανάθεμα» απαντά ο καθηγητής. Εδώ, λοιπόν, αρχίζει το αφήγημα.

«Υποτίθεται πως οι μοντέρνοι του '30 ήταν ενάντιοι στον κλασικισμό. Νερό και λάδι. Εμένα με ενδιαφέρει το πώς λειτουργήσανε τα πράγματα. Η ουσία είναι ότι έχουμε δύο κινήματα καινούργια, τα οποία ήρθαν από την Ευρώπη και θεωρούνταν επαναστατικά. Από την άλλη, και στα δύο εμείς αναζητήσαμε την ελληνική ταυτότητά μας. Στην πρώτη περίπτωση, στον κλασικισμό, βλέπουμε μια κοινωνία το 1830, που έβγαине μέσα από την τουρκοκρατία ζαλισμένη και να ζητούμενα ήταν δύο: εξευρωπαϊσμός και αναζήτηση ταυτότητας στην αρχαιότητα. Οπότε απόρριψη, φτώσιμο, σε οτιδήποτε υπήρχε μέχρι τότε ως σημάδι του επονομαζόμενου παρελθόντος της τουρκοκρατίας». Εννοείται πως ο εξευρωπαϊσμός αφορούσε τον σχεδιασμό ολόκληρης της ζωής του νέου κράτους. Και φυσικά της Αθήνας, που ήταν η πρωτεύουσά του. Για πρώτη φορά τότε είχαμε ένα σχέδιο πόλης (ίσως και για τελευταία). «Το σχέδιο ήταν μεγάλη επανάσταση! Κι όσο επαναστατικό ήταν αυτό, άλλο τόσο επαναστατικά ήταν και τα κτίρια που περιελάμβανε». Βλέπουμε λοιπόν και τους πλούσιους Έλληνες της διασποράς που έρχονταν και έχιζαν μέγαλα, βλέπουμε τις στολές της φρουράς του Όθωνα (ο ίδιος για λόγους πολιτικής προπαγάνδας προτίμησε τη φουστανέλα), βλέπουμε τις βεγγέρες, την κοινωνική ζωή. «Όλα αυτά με μικροπροσαρμογές συνεχίζονται ως σήμερα. Μια ματιά στις εφημερίδες της εποχής και τις σημερινές το αποδεικνύει». Παράλληλα λοιπόν με τα μεγάλα κτίρια που χτίζονταν εντός σχεδίου, άρχισε και ο μικροαστικός κλασικισμός, δηλαδή τα νεοκλασικά σπίτια στην Πλάκα και σε άλλες γειτονιές. Στις περιπτώσεις που υπήρχαν ήδη κτίσματα, τα παλιά παραδοσιακά με τις κεντρικές αυλές δεν γκρεμιζόνταν, αλλά αποκτούσαν νεοκλασική πρόσοψη! Το ίδιο θα γινόταν και αργότερα, με τις μοντερνιστικές προσόψεις. Η εξωτερική εικόνα έπαιζε πάντα μεγάλο ρόλο.

Βεβαίως, ο κλασικισμός, που το 1830 μας ήρθε απ' έξω ως το «νέο πνεύμα», στην Ευρώπη θεωρούνταν ήδη ξεπερασμένος. Εκεί είχε ήδη δώσει στη θέση του στον ιστορικισμό. Στην Ελλάδα, όμως, αυτά τα δύο κινήματα, κλασικισμός και ιστορικισμός έγιναν ένα, διότι για εμάς, αμφότερα πρέσβευαν στην επιστροφή στις ρίζες μας. «Και κάπως έτσι φάγαμε έναν αιώνα...».

Στο μεταξύ αναπτύχθηκε η Μεγάλη Ιδέα... Ήρθαν οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Ήρθε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Ήρθε η Μικρασιατική Καταστροφή. Ήρθαν οι πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία. Το κλίμα στην Ελλάδα και στην Αθήνα έγινε ασφυκτικό. Ήττα, φτώχεια, παράγκες, αρρώστιες. Ο Βενιζέλος άρχισε να χτίζει νοσοκομεία και 3.000 σχολεία σε όλη την Ελλάδα. Το

Τμήμα Αρχιτεκτονικής του ΕΜΠ λειτουργούσε ήδη από το 1917. Η χώρα είχε πλέον τους δικούς της αρχιτέκτονες. Οι οποίοι εμφορούνταν από το ευρωπαϊκό πνεύμα, και το νέο ευρωπαϊκό

πνεύμα ήταν το μοντερνιστικό. Η Ευρώπη ξαναχτιζόταν. Το ίδιο έπρεπε να κάνει και η Ελλάδα. Το 1933 έγινε, στο προαύλιο του Πολυτεχνείου, η τελευταία εκδήλωση του 4ου Συνεδρίου Διεθνούς Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής CIAM, με συμμετοχή πολλών νέων αρχιτεκτόνων, ανάμεσά τους και ο Λε Κορμπυζιέ. Το συνέδριο είχε νωρίτερα ξεκινήσει πάνω στο πλοίο Πατρίς II, που ταξίδεψε από τη Μασσαλία ως τον Πειραιά. Θέμα του ήταν η «Λειτουργική πόλη» στην εποχή της βιομηχανοποίησης και της αστυφιλίας. Στο προαύλιο συζητήθηκαν οι αρχές του μοντερνισμού (που ήδη εφαρμοζόταν στα σχολεία και στα νοσοκομεία του Βενιζέλου) και εκεί, ο Αναστάσιος Ορλάνδος (1887-1979), αρχιτέκτονας και αρχαιολόγος, ως καθηγητής και κοσμήτορας της Αρχιτεκτονικής Σχολής, υ-

ποδέχτηκε τους συνέδρους και τους είπε: «Ο μοντερνισμός προϋπήρχε στην Ελλάδα! Κοιτάξτε τους λευκούς κύβους στα νησιά!». Για μία ακόμη φορά βλέπουμε τις ρίζες μας σε κάτι που μας έρχεται απ' έξω... Και συνακολούθως μέσα στο ίδιο κίνημα συγκροτούνται δύο σχολές: οι υπέρμαχοι του ευρωπαϊκού μοντερνισμού π.χ. Πάτροκλος Καραντινός. Και οι άλλοι, που πρέσβευαν την επιστροφή στις ρίζες, π.χ. Δημήτρης Πικιώνης.

Όμως σε κάθε περίπτωση, και βάζοντας στην άκρη τις όποιες διαφορές αισθητικού ή ιδεολογικού χαρακτήρα, η νέα γενιά αρχιτεκτόνων έβλεπε ενιαία το πρόβλημα της Αθήνας και ήθελε να το λύσει. Με νέες σχεδιαστικές μεθόδους, με νέες τεχνολογίες, με όραμα για μια καλύτερη ζωή. Στις 24 Δεκεμβρίου 1934, οι αρχιτέκτονες Ιωάννης Δεσποτόπουλος, Αλέξανδρος Δραγούμης, Γεώργιος Κοντολέων, Νίκος Μπυσάκης, Δημήτρης Πικιώνης, Ευάγγελος Ρουσόπουλος, Άγγελος Σιάγας, Πάτροκλος Καραντινός και Κώστας Μπίρης έστειλαν μια επιστολή στον Νίκο Κιτσίκη, πρόεδρο του ΤΕΕ, στην οποία τόνιζαν την επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων για την εξυγίανση της πρωτεύουσας και προσφέρονταν να εργαστούν αλληλοκερδώς για την εκπόνηση μιας συνολικής πολεοδομικής μελέτης της Αθήνας. Η κίνηση αυτή οδήγησε τελικά στην ίδρυση του Υπουργείου Διοικήσεως Πρωτευουσής (ΥΔΠ), επί καθεστώτος Μεταξά. Εννοείται, βέβαια, το ΥΔΠ δεν προχώρησε ποτέ στον επανασχεδιασμό της Αθήνας. Περιορίστηκε απλώς σε αποσπασματικά εξωραϊστικά πασαλείμματα. Μια χαμένη ευκαιρία.

Όμως... πάλι το «όμως»... Μπορεί η Αθήνα να μην επανασχεδιάστηκε ως μια μοντέρνα και βιώσιμη πόλη, αλλά η αισθητική του μοντερνισμού εισέβαλε στις γειτονιές. Και πρότυπο, αυτή τη φορά, δεν ήταν τα ανάκτορα (τα νεοκλασικά θεωρούνται όλα μικρογραφίες των ανακτόρων) αλλά οι πρώτες μοντερνιστικές πολυκατοικίες! Στο Κολωνάκι, στο Πεδίον του Άρεως, στο κέντρο, στην Κυψέλη, στα Πατήσια, στα Εξάρχεια. Είναι οι πολυκατοικίες που σήμερα τις βλέπουμε με θαυμασμό. Αυτές οι πολυκατοικίες το 1930 συμβόλιζαν για τους Αθηναίους, την είσοδο σε μια νέα ζωή. Σε ένα διαμέρισμα με θέα, με ασανσέρ, με ρεύμα, με καλοριφέρ, με ζεστό νερό, με μπανιέρα, με στόρια. Κι έτσι άρχισαν να χτίζονται και τα μικροαστικά μοντερνιστικά σπίτια (αναλόγως με τις οικονομικές δυνατότητες του καθενός). Και όταν το σπίτι ήδη υπήρχε, άλλαζε μόνο η πρόσοψη. Για το «θεαθήναι».

Αυτή η ιστορία συνεχίστηκε και μεταπολεμικά. Μέχρι να έρθει το νέο κύμα εσωτερικών προσφύγων από την επαρχία, μετά τον Εμφύλιο, και συνακολούθως η αντιπαροχή για να τα σαρώσει όλα. Με τα γνωστά αποτελέσματα. Κάπου εδώ το νήμα κόβεται... Ή μήπως όχι; ●



Τρίτη στάση PROVELEGGIOΣ

Κεραμικός. Παραμυθίας 11. Εδώ έχουμε μία ομάδα. Η οποία αποτελείται από τρία άτομα. Τον σεφ Σωτήρη Κοντιζά, τον επιχειρηματία Κώστα Πισιώτη, τον αρχιτέκτονα-designer Μάνο Μπαμπούνη. Οι τρεις τους, μετά την επιτυχία του Nolan, στην οδό Βουλής 31, και αφού αρνήθηκαν 5 φορές να μεταφέρουν ομώνυμο παράρτημα στην Μύκονο, αποφάσισαν να ανοίξουν ένα ακόμη αστικό εστιατόριο. Επέλεξαν ως περιοχή τον Κεραμικό. Και έπεσαν πάνω στο κτίριο που έχτισε ο Αριστομένης Προβελέγγιος, το 1936. Στην Αθήνα ο αρχιτέκτονας είχε μείνει ως το 1945, οπότε και έφυγε για το Παρίσι,

λόγω φρονημάτων. Συμμετείχε από το 1941 στο ΕΑΜ, βλέπετε... Στο Παρίσι, σπούδασε πολεοδομία στη Σορβόνη και, παράλληλα με τις σπουδές, το 1946 προσχώρησε στο γραφείο του Λε Κορμπυζιέ. Από το 1968 έως το 1979 δίδαξε και ως καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού. Στην Ελλάδα επέστρεψε το 1979. Η Ελλάδα, βεβαίως, τον αγνόησε, όπως αγνόησε και τον Δεσποτόπουλο. Τελικά ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτορας στο Πολυτεχνείο το 1998, έναν χρόνο προτού πεθάνει.

Ας επιστρέψουμε όμως στην οδό Παραμυθίας, που σήμερα είναι πεζόδρομος. Το αρχικό κτίριο είχε σχεδιαστεί για να στεγάσει μια οικογενειακή βιοτεχνία στο ισόγειο και στο υπόγειο, και την κατοικία της οικογένειας, που έκανε την ανάθεση, στον πρώτο όροφο. Η κατάσταση του, όταν το έδειξε ο μεσίτης στην ομάδα του Nolan, ήταν άθλια. Ένα γκρεμίδι που κατέρρεε. Ένα γκρεμίδι όμως –να πάλι το «όμως»– με υπέροχα παράθυρα και με μια διαρρύθμιση που επέτρεπε στην ομάδα να κάνει πραγματικότητα το όραμα για το νέο εστιατόριο, που δεν θα ήταν ακριβώς εστιατόριο... αλλά ένα εργαστήριο γευστικών πειραμάτων και διεργασιών.

Το κτίριο κλείστηκε αμέσως και οι εργασίες αναστήλωσης, από τον Μάνο Μπαμπούνη και τους συνεργάτες του αρχιτεκτονικού γραφείου του, διήρκεσαν 13 μήνες. Όλα κρατήθηκαν όπως ακριβώς ήταν στο σχέδιο του 1936. Οι νέοι ένοικοι προσάρμοσαν τη λειτουργία του εστιατορίου τους στις δομές του Προβελέγγιου. Ακόμα και η βρύση στις τουαλέτες είναι ίδια με τη βρύση που υπήρχε στο μπαλκόνι του πρώτου ορόφου. Δεν τους υποχρέωσε κανείς να κάνουν τέτοια δουλειά. «Κάναμε αυτό που νιώσαμε», λένε ο Κώστας Πισιώτης και ο Μάνος Μπαμπούνης. «Ακολουθήσαμε το ένστικτό μας. Είναι κάποια στιγμή που νιώθεις ότι αυτό που κάνεις είναι το σωστό».

Όταν ολοκληρώθηκε η αναστήλωση μπήκε μπροστά και η διαδικασία σχεδιασμού της πολυσυζητημένης πρόσοψης. «Έπεσε πολλή μελέτη για να καταλήξουμε», λέει ο Κώστας Πισιώτης. «Ο Μάνος αρχικά πρότεινε να κάνουμε κάτι απλό. Ο Σωτήρης να κάνουμε ένα γκράφιτι. Εξάλλου στην είσοδο του εστιατορίου, όταν το νοικιάσαμε, υπήρχε μία γκαρτζόπορτα, που την κρατήσαμε βέβαια, η οποία έφερε ένα γκράφιτι του Achilles. Όμως εγώ ήθελα κάτι πιο θεσμικό για την πρόσοψη. Έτσι πήραμε επιμε-

λητή. Συνεργαστήκαμε με τον Πάνο Γιαννικόπουλο. Τον φέραμε εδώ, του είπαμε τι κάνουμε, τι χρειαζόμαστε, και εκείνος μας σύστησε πολλούς καλλιτέχνες. Καταλήξαμε στον Παύλο Τσάκωνα». Ο οποίος ανέτρεξε στα μοτίβα και την παλέτα του γαλλικού μοντερνισμού και του Μπάουχαους και τελικά δημιούργησε την τοιχογραφία που βλέπουμε σήμερα.

Τι θα σκεφτόταν άραγε ο Αριστομένης Προβελέγγιος, αν έβλεπε το πρώτο του κτίριο πριν και μετά την αναστήλωση; Αν έβλεπε την πρόσοψη; Αν έβλεπε την εσωτερική διαμόρφωση και τη νέα λειτουργία; Εξάλλου και ο ίδιος είχε εμπειρία από χώρους εστίασης.

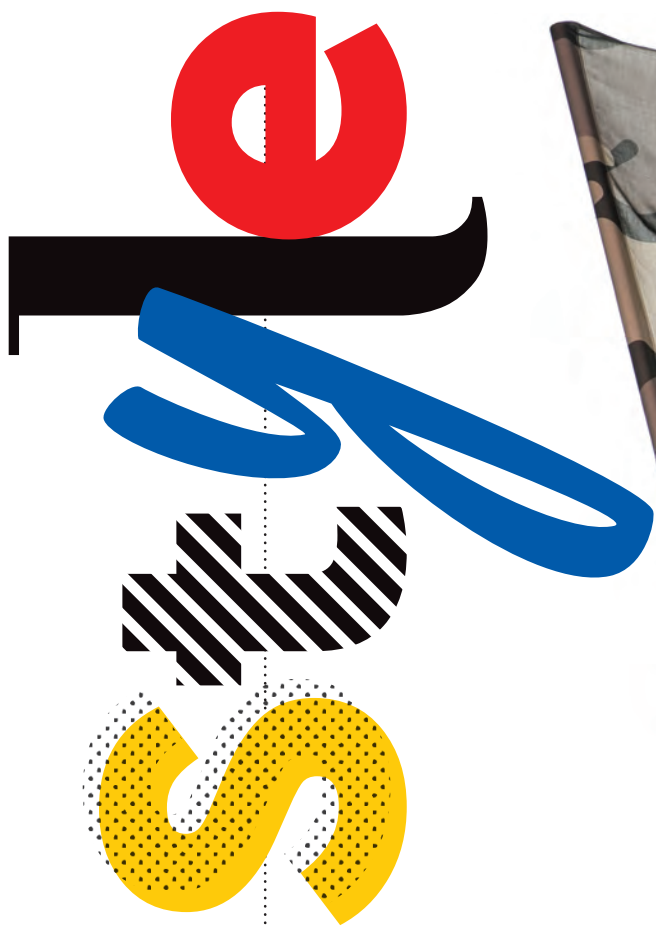


Δικό του δημιούργημα είναι το μπαρ Aurevoir στα Πατήσια, που το διαμόρφωσε και το διακόσμησε εξ ολοκλήρου, για να βοηθήσει τον φίλο του μπάρμαν και ιδιοκτήτη. Κι όποτε πήγαινε εκεί, επειδή δεν έπινε, έτρωγε ομελέτα. Τι θα έτρωγε λοιπόν ο Αριστομένης Προβελέγγιος στο εστιατόριο (που βάφτισε ο Πύργος Κορρές) PROVELEGGIOΣ, αν ερχόταν σήμερα; Χμ... τώρα περνάμε στην ουσία των πραγμάτων. Ο Σωτήρης Κοντιζάς, μαζί με τους άλλους δύο της ομάδας, δημιούργησαν τελικά το εργαστηριακό εστιατόριό τους. Το οποίο, αντί για κουζίνα προετοιμασίας, έχει στον υπόγειο χώρο του κτίσματος ένα αληθινό εργαστήριο, που παράγει αυτή τη στιγμή τυριά (μπουράτα και lacticcheese), αλλαντικά (λουκάνικα και 'nduja), ψωμί (μακράς ωρίμανσης, χωρίς μαγιά). Η παραγωγή και τα πειράματα γίνονται εκεί, σε δημόσια θέα. «Στόχος είναι ο πελάτης να παίρνει το κρασί του από τη σάλα και να κατεβαίνει στο εργαστήριο, να δοκιμάζει, να σημειώνει τις παρατηρήσεις και τις εντυπώσεις του και γενικώς να λαμβάνει μέρος στη διαδικασία». Εκεί, στο εργαστήριο, γίνονται και οι δοκιμές για τις νέες συνταγές που σερβίρονται στη σάλα. Ένα διαρκές work in progress. Μια βιοτεχνία γεύσεων. «Δεν ξέρω αν αυτό που κάνουμε λέγεται μοντερνισμός», λέει ο Κώστας Πισιώτης. «Εμείς σεβαστήκαμε αυτό που βρήκαμε εδώ, και, επειδή η δουλειά μας είναι η ζωή μας, φτιάξαμε ένα κέλυφος για να μπορούμε μέσα και να ζήσουμε. Και καλούμε τους πελάτες μας να έρθουν να ζήσουν κι αυτοί μαζί μας».

Να ζήσουν τι; Λίγο πολιτισμό. Μια νέα αισθητική. Μια καινούργια θεώρηση των πραγμάτων, διαφορετική από την καθιερωμένη «αρπαχτή» που ενδύεται τον μανδύα της κρίσης. Ο PROVELEGGIOΣ είναι ένα μικρό ελκυστικό όραμα. Μια μικρή ιδιωτική πρωτοβουλία, όπως είναι και το στελιό του Άγγελου Μπράτη.

Φεύγοντας από το εστιατόριο, σκεφτόμουν τα τελευταία λόγια του Δημήτρη Φιλιππίδη: «Δεν μπορούμε να περιμένουμε τίποτα από το κράτος. Δεν έχει κανένα νόημα, γιατί το κράτος λειτουργεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που λειτουργούσε το 1830. Εμείς τι μπορούμε να κάνουμε για να αξιοποιήσουμε αυτό που έχουμε;».

Κατευθυνόμενη προς το μετρό Μεταξουργείο, πέρασα από την οδό Ιάσονος. Στάθηκα μπροστά σε ένα ακόμα γκρεμίδι, μικροαστικό νεοκλασικό, με σφραγισμένες πόρτες. Είναι ένα από τα τρία σπίτια που έζησε στην Αθήνα ο Νίκος Σκαλκώτας από το 1933, όταν επέστρεψε από το Βερολίνο, ως τον θάνατό του το 1949. Τα άλλα δύο είναι στη Θερμοπυλών και στην Καλλιδρομίου. Ο Σκαλκώτας είναι μια ακόμη, αγνομένη στην Ελλάδα, διεθνής μορφή του μοντερνισμού, στον τομέα της μουσικής αυτή τη φορά. Εδώ, στο Μεταξουργείο και στα Εξάρχεια, έγραψε στα βουβιά, τις συμφωνίες του, τα μπαλέτα και τους χορούς, περίπου 100 έργα στα οποία υποκλίνεται η Δύση πάνω από μισό αιώνα τώρα και τα οποία ο ίδιος δεν άκουσε να παίζονται ποτέ. Στο Βερολίνο, στην είσοδο του φοιτητικού σπιτιού του, υπάρχει μια ταμπέλα που γράφει «Εδώ έζησε ο Νίκος Σκαλκώτας, από το 1921 έως το 1933». Στο σπίτι του, στην Ιάσονος που χρόνια τώρα καταρρέει, δεν υπάρχει καμία ταμπέλα. Κι αν υπήρχε θα έγραφε «ΠΡΟΣΟΧΗ! ΠΕΦΤΟΥΝ ΣΟΒΑΔΕΣ». Ναι, είμαστε μια ανάποδη χώρα. Και όλοι ευθυνόμαστε γι' αυτό το αφήγημα. ▮



Επιμέλεια:
TANIA ΔΕΛΗ



Η **Benetton** σηκώνει ψηλά τις σημαίες της μόδας

▶ Όταν ο **Jean-Charles de Castelbajac** ανέλαβε δημιουργικός διευθυντής της **Benetton** ενθουσιαστήκαμε γιατί η αισθητική του είναι πάντα μια έκρηξη θετικής ενέργειας. Άγκυρες, καρτ-ποστάλ, ναυτικοί κόμποι, λουλούδια, σύννεφα και σαφάρι είναι όσα θα δούμε στη νέα συλλογή Άνοιξη/ Καλοκαίρι 2020, η οποία είναι εμπνευσμένη από τα

ταξίδια του στη θάλασσα και όχι μόνο. Στην καμπάνια πρωταγωνιστούν «διασημότητες του Instagram» και μοντέλα από όλο τον κόσμο, ενώ τη φωτογράφιση ανέλαβε ο **Oliviero Toscani**. Λεπτομέρεια που μας άρεσε στις φωτογραφίες της καμπάνιας: οι πολύχρωμες σημαίες που στέκουν ψηλά, σκορπίζοντας χρώμα παντού.



ΠΛΑΙΣΙΟ
Smeg Βραστήρας €449



SOPHIA ENJOY THINKING
Διακοσμητικό με περιστέρι €59,90



SWATCH
Ρολόι Casino Royale 2006, σειρά Swatch x 007, €85



URBAN DECAY
Παλέτα σκιών Wired Pressed Pigment €46



ΟΠΤΙΚΑ ΒΑΪΡΑΜΟΓΛΟΥ
Γυαλιά ηλίου Pepe Jeans



BENETTON
Γυναικείο φούτερ €79,95



DIOR
Ανδρικό άρωμα Dior Homme



KARL LAGERFELD
Τσάντα €375



WOMEN'S SECRET
Σετ πιτζάμες €44,99

Έχω αρκετά χρήματα για να περάσω καλά μέχρι το τέλος της ζωής μου...

εκτός αν βγω για ψώνια. - Jackie Mason (κωμικός)



FJALLRAVEN
Πορτοφολάκι Kanken €39,99



CALZEDONIA
Καλτσόκια €3,95



YAMAMAY
Σουτιέν €25,95



PEPE JEANS
Φούστα με κουμπιά €65



TED BAKER
Φόρεμα με μακρύ μανίκι €390

ESSENCE
Αυτοκόλλητα νυχιών hey, BE HAPPY



TOMS
Εσπαντρίγια €60



CARPISA
Σακίδιο πλάτης €35,95

GLAMAZON

Βλέποντας το «The Stranger» στο Netflix

Μια σειρά που θα σε κάνει να αγαπήσεις το Μάντσεστερ και να προσέξεις τη Σιβόν Φίνεραν

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η σειρά «The Stranger» στο Netflix έχει σασπένς, μυστικά, ένα αποκεφαλισμένο αλπακά, ένα εντοχισμένο πτώμα, δολοφονίες και πολλά άλλα. Δεν λέω ότι είναι αριστούργημα, κρατά όμως το ενδιαφέρον ζωντανό, έχει πολύ καλό καστ (Άρμιταζ, Κάμεν, Σόντερς) και θέλεις ο-π-ω-σ-δ-ή-π-ο-τ-ε να δεις τι θα γίνει στο τέλος. Είναι και μία η σεζόν, οπότε τη βλέπεις τσακ-μπαμ συνδυάζοντάς την με κάποιο τεμπέλικο weekend. Ή με κάποια βραδιά αποφόρτισης.

Είναι μια σειρά που θα σε κάνει να αγαπήσεις το Μάντσεστερ και να προσέξεις τη Σιβόν Φίνεραν. Υποδύεται την αστυνομικό, την ντετέκτιβ που εξιχνιάζει δολοφονίες και επιλύει δύσκολες υποθέσεις. Στη σειρά δολοφονείται η κολλητή της, χωρίς προφανή λόγο, και η Σιβόν αρχίζει να ψάχνει τα κομμάτια που λείπουν από αυτή την υπόθεση, με τις πολλές διακλαδώσεις.

Το «The Stranger» είναι η δεύτερη βρετανική σειρά, μετά το λίγο παλαιότερο *Broadchurch* (τρεις σεζόν, 2013-2017) όπου την αστυνομικό υποδύεται μια γυναίκα. Μια γυναίκα μέσης ηλικίας, μια ικανή αστυνομικό, την οποία παίζει εκπληκτικά η Φίνεραν προσδίδοντας στο ρόλο εμπειρία, ωριμότητα και ηρεμία. Τώρα αυτά πώς γίνονται; Και όμως γίνονται χωρίς να πρέπει η αστυνομικός να είναι ατσάλακωτη, ρούχα και επιδερμίδα ή να είναι μια καλλονή που και στην καταδίωξη φορά εντεκάποντα. Η Φίνεραν στο «The Stranger» έρχεται δεύτερη. Με την έννοια ότι προηγήθηκε η Ολίβια Κόλμαν στο «*Broadchurch*». Η ερμηνεία της Κόλμαν συγκλονιστική. Ακαταμάχητη. Δεν υπάρχει. Τα γυρίσματα σε τοπία εκπληκτικά με την αίσθηση του απόκοσμου. Η Κόλμαν και σε αυτό τον ρόλο είναι αριστούργημα παρά τη σκοτεινή ατμόσφαιρα. Ως Έλι Μίλερ πήρε και βραβείο BAFTA πρώτου γυναικείου ρόλου.

Αν είχες κάποιο θέμα, κάποια υπόθεση –πάντα υποθετικά–, θα ήθελες να σε βοηθήσουν οι αστυνομικοί που υποδύονται η Κόλμαν και η Φίνεραν. Είναι τέλειες. Τους άνδρες ηθοποιούς τους έχουμε δει να υποδύονται τους αγέρωχους αστυνομικούς σε κάθε ηλικία. Τις γυναίκες όχι. Γυναίκες που παλεύουν με μια καθημερινότητα γεμάτη υποχρεώσεις και μια ρουτίνα που, ενώ μοιάζει στον αυτόματο πιλότο, διακόπτεται με τρόπο απρόβλεπτο. Οι δύο σπουδαίες ηθοποιοί κατάφεραν να σπάσουν ένα πολύ μεγάλο ταμπού χωρίς θόρυβο, με μεγάλη ηρεμία, ήσυχια, χωρίς φτιασίδια, ακριβώς όπως παίζουν.

CITY GUIDE



Γιώργος Βασιλαντωνάκης Στο μυαλό του συνθέτη

Λίγες μέρες πριν την παγκόσμια πρώτη παρουσίαση της όπερας «Πάπισσα Ιωάννα» από την ΕΛΣ, ο συνθέτης μιλά στην ATHENS VOICE για το φιλόδοξο εγχείρημά του να μεταφέρει το «ανιέρω» μυθιστόρημα του Εμμανουήλ Ροΐδη στο λυρικό θέατρο.

Δουλεύετε ήδη δύο χρόνια πάνω στην «Πάπισσα Ιωάννα». Πώς ήταν αυτή η διαδρομή; Άρχισα να γράφω κάποια σκόρπια σημεία που μου είχαν κεντρίσει το ενδιαφέρον – πολλές ιδέες γεννήθηκαν σε βόλτες, περπατώντας, έφτιαξα τον σκελετό και σιγά-σιγά άρχισα να τον «γεμίζω». Με τις λέξεις, τα πράγματα είναι πιο χειροπια-

στά, τελειώνεις ένα κεφάλαιο και το βάζεις στην άκρη, αλλά με τη μουσική όλα είναι αφηρημένα και εν εξελίξει. Ειδικότερα η όπερα είναι μια θάλασσα από λεπτομέρειες που απαιτεί τρομερή συγκέντρωση, ιδίως όταν φτάνει στο τέλος της. Είναι μια άσκηση για το μυαλό, για το πόσες πληροφορίες μπορεί να συγκεντρώσει.

Το λιμνέτο της όπερας υπογράφει ο Βαγγέλης Χατζηγιαννίδης. Δουλέψατε παράλληλα; Πρώτο γράφτηκε το λιμνέτο γιατί χρειαζόμουν μια ολοκληρωμένη εικόνα, δεν μπορούσα να γράψω μουσική χωρίς να γνωρίζω ακριβώς πού θα πατήσω. Περάσαμε όμως μαζί αρκετό καιρό ψάχνοντας το

ύφος ή τη γλώσσα του λιμνέτου το οποίο πέρασε από 6-7 βερσιόν. Η προσέγγιση του Βαγγέλη, το να μετατρέψει αυτό το έργο σε σκηνικό, είναι μοναδική. Ευρηματικός συγγραφέας ο ίδιος, όταν αποφασίσαμε ότι ο αφηγητής του μυθιστορήματος θα δυσκόλευε τη ροή της όπερας, έπλασε καινούργιους χαρακτήρες, σαν να έχουν βγει από το βιβλίο, που βοηθούν στην κατανόηση του έργου, στην εξέλιξη της πλοκής. Η γραφή του είναι πολυδιάστατη, με πολλά μορφολογικά στοιχεία. Κάποια σημεία της θυμίζουν δεκαπεντασύλλαβο, άλλα είναι εκκλησιαστική μορφή. Η γλώσσα του έχει τον ήχο και το ρυθμότης

καθαρεύουσας, αλλά είναι απόλυτα κατανοητή.

Μουσικά πού κινείται η «Πάπισσα Ιωάννα»; Είναι ένα έργο σύγχρονο και ελληνικό. Η γλώσσα οδηγεί, και η μουσική, τα χρώματα, ο ρυθμός, όλα χτίζονται πάνω σ' αυτή. Δεν χρειάστηκε να αποδείξω κάτι στιλιστικά, στον εαυτό μου ή σε οποιονδήποτε άλλο. Έγραψα τη μουσική σεβόμενος το είδος της όπερας. Είναι

ένα μεγάλο, δύσκολο εγχείρημα – η παρτιτούρα μόνο είναι 450 σελίδες! Απαιτεί μεγάλες ορχηστρικές δυνάμεις και δυνατό καστ. Ένα καινούργιο έργο, που δεν προϋπάρχει, προσθέτει μια επιπλέον ευθύνη στον εκτελεστή, πρέπει αυτός να το φέρει στη ζωή. Ήμουν τυχερός γιατί γνώριζα από την αρχή με ποιους

θα δουλέψω. Οι μουσικοί, όσο και οι μονωδοί που έχουμε, είναι καταπληκτικοί – με αυτό το καστ η όπερα θα μπορούσε να παρουσιαστεί οπουδήποτε. Γι' αυτούς γράφω, αυτοί είναι που θα πρέπει να πιστέψουν στη μουσική μου και με τη μαστοριά τους να τη μεταφέρουν στο κοινό. Όταν παίζεται, εγώ είμαι πια εκτός εξίσωσης. Είχα πολύ στενή συνεργασία με όλους, ιδίως όμως με τη Χρύσα Μαλιαμάνη, την «Πάπισσα Ιωάννα» της όπερας. Ο ρόλος της είναι εξαντλητικός, βρίσκεται διαρκώς στη σκηνή. Της έστειλα κομμάτι-κομμάτι αυτά που έγραφα, ρωτώντας την κάθε φορά αν... αντέχει, εκείνη όμως απόλυτα cool, τα δούλεψε με εντυπωσιακή άνεση και ακρίβεια. Είναι αστέρι όχι μόνο φωνητικά, αλλά και υποκριτικά.

-ΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

INFO
«ΠΑΠΙΣΣΑ ΙΩΑΝΝΑ»,
Γιώργος Βασιλαντωνάκης, 8, 15, 22
Μαρτίου 2020
Αίθουσα Σταύρος
Νιάρχος Εθνικής
Λυρικής Σκηνής,
Κέντρο Πολιτισμού
Ίδρυμα Σταύρος
Νιάρχος, στις 18.30

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη
τη συνέντευξη





ΓΕΥΣΗ



To Lost Athens και το τέλειο φαγητό του

Το καινούργιο εστιατόριο της Αρχελάου είναι μια γαστρονομική έκπληξη!

«Enjoy your fucking dinner». Τέσσερις λέξεις βαμμένες με κόκκινο σπρέι πάνω στον τοίχο, είναι το πρώτο πράγμα που προσέχεις στο Lost Athens. Οι πιο σοβαροί σοκάρονται, οι influencers τραβούν βουλιμικά φωτογραφίες, κάποιοι απλά χαμογελούν προσπερνώντας. Για εμένα αυτή τη φράση δίνει την καλύτερη οδηγία. Λέει, ότι όλη σου η προσοχή πρέπει να στραφεί στο φαγητό. Κλείσε το κινητό, παρά-

τα τις φωτογραφίες, κοίτα το πιάτο σου. Το αξίζει.

Πριν έρθω, είχα ακούσει πολλά για το Lost Athens... Τα έργα του έλληνα καλλιτέχνη Μποέμ, οι 55 συνολικά μπίρες (ανάμεσά τους και αρκετές δυσεύρετες) σχεδόν από κάθε μικροζυθοποιείο της χώρας. Η μυστήρια ατμόσφαιρα, το μενού (που εδώ

χωρίζεται ανάλογα με τον τρόπο που μπορείς να φας τα πιάτα, «με το χέρι», «με πιρούνι & κουτάλι», «με πιρούνι», «με πιρούνι & μαχαίρι» και «με κουτάλι», όλα υπονοούν ότι το Lost Athens είναι ένα διαφορετικό εστιατόριο. Το πόσο καλά το καταφέρνει, όμως, ούτε που το φανταζόμουν.

«Για εμένα είναι όλα θέμα ιστορίας» θα μου πει αργότερα ο Βασίλης Στεφανάκης που μαζί με τον Γιώργο Τσούμα άνοιξαν το Lost Athens. «Πώς ένας σκηνοθέτης κάνει μια ταινία; Εμείς κάναμε

ένα εστιατόριο. Και το ίδιο σενάριο να πάρουμε όλοι, δεν σημαίνει ότι θα πούμε όλοι την ίδια ιστορία. Εξαρτάται από τον τρόπο που θα την αφηγηθείς, από ποια οπτική γωνία τη βλέπεις. Κι ακόμα, θέλαμε ένα χώρο που να «μιρίζει» τέχνη όπου θα μπορείς να έρθεις να φας όπως και αν είσαι, είτε φοράς τζιν, είτε κουστούμι. Φυσικά, θέλαμε, πρωταγωνιστής να είναι το φαγητό».

Το καταφέρανε. Τα εύσημα, όμως, μάλλον πρέπει να πάνε και στις μικρές διανοίες της κουζίνας: στον σεφ Κώστα Νασιόπουλο και την ομάδα του, τον Γιώργο Ζαχειλά, τον Στράτο Βλασσόπουλο, τον Σπύρο Καπάτο και τη Μαρία Τσάκα που τους φαντάζομαι να δουλεύουν σαν ένα άτομο για να βγάλουν ένα τόσο καλό αποτέλεσμα.

Δηλαδή πόσο καλό; Λοιπόν, κάθε πιάτο που βγαίνει από αυτή την κουζίνα είναι δημιουργικό (όπως το πληθωρικό καπνιστό χέλι με σελινόριζα, κρέμα αυγό και πραλίνα φουντούκι), πρωτότυπο (όπως το bao με μπιφτέκι black Angus, chutney μπανάνας και πίκλα παπάγια), εφευρετικό (όπως τα tacos με κοτόπουλο, σάλτσα σοκολάτας, sour cream, μάνγκο και τηγανιτό δέρμα κοτόπουλου στη θέση της καλαμποκένιας πίτας), γεμάτο γευστικές μνήμες (όπως τα λαζάνια με ραγού μανιταριών, σάλτσα τρούφας και ονειρεμένη μπεσαμέλ από αγκινάρα Ιερουσαλήμ, που θυμίζουν κάποιο τέλειο παστίτσιο που κάποτε έφαγες). Κυρίως,

όμως, όλα είναι ασύγκριτα νόστιμα. Όχι όμως και απρόσιτα. Υπολογίστε περίπου €35-40/άτομο μαζί με ποτό, ποσό που στέλνει κατευθείαν το Lost Athens στην κορυφή της λίστας με τα πιο value for money εστιατόρια της πόλης.

Την πρώτη φορά στο Lost Athens κάθε πιάτο που δοκίμαζα περιέργως μου άρεσε ακόμη περισσότερο από το προηγούμενο. Όσο καλό κι αν είναι ένα εστιατόριο, με όσους ταλαντούχους μάγειρες κι αν είναι εξοπλισμένη η κουζίνα του, για πολλούς λόγους (προσωπικών προτιμήσεων, διαθέσεων, απροόπτων κ.λπ.) είναι σχεδόν ακατόρθωτο να σου αρέσει κάθε πιάτο που θα σερβίρει. Έτσι, την ώρα του επιδόρπιου, ψιθύρισα συνωμοτικά στην παρέα μου: «Είμαι σίγουρη ότι το γλυκό δεν θα είναι τόσο πετυχημένο». Το γλυκό, μήλο με namelaka dulcey, crumble ginger και παγωτό καραμέλα, με διέψευσε πανηγυρικά.

Σε μια κολόνα στον εξωτερικό χώρο του εστιατορίου κάποιος έχει γράψει «Στεφανάκης + Τσούμας = L. A. F. E.» (Lost Athens For Ever). «Δεν ξέρουμε ποιος το έγραψε», λέει ο Γιώργος. Το είδαμε τη δεύτερη μέρα. Όποιος κι αν είναι ο συντάκτης, είμαι σίγουρη ότι πολλοί συνυπογράφουν.

Υ.Γ. Μην ψάξετε για φωτογραφίες πιάτων στο Instagram, ο Βασίλης τις αποφεύγει. «Είναι σαν να βλέπεις το τέλος της ταινίας!» λέει. Αυτός είναι ο λόγος που τις παραλείψαμε και στο παρόν άρθρο.

Αρχελάου 7,
Παγκράτι,
210 7230832,
www.lostathens.gr

ΠΟΥ
ΤΡΩΜΕ

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ
ΒΝΑΤΣΙΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ /
ΠΡΟΣΩΠΑ /
ΑΦΙΞΕΙΣ /
ΣΥΝΤΑΓΕΣ /
TIPS ΓΕΥΣΗΣ

Οι θεατές καρφώσαμε το βλέμμα μας στον Στάθη Σταμουλακάτο. Και εκείνος; Εκείνος είχε μόνο στηριζέ τον αριστερό του αγκώνα στο παράθυρο καντίνας. Α ναι... έπαιζε και κομπολόι, φορούσε και γυαλιά ηλίου. Ένα φαινομενολογικό πάρτι. Στην παράσταση «Άγριος σπόρος» –για πέμπτη θεατρική χρονιά στο Επί Κολωνών– για μία, μια και κάτι ώρα, ο Στάθης είναι ο Σταύρος. Ο ιδιοκτήτης παραθαλάσσιας καντίνας που δεν πληρώνει φόρους, που δεν αναγνωρίζει κανόνες υγιεινής, που στην πορεία του έργου θα γίνει υποψήφιος ύποπτος σε έγκλημα πλούσιου Γερμανού νεαρού άνδρα που λίγο πριν τον φόνο έπιναν ούζα μαζί. Ο Στάθης, εκτός ή εντός σκηνής, έχει τάξει τη ζωή, την ψυχή, τα κότσια του σ' αυτό που έμαθε ν' αγαπά περισσότερο, την υποκριτική. Τον έχεις δει στη σκηνή θεάτρου. Τον έχεις δει στις ταινίες του Γιάννη Οικονομίδη (θα τον δεις και στην τελευταία «Η μπαλάντα της τρύπιας καρδιάς»). Και δεν ξέρεις πως έχει δεχτεί να πάρει μέρος σε κινηματογραφικές παραγωγές που αμοιβή ήταν ένα σουβλάκι και το όνομα της φίλιας που είχε με τον σκηνοθέτη. Κατά τα άλλα σήμερα, τώρα, είναι μόνο ένα μεσοβδόμαδο βράδυ. Ο Στάθης μόλις κατέβηκε από τη σκηνή. Καθόμαστε στο φουαγιέ του Επί Κολωνών. Τι είναι ο «Άγριος σπόρος» για εκείνον; Τι κάνει μια παράσταση ανθεκτική στον χρόνο; Τι πιστεύει για τον Γιάννη Οικονομίδη και τις ταινίες του; Ο Στάθης μιλά την ίδια στιγμή που έχει «ταράξει» κάτι αλμυρά φιστίκια που του έφεραν σ' ένα πιατάκι του καφέ. Όσο μιλά είναι σαν εκείνα να κάνουν παρέα στον λόγο του.

Μόλις τελείωσε μια ακόμα παράσταση του «Άγριου Σπόρου», στο τελευταίο μπιζάρισμα σε είδα ανακουφισμένο. Ήταν λες και έβγαίνες από δύσκολη δοκιμασία. Έτσι είσαι κάθε βράδυ, σε κάθε παράσταση; Σε κάθε παράσταση δείχνω τον Πάνο τον φωτιστή που φροντίζει εμένα και τους συμπαίκτες μου. Ξέρεις, κάθε βράδυ στην παράσταση προσπαθώ να ανακαλύπτω πράγματα.

Στην αποψινή τι ανακάλυψες; Πως ακόμα και αν μπαίνουμε νωχελικοί στην αρχή, μετά το ίδιο το έργο και η αγωνία να το φέρουμε εις πέρας μας βάζει σε μια διαδικασία να ξαναανακαλύψουμε τον ρόλο. Υπάρχουν οι μέρες που κάνεις μηχανικά τη δουλειά σου. Υπάρχουν και οι μέρες που παίζεις επαγγελματικά. Υπάρχουν και εκείνες οι μέρες που είσαι κουρασμένος. Αν συμβεί αυτό πρέπει να το ξεχάσεις πριν πατήσεις στη σκηνή. Ο άλλος πληρώνει εισιτήριο να σε δει, πρέπει να δίνεις το 100% πάνω της. Η παράσταση απόψε ξεκίνησε νωχελικά. Όταν πήγα πίσω από τα σκηνικά τράβηξα δύο γερά χαστούκια στο πρόσωπο μου και αμέσως ξύπνησα. Γιατί καταλαβαίνω πως μπαίνω στη σκηνή. Καταλαβαίνω τα πατήματά μου παίζοντας. Γι' αυτό είναι όμορφο το θέατρο. Γιατί μέσα του υπάρχει το απρόβλεπτο.

Το απολαμβάνεις αυτό; Θυμάσαι το «Στέλλα κοιμήσου» του Γιάννη Οικονομίδη στο Εθνικό; Ήταν μια παράσταση χωρίς κείμενο. Δηλαδή κάθε παράσταση ήταν μοναδική, είχε τη δική της αυτοτέλεια. Το κείμενο εμείς οι ηθοποιοί το φτιάχναμε. Είχαμε έναν καμβά, αλλά το τι θα έλεγε ο καθένας ήταν αποτέλεσμα της στιγμής. Εκεί η καρδιά σου βράγαγε σαν τρυπάνι. Δεν ηρεμούσες ποτέ. Ο «Άγριος σπόρος» έχει κείμενο. Και μετά από 350.000 φορές που το διάβασα δεν μου φεύγει από το κεφάλι με τίποτα. Και ανάποδα να με γυρίσεις τα λόγια δεν θα τα ξεχάσω. Είναι φορές που από σκηνής παραμονεύω εκείνο το μικρό κάτι που θα με προκαλέσει. Μπορεί να είναι ένα σαρδάμ που θα με κινητοποιήσει να γίνω όσο καλύτερος μπορώ.

Σου λείπουν τα ελληνικά έργα που να είναι χτισμένα πάνω στο παρόν; Σε ενεστώτα χρόνο; Δυστυχώς εδώ στην Ελλάδα έχουμε το σύνδρομο του αρχοντοχωριάτη. Εδώ ακόμα το ξένο έχει τη γλύκα του. Είναι ξένο είναι καλό, είναι ωραίο.

Και στο θέατρο ισχύει αυτό; Βέβαια. Υπήρχαν πολλοί καλοί Έλληνες θεατρικοί συγγραφείς που κάποια στιγμή θεωρήθηκαν πολύ μπανάλ, πολύ ελληνικοί, πολύ λαϊκοί. Εντάξει, ρε παιδί μου, δεν λέω, μου αρέσει ο Τσέχοφ αλλά και ο Ιάκωβος Καμπανέλλης ή ο Γιώργος Διαλεγγμένος είναι εξίσου καλοί. Έχουμε τον χωριάτη μέσα μας. Αλλά το πράγμα αρχίζει να στρίβει. Αυτή την περίοδο παίζουν δύο έργα του Γιάννη Τσί-

ρου, ένα εδώ, στο Επί Κολωνών, και ένα άλλο, τα «Αξύριστα πηγούνια», στο Από Μηχανής Θέατρο, που πάνε καλά. Πέρυσι παίξαμε τον «Εθνικό Ελληνορώσων» του Αντώνη Τσιοτσιόπουλου και αυτό πήγε με τα μπουνιά. Όσο για του χρόνου πάλι θα παίξουμε, η ίδια ομάδα, έργο του Τσιοτσιόπουλου, δηλαδή ελληνικό έργο.

Μου έχουν λείψει θεατρικά έργα που μας αφορούν άμεσα, που μιλούν τη γλώσσα μας. Που καταπιάνονται με τη μνήμη μας, που μπορούν να «σερφάρουν» στις αγωνίες μας. Άκου που σου λέω, το πράγμα στρίβει. Έστω και χωρίς υποδομές υπάρχει αυτή η σπίθα. Τα προηγούμενα χρόνια, ένας συγγραφέας ακόμα και να είχε έτοιμο ένα εμπνευσμένο έργο δεν θα μπορούσε να το σπρώξει πουθενά. Όλοι έπαιζαν Τσέχοφ, Ίψεν. Ο Έλληνας θεατής καλείται συχνά να ταυτιστεί με ένα Τζον ή ένα Πίτερ ή έναν Άνταμ. Αρκετά όμως. Κάποια στιγμή θα θελήσει να ακούσει κάτι για έναν Σταύρο, μια Μαρία, έναν Τάσο. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να γίνει.

Βλέποντάς σας στη σκηνή σκεφτόμουν την αποστάση που με χώριζε από εσάς. Το να είναι κάποιος θεατής είναι τέχνη; Το θέατρο είναι καθαρά μια πνευματική διεργασία. Αν δεν συγκεντρωθείς, αν σου ξεφύγει κάτι, τα χάνεις όλα. Στον κινηματογράφο αναλόγως τι βλέπεις μπορεί να σε πάρει και ο ύπνος και όταν ξυπνήσεις να μην έχεις χάσει και πολλά. Έχει ενέργεια το θέατρο. Είναι σαν το καρβέλι. Το ζυμώνεις, το ψήνεις και μετά το τρως.

Ο Γιάννης Οικονομίδης παρουσιάζει ένα κινηματογραφικό είδος που οι αποστάσεις ανάμεσα στην οθόνη και την πραγματικότητα είναι μικρές. Τι λες γι' αυτό; Δουλεύοντας με τον Οικονομίδη, δεν ξεφεύγεις. Πρέπει να είσαι απόλυτα συγκεντρωμένος. Παίρνω τη θεατρική μου ιδιότητα και τη βάζω στον κινηματογράφο. Ο Οικονομίδης δεν είναι ένας απλός άνθρωπος. Δουλεύοντας μαζί του ξεχνάς το κινηματογραφικό σου παρελθόν. Δεν διαβάζεις τα λόγια σου και απλώς πας και τα λες. Ας πούμε, αν καταλάβει μέσα από το μόνιτορ πως το μάτι δεν έχει γεμίσει όπως θέλει, πέφτει μπινελίκι. Από τη στιγμή που συνάντησα αυτόν τον άνθρωπο αναθεώρησα πολλά πράγματα.

Όπως; Πως ο κινηματογράφος για μερικούς σκηνοθέτες είναι μια πάρα πολύ σοβαρή υπόθεση. Όχι εμπορική. Πως πρέπει να υπηρετήσεις το όνειρο ενός σκηνοθέτη συγκεντρωμένος για να υπάρξει το αποτέλεσμα που θέλει. Σε άλλους σκηνοθέτες δεν ισχύει αυτό. Σε ρωτούν: «Διάβασες τα λόγια σου;», απαντάς: «ναι» και μετά σε στήνουν κάπου, τα λες και αυτό είναι όλο. Στον Οικονομίδη αυτά δεν μετρούν, δεν είναι αρκετά. Πρέπει να βγάλεις την ασχήμια από μέσα σου. Σε κινηματογραφεί σε γωνίες που, ας πούμε, δεν φαίνεται το καλό σου προφίλ, δεν τον ενδιαφέρει αυτό. Και προγούλια να έχεις και κοιλιά να έχεις θα αναδείξει αυτό που θέλει. Είναι ένας άλλος κόσμος ο Οικονομίδης, είτε τον αγαπάς είτε τον σιχαίνεσαι.

Τι κέρδισες, τι έχασες στο θέατρο; Ψυχική ηρεμία. Όλα τα χρόνια που, για να ζήσω, έκανα παράλληλα και ηρωινή δουλειά και σκηνή.

Τυχερός ήσουν. Και βέβαια ήμουν. Έκανα τελικά αυτό που ήθελα να κάνω. Άλλοι είναι ματαιωμένοι, τους βλέπεις, τους καταλαβαίνεις. Έχουν προβλήματα γιατί απλώς δεν έκαναν ποτέ αυτό που ήθελαν.

Πότε είπες οριστικά «είμαι ηθοποιός»; Όταν σταδιακά άρχισα να σταματώ την ηρωινή μου δουλειά. Πριν από 2-3 χρόνια, δηλαδή.

Αργά δεν ήταν; Πριν ήμουν ημιεπαγγελματίας. Επαγγελματίας έγινα ουσιαστικά με το «Στέλλα κοιμήσου». Έπαιζα σε δύο θέατρα, άρχισα να μπορώ να ζω από αυτό που ήθελα να κάνω. Τότε άρχισα να μειώνω τις ώρες που δούλευα σαν κούριερ.

Καύλα μεγάλη αυτό. Ε ναι, μετά από πολλά χρόνια μπορούσα να πω πως ήμουν ηθοποιός. Στις περισσότερες φορολογικές δηλώσεις έχω δηλώσει ιδιωτικός υπάλληλος, όχι ηθοποιός.

Από εδώ και πέρα τι έχει; Έχω να κάνω μια μεγάλο μήκους ταινία στην Κύπρο. Και θα κάνω άλλη μια ταινία τον Νοέμβρη. Καλά πάνε τα πράγματα. Και με τη γυναίκα το πράγμα κυλά. Είμαστε μαζί είκοσι χρόνια. Δεν έχω παράπονο. **Α**



«Είναι ένας άλλος κόσμος ο Οικονομίδης,
είτε τον αγαπάς είτε τον σιχαίνεσαι»

ΣΤΑΘΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΑΚΑΤΟΣ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ - Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ





ΣΙΝΕΜΑ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΚΑΪΜΑΚΗ



critic's CHOICE

Η μπαλάντα της τρύπιας καρδιάς ***½

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Πάννης Οικονομίδης **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Βασίλης Μπισμπίκης, Βίκυ Παπαδοπούλου, Γιάννης Τσορτέκης, Στάθης Σταμουλακάτος, Βαγγέλης Μουρίκης, Γιώργος Γιαννόπουλος, Λένα Κιτσοπούλου

Σε μια ελληνική επαρχιακή πόλη ένα παράνομο ερωτικό ζευγάρι λαμβάνει απειλητικό τηλεφωνικό μήνυμα από τον σύζυγο της γυναίκας. Η αντίδραση των εραστών είναι ακαριαία, αποφασίζουν να το σκάσουν. Όμως η γυναίκα κάνει ολέθριο λάθος καθώς αρπάζει από το χρηματοκιβώτιο του άντρα της ένα εκατομμύριο ευρώ.

Έξι χρόνια μάς χωρίζουν από το «Μικρό ψάρι» που συμπύκνωνε όλη την κοσμοθεωρία του Οικονομίδη γύρω από την τιμή και το χρέος, την κοινωνική κρίση και την ηθική κατάπτωση, τη λεκτική και ψυχολογική βία, και κυρίως την απολύτρωση, με πρωταγωνιστή έναν χαρακτήρα που βάλλεται από παντού. Στην πέμπτη του ταινία ο κύριος σκηνοθέτης αποφασίζει να ανοίξει το κάδρο. Η ελληνική επαρχία, σκοτεινή και απειλητική μαζί, δείχνει ιδανικό σκηνικό για μια ιστορία απόλυτου αμοραλισμού. Εδώ δεν υπάρχει μόνο ένας κεντρικός χαρακτήρας, όπως στα προηγούμενα έργα του Οικονομίδη, αλλά πολλά ζευγάρια τα οποία κινούν ταυτόχρονα τα νήματα της πολυεπίπεδης ιστορίας. Μανδές (καταπληκτικές οι ερασιτέχνες ηθοποιοί) και γιοι, οι δύο εραστές, οι διδυμοί δολοφόνοι, εκτελεστές κι οι βοηθοί τους, συγγενείς και συνεργάτες. Η πυκνή δράση διαθέτει τους αναγνωρίσιμους αντιήρωες από το εκκεντρικό σύμπαν του Οικονομίδη, αλλά εμπλουτίζεται με χαρακτηριστικά που φανερώνουν την ωριμότητα του δημιουργού που βρίσκεται στην καλύτερη φάση της καριέρας του. Με την «Μπαλάντα» ο Οικονομίδης υπογράφει την πιο απολαυστική και κωμική ταινία του. Εδώ το σασπένς και το χιούμορ που πηγάζει από έναν αφοπλιστικό αυτοσαρκασμό, βαδίζουν χέρι-χέρι. Τρανό παράδειγμα η σκηνή στο ξενοδοχείο όπου οι εραστές βλέπουν στα κινητά τους τη νεκροκεφαλή που τους έστειλε ο απατημένος σύζυγος. Ο άντρας αρχίζει να «φορτώνει» και να ρίχνει μπινελίκια-βρισιές (σήμα κατατεθέν στο σινεμά του Οικονομίδη) που δηλώνουν την οργή και την αποφασιστικότητά του να τα βάλει με τον σύζυγο της ερωμένης του. Εκείνη (μία αινιγματική, καπάτσα και μοιραία γυναίκα, με την εξαίσια Βίκυ Παπαδοπούλου να φέρνει τη δική της προσωπικότητα στα καρέ του φιλμ) άφωνη τον παρακολουθεί, ώσπου εκτονώνει όλη την ένταση: «Τι κάνεις; Είσαι με τα καλά σου; Βρίζεις το κινητό σου;». Είναι η πρώτη φορά που ο σκηνοθέτης αναδύει με αβίαστη ευκολία το δίπολο αγωνίας και χιούμορ, έντασης και ελαφρότητας, στο οποίο θα πορευτεί η «Μπαλάντα» μέχρι τέλους. Αυτό δεν σημαίνει ότι το σινεμά του σκηνοθέτη έχει αλλάξει πορεία. Η μελαγχολία και ο μισανθρωπισμός χαρτογραφούν την παρακμιακή και κιτς νεοελληνική πραγματικότητα με τρόπο που συνδέει το φιλμ νουάρ με την οικογενειακή τραγωδία και το ερωτικό θρίλερ με την κοινωνική σάτιρα.

ΑΚΟΜΗ

► Το μοντέρνο ριμέικ της κλασικής ταινίας τρόμου του Χ. Τζ. Γουέλς «Ο αόρατος άνθρωπος» έχει την υπογραφή του Λι Γουανέλ, σεναριογράφου της σειράς ταινιών «Saw» και «Insidious» και την Ελίζαμπεθ Μος στον κεντρικό ρόλο.

► Το νέο πρότζεκτ της Ρίχαρ με τίτλο «Φύγαμε» αφηγείται τις περιπέτειες δύο ξωτικών που μέσω της αναζήτησης της πατρικής φυγούρας οδηγούνται στην πολυπόθητη ενηλικίωση.

► Το ιρανικό φιλμ «Ο φύλακας» του Νιμά Τζαβιντί, περιγράφει την περιπέτεια ενός διευθυντή φυλακών να εντοπίσει τον κρατούμενο που εξαφανίστηκε κατά τη διάρκεια μεταφοράς των φυλακισμένων σε νέα φυλακή.

► Το δραματικό θρίλερ «Μετά τον γάμο» με τις Τζούλιαν Μουρ και Μισέλ Ουίλιαμς έχει ως θέμα τις προσπάθειες της διευθύντριας ενός ορφανοτροφείου στην Καλκούτα να σώσει το ίδρυμα από το να βάλει λουκέτο.

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

➤ Αναβολή στο 22ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης λόγω κορωνοϊού

Σκοτεινά νερά (DARK WATERS) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τοντ Χέινς **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Μαρκ Ράφαλο, Αν Χαθαγουέι, Τιμ Ρόμπινς, Μπιλ Καμπ, Βίκτορ Γκάρμπετ, Μίρ Γουίνινγκχαμ



Μεγαλοδικηγόρος του Σινσινάτι, ειδικευμένος σε θέματα περιβάλλοντος που εκπροσωπεί μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες, έρχεται σε επαφή με δύο αγρότες που ισχυρίζονται ότι τα ζώα τους πεθαίνουν λόγω τοξικών αποβλήτων στον τοπικό ποταμό.

Περιβαλλοντικό φιλμ καταγγελίας βασισμένο σε αυθεντικά γεγονότα που ακολουθεί πιστά τη συνταγή του genre, εστιάζοντας στον προσωπικό αγώνα του ήρωα (ο Μαρκ Ράφαλο ερμηνεύει με θαυμαστή οικονομία τον ρόλο) που θα επιφέρει όχι μόνο σκληρές συνέπειες στη ζωή του, αλλά κυρίως ριζικές αλλαγές στην προσωπική κοσμοθεωρία του. Ο Χέινς επιλέγει σκόπιμα τη 70s παλιομοδίτικη αισθητική για να προσδώσει βάθος και ρεαλισμό στην ιστορία του. Ακόμη και η σύγκρουση του Δαβίδ εναντίον του Γολιάθ ενισχύει την παραπάνω εντύπωση, αν και το προβλέψιμο κομμάτι της ιστορίας δεν αποφεύγεται παρά τις αγωνιώδεις προσπάθειες του Χέινς να θολώσει κάπως τα νερά με μια σειρά απρόβλεπτων ανατροπών και συγκινητικών καταστάσεων.

Το βαμμένο πουλί (THE PAINTED BIRD) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Βάκλαβ Μαρχούλ **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Πετρ Κότλαρ, Νίνα Σούνεβιτς, Στέλαν Σκάρσγκαρντ, Ούντο Κιέρ, Χάρβεϊ Καϊτέλ, Γίτκα Τσαντσάροβα, Αλα Σακάλοβα, Μπάρι Πέπερ



Ανατολική Ευρώπη στη διάρκεια του Β' ΠΠ. Οι γονείς ενός εξάχρονου εβραϊόπουλου το στέλνουν να ζήσει με τη θεία του στην επαρχία για να γλιτώσει από τους ναζί. Όταν όμως η ηλικιωμένη γυναίκα πεθαίνει, το αγόρι θα πρέπει να επιβιώσει ολομόναχο σε μια αδυσώπητη εποχή.

Η τρίτη ταινία του Τσέχου Βάκλαβ Μαρχούλ αποτελεί μια σοκαριστική διασκευή του ομότιτλου βιβλίου του Γιέρτζι Κοζίνσκι. Οι δοκιμασίες που περνά ο μικρός ήρωας είναι τρομακτικά βίαιες. Το ασπρόμαυρο φιλμ ξεκινά δυνατά από το πρώτο κιόλας πλάνο, με το κάψιμο του ζωντανού λαγού από τα υπόλοιπα παιδιά που έχουν ξυλοφορτώσει τον «Εβραίο». Η συνέχεια στο ίδιο τέμπο με τον φακό να γίνεται μάρτυρας της ανθρώπινης θηριωδίας αλλά και των λαϊκών προκαταλήψεων που θεωρούν τον μικρό Εβραίο ως πηγή όλων των κακών. Η εικόνα δεν μαλακώνει στιγμή, πλην του φινάλε όπου για μία και μοναδική φορά η ελπίδα μοιάζει να έχει θέση σε αυτό τον εφιαλτικό κόσμο.

Ο δρόμος της επιστροφής (THE WAY BACK) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γκάβιν Ο'Κόννορ **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Μπεν Αφλεκ, Αλ Μάντριγκαλ, Μικαέλ Γουάτκινς, Τζανίνα Γκάβανκαρ, Λούκας Κέιτζ



Ο Τζακ Κάνινγκχαμ είχε όλα τα φόντα να κάνει καριέρα στο μπάσκετ, αλλά η ζωή του πήρε αναπάντεχη τροπή που σημαδεύτηκε από μια αξεπέραστη απώλεια. Όταν του προτείνουν να προπονήσει την ομάδα μπάσκετ του πανεπιστημίου του βρίσκει νόημα στη ζωή του.

Το υπαρξιακό, οικογενειακό δράμα συνδέεται με τη σφιχτοδεμένη αθλητική περιπέτεια για να αναδειχτεί μια ιστορία αποθέωσης του προσωπικού αγώνα απέναντι στους εσωτερικούς δαίμονες. Ο Μπεν Αφλεκ αναλαμβάνει να δώσει όλο το εύρος του απαιτητικού χαρακτήρα του και ενίοτε τα καταφέρνει, αν και η σκηνοθεσία του Γκάβιν Ο'Κόννορ («Ο λογιστής») προσανατολίζεται προς την επιφανειακή δραματουργία όπου η συναισθηματική φόρτιση έχει τον πρώτο λόγο.

-«Κι αν αυτό που σκοτώνει τις αγελάδες βρίσκεται στο πόσιμο νερό;» («Σκοτεινά νερά»)



ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Από τον ΔΗΜΗΤΡΗ
ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ*

Σλάβομιρ
Μρόζεκ
Ένα λιοντάρι
μεσοπέλαγα
Σκηνοθεσία:
Νικίτα
Μιλιβόγιεβιτς,
Μικρό Άνεσις

*Καθηγητής Σημειωτικής
του Θεάτρου και Θεωρίας
της Επιτέλεσης στο
Πανεπιστήμιο Πατρών



Άνθρωποι κανίβαλοι - Λέων χορτοφάγος

Μαύρο χιούμορ, σαρκασμός για πολιτικά και κοινωνικά θέματα, εντέλει εισβολή του παραλόγου χαρακτηρίζουν τον αρχικά σκιτσογράφο και μετέπειτα συγγραφέα Σλάβομιρ Μρόζεκ (Πολωνία, 1930 - Νίκαια Γαλλίας 2013).

Ευρύτατα γνωστός στο ελληνικό κοινό από τα πολυπαιγμένα έργα που τον καθιέρωσαν, το *Τάνγκο* (1965) και τους *Εμιγκρέδες* (1975), εγκατέλειψε την πατρίδα του το 1963, αρχικά για την Ιταλία και, στη συνέχεια, για Γαλλία, απ' όπου θα γράψει επιστολή καταδικάζοντας την εισβολή των Σοβιετικών στην Τσεχοσλοβακία, για να εγκατασταθεί πλέον μόνιμα στη Γαλλία όπου και θα λάβει αργότερα τη γαλλική υπηκοότητα. Με αφορμή τον δεύτερο γάμο του θα μετακομίσει το 1985 στο Μεξικό, θα επιστρέψει στην Πολωνία με τιμές το 1996, για να εγκατασταθεί εκ νέου στη Γαλλία, όπου θα τον βρει ο θάνατος το 2013.

Η εναρκτήρια παραγωγή του Θεάτρου «Μικρό Άνεσις» στηρίζεται σε δύο έργα του Μρόζεκ: το *Μεσοπέλαγα*, ένα μονόπρακτο του 1960, και το σύντομο διήγημα *Το λιοντάρι* που ανήκει στη συλλογή σύντομων ιστοριών με γενικό τίτλο *Ελέφαντας* που εκδόθηκε το 1957. Αν η τελευταία αυτή συλλογή περιλαμβάνει ιστορίες που σατιρίζουν το απολυταρχικό καθεστώς, το θεατρικό *Μεσοπέλαγα* καυτηριάζει τόσο τις αυταρχικές τακτικές όσο και τις δημοκρατικές διαδικασίες που με ύποπτους χειρισμούς μπορεί να καταλήξουν στην επιβολή της πλειοψηφίας πάνω σε μια μειοψηφία.

Στο *Μεσοπέλαγα*, τρεις κοστουμαρισμένοι άνδρες έχουν βρεθεί μετά από υποτιθέμενο ναυάγιο πά-

νω σε μια σχεδία, με πολλές προμήθειες σε μπαούλα, οι οποίες, όμως, φαίνεται να έχουν πλέον τελειώσει. Οι τρεις άνδρες δεν έχουν ονόματα ή άλλα προσδιοριστικά στοιχεία, αλλά χαρακτηρίζονται ως ο «χοντρός», ο «μέτριος» και ο «αδυνατούλης». Σύντομα αποκαλύπτεται ο εξουσιαστικός ρόλος που ασκείται από τον «χοντρό» με αφορμή την έλλειψη τροφής: η πρότασή του είναι ότι για να εξασφαλιστεί η επιβίωσή τους, θα πρέπει κάποιος από τους τρεις, εν είδει θυσίας για το γενικό καλό, να φαγωθεί. Από το σημείο αυτό, τα επιχειρήματα θα διαδέχονται το ένα το άλλο, όχι μόνο ως προς το ποιος θα φαγωθεί, αλλά και ως προς τη διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Οι συμμαχίες αλλάζουν ανάλογα με τα συμφέροντα, ακόμη και η εκλογική διαδικασία που προτείνει ο πιο λεπτός, ως δικαιότερη, και φυσικά κατόπιν επιχειρηματολογίας των υποψηφίων, διαβάλλεται, οι ανατροπές από, κατά αναπάντεχο τρόπο, ερχόμενους στη σχεδία, όπως ένας ταχυδρόμος ή ο μπάτλερ του «χοντρού», δεν επηρεάζουν την απόφαση των δύο να φαγωθεί ο λεπτότερος.

Το τέλος θα μείνει μετέωρο, καθώς εισβάλλει στη σκηνή το Λιοντάρι. Σε αντίθεση με τις κανιβαλικές ορέξεις των πολιτισμένων ναυαγών, ένα λιοντάρι της ρωμαϊκής εποχής αρνείται να μπει στην αρένα, όπως τα άλλα, για να φάει χριστιανούς. Περιορίζεται στο να μασουλάει καρότα. Ο υπεύθυνος της αρένας προσπαθεί να το πείσει να συμμετάσχει, έστω να προσποιηθεί ότι συμμετέχει στο τσιμπούσι, αλλά αυτό είναι ανένδοτο: το επείγουσμά του είναι ότι οι καιροί αλλάζουν, ακούγεται ότι ο Μέγας Κωνσταντίνος θα αναγνωρίσει τους χριστιανούς και αυτό, ως

προνοητικό, δεν θέλει να βρεθεί μεταξύ εκείνων που εθεάθησαν να τους τρώνε...

Η παράσταση που στήνει ο **Νικίτα Μιλιβόγιεβιτς**, στον οποίο οφείλεται και η διασκευή-συνένωση των δύο έργων, στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στις υποκριτικές ικανότητες των ηθοποιών του. Μέσα από την πρέπουσα σοβαρότητα των καταστάσεων που αντιμετωπίζουν, οι τέσσερις ηθοποιοί της παράστασης, μέσα στα ταλαιπωρημένα σμόκιν τους, παίζουν το παράλογο, αλλά και τον παραλογισμό. Η σκηνή αποτελεί τη σχεδία τους, με τα αναγκαία μπαούλα, μια πρόχειρη κατασκευή σαν τέντα, ενώ ένα ρυάκι με νερό διαχωρίζει τη σκηνή από την πλατεία, δείκτης του πελάγους, του οποίου οι παφλασμοί ακούγονται ως ηχητικά εφέ. Λιτό αλλά αποτελεσματικό το σκηνικό της **Δήμητρας Σπυρίδωνος**, στην οποία οφείλονται και τα κοστούμια.

Ο **Ιεροκλής Μιχαηλίδης**, ως ο επιβάλλων, με απολυταρχικό τρόπο αλλά και τεχνάσματα, τις επιθυμίες του, αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της δράσης, με το υπόγειο χιούμορ να καθορίζει τον λόγο του, αλλά και αφήνοντας χώρο ανάπτυξης στους νεότερους συναδέλφους του. Ο **Αστέρης Πελέκης**, ως ο ενδιαμέσος κρίκος, με το σοβαρό παρουσιαστικό του και τις συχνά απεγνωσμένες εκφράσεις του, δημιουργεί απολαυστικές σκηνές, φέροντας αγκαλιά, σχεδόν μονίμως, ένα άδειο κλουβί και σφυρίζοντας στο ανύπαρκτο πουλί εντός του. Η εναρκτήρια σκηνή τον τοποθετεί άνετα μεταξύ των μπεκετικών ηρώων.

Ο **Γιάννης Οικονομίδης**, ως ο λεπτότερος ναυαγός, αντικείμενο της κανιβαλικής διάθεσης των υπολοίπων, έχοντας ως όπλο μόνο τη μέσω λόγου επιχειρηματολογία του, την οποία εκθέτει με τη λεκτική λεπτότητα που θυμίζει Ντίνιο Ηλιόπουλο, χρησιμοποιεί παράλληλα, με τον τρόπο των μεγάλων ομιλούντων μίμων, τον κώδικα παντομίμας που γνωρίζει άριστα (αφού ηγείται της επιτυχημένης, μοναδικής στο είδος της στην Ελλάδα, Ομάδας παντομίμας **Splish-Splash**), με πλέον απογειωτική τη σκηνή όπου παρασκευάζει ένα υποτιθέμενο γεύμα. Με μαεστρία και ακρίβεια μεγάλου σεφ, ετοιμάζει τα ανύπαρκτα υλικά του, ρίχνει τα μπαχάρια, δοκιμάζει, καλώντας και τους συν-ναυαγούς του να βοηθήσουν στις δοκιμές, επιδιώκοντας να τους παραπλανήσει-αποσπάσει από τις εις βάρος του ορέξεις τους, δημιουργώντας έτσι μία από τις πλέον ευρηματικές σκηνές της παράστασης. Σαρωτικός στις εμφανίσεις-εισβολές του στη σχεδία, είτε ως ταχυδρόμος με το ποδήλατο υπό μάλης είτε μεταμφιεσμένος ως γέρος μπάτλερ, ο **Θάνος Κοντογιώργης**.

Εκείνο που διαχωρίζει την παράσταση από οιαδήποτε κωμωδία είναι ότι η σκηνοθεσία χρησιμοποιεί ευφυή ευρήματα χωρίς να υποπίπτει σε γκροτέσκο, ενώ οι ηθοποιοί, με τη μετρημένη τους ερμηνεία, αναδεικνύουν το μαύρο χιούμορ και την κοινωνική κριτική που ασκεί με τα έργα του ο **Μρόζεκ**. Ο Μιλιβόγιεβιτς σκηνοθετεί την παράστασή του με άξονα τη λογική που επιβάλλει ένα έργο Θεάτρου του παραλόγου: το γέλιο προκαλείται από την αντιμετώπιση του αλλόκοτου ως φυσιολογικού που απλώς εισβάλλει στην πραγματικότητα. Όπως εκείνο το εύγλωττο δάκτυλο, πίσω από την κουρτίνα, που καλεί εντός έναν-έναν τους ηθοποιούς πάνω στους οποίους θα πέσει ο προβολέας και, όταν αυτοί τελειώσουν, θα στραφεί προς τους θεατές. Ουδείς γνωρίζει τις βλέψεις της απρόσωπης εξουσίας. Η καλή μετάφραση είναι της **Ισμήνης Ραντούλοβιτς** και οι λειτουργικοί φωτισμοί του **Σάκη Μπιρμπίλη**.

Φωτογραφίες παράστασης: **Γεωργία Σιέττου και Στέλιος Δανιήλ. Α**



BIBΛΙΟ

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Όταν ο Moby συνάντησε τη Νάταλι (Πόρτμαν)

Προδημοσίευση από την αυτοβιογραφία του Moby «Και μετά όλα διαλύθηκαν»

Επιμέλεια: ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ

Το 2016 ο Moby εξέδωσε το «Porcelain», μια συλλογή «αλλόκοτων γεγονότων» της ζωής του στη Νέα Υόρκη, από το 1989 ως το 1999. Μετά το πρώτο εκείνο βιβλίο και έναντι ψυχοθεραπείας, συνέχισε να γράφει το επόμενο, ένα είδος sequel αλλά με πιο παραδοσιακή αφήγηση και την ίδια τρυφερή ειλικρίνεια και ανασφάλεια. Τίτλος «Και Μετά Όλα Διαλύθηκαν». Το βιβλίο κυκλοφορεί μέσα στις επόμενες μέρες και στα ελληνικά (σε μετάφραση Ανδρέα Μιχαηλίδη) από τις εκδόσεις Brainfood – τις οποίες και ευχαριστούμε για το απόσπασμα που μας έδωσαν για προδημοσίευση.

Ο Moby, αν και παραδέχεται ότι έχει αλλάξει ορισμένα ονόματα και λεπτομέρειες από σεβασμό απέναντι σε κάποιους ανθρώπους, στο βιβλίο μιλάει καθαρά για τη Νάταλι Πόρτμαν και για το πώς γνωρίστηκαν, για την αβεβαιότητά του αλλά και το «πόσο-Νέα-Υόρκη» είναι όλα στον κόσμο της σόσουμπιζ.

ΟΣΤΙΝ, ΤΕΞΑΣ (1999)

«Πού είπες ότι είναι η Νάταλι Πόρτμαν;»

«Στην πόρτα που βγάζει στα παρασκήνια».

Μόλις είχαμε ολοκληρώσει μια συναυλία στο Όστιν – παίζοντας για κοινό 450 ατόμων σ' έναν χώρο που χωρούσε 500. Περιπάτησα ως την πόρτα, βέβαιος πως είχε γίνει κάποια παρεξήγηση ή μου έκαναν πλάκα – κι όμως εκεί στεκόταν και περίμενε υπομονετικά η Νάταλι Πόρτμαν. Σήκωσε τα μαύρα μάτια της, με κοίταξε και μου είπε, «Γεια».

«Γεια», είπα κι εγώ – λες κι αυτό ήταν κάτι φυσιολογικό, λες και γνωριζόμασταν, λες κι είχα συνηθίσει να εμφανίζονται αστέρες του σινεμά στα παρασκήνια μετά τα λάιβ μου.

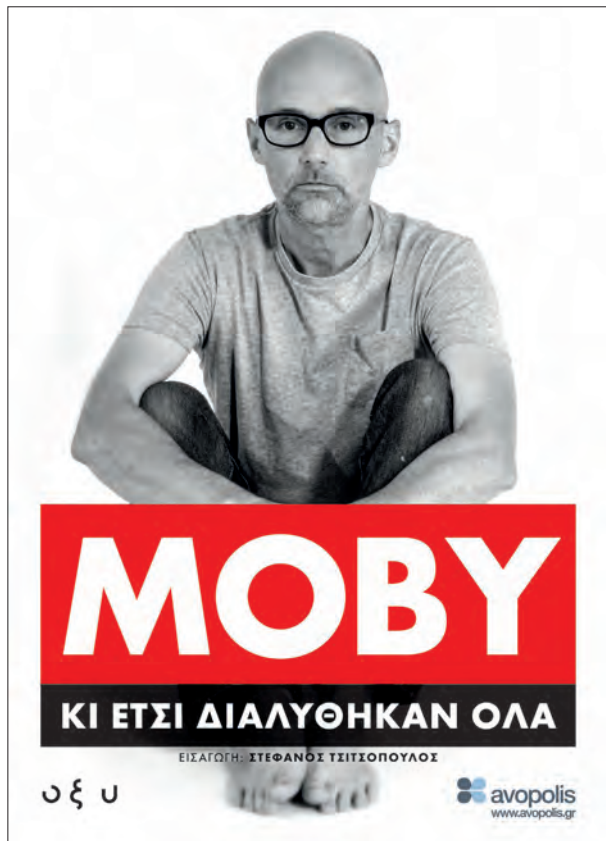
Συνόδεψα τη Νάταλι στα παρασκήνια και της έφερα ένα μπουκαλάκι νερό. Εγώ ήπια μια μπύρα, ενώ η μπάντα και το συνεργείο μου στέκονταν στο καμαρίνι – σιωπηλοί κι αμήχανοι. Ποτέ άλλοτε δεν είχε ξαναβρεθεί μια αστέρας του σινεμά στα παρασκήνιά μας και κανείς δεν ήξερε τι να κάνει ή τι να πει.

«Λοιπόν, σου άρεσε η συναυλία;» ρώτησα τη Νάταλι.

«Τη λάτρεψα!», είπε εκείνη. Φορούσε τζην και ένα λευκό T-shirt. Τα σκούρα καστανά μαλλιά της ήταν μαζεμένα σε μια αλογοουρά. «Τα τραγούδια από το Play ήταν τόσο ωραία». Η Νάταλι κάθισε στο μαύρο δερμάτινο καναπέ και μου χαμογέλασε. Η καρδιά μου πετάρισε.

Ένιωθα νευρική, οπότε το γύρισα στην ψιλοκουβέντα. «Σε μερικές μέρες θα πάμε στη Νέα Υόρκη», της είπα. «Για τα VMA».

Χαμογέλασε πάλι και με κοίταξε στα μάτια. «Θα 'μαι κι εγώ στη Νέα Υόρκη. Θες να βρεθούμε;» Είχα πάθει σύγχυση. Ήμουν ένας караφλός μπεκρός που ζούσε σ' ένα διαμέρισμα το οποίο μύριζε μούχλα και παλιό τούβλο, ενώ η Νάταλι



Πόρτμαν ήταν μια όμορφη σtar του σινεμά. Κι όμως τώρα καθόταν στο καμαρίνι μου και φλέρταρε μαζί μου.

«Ναι, ας βρεθούμε στη Νέα Υόρκη», είπα προσπαθώντας να επιδείξω ένα επίπεδο αυτοπεποίθησης που δεν είχα ποτέ στη ζωή μου.

«Λοιπόν, πρέπει να ηγηαίνω», είπε εκείνη. «Θα με συνοδέψεις μέχρι τ' αμάξι μου;»

Μια εβδομάδα αργότερα, στεκόμουν σ' έναν ημιώροφο του Λίνκολν Σέντερ κι έβαζα μουσική στα διαφημιστικά διαλείμματα των MTV Video Music Awards. Μέσα στο θέατρο ήταν συγκεντρωμένοι μερικές χιλιάδες άνθρωποι, που παρακολουθούσαν τη Britney Spears, τον Eminem και τους Backstreet Boys να παίζουν μουσική και να λαμβάνουν βραβεία. Εγώ όμως ήμουν μόνος στο σπηλαιώδες λόμπι, μαζί με δυο πικάπ και μερικούς δίσκους που είχα φέρει από το σπίτι. Εκείνο το απόγευμα, ένας υπεύθυνος δημοσίων σχέσεων από τη δισκογραφική μου εταιρεία με είχε ρωτήσει αν είχα ρούχα που θα ξεχώριζαν στα πλάνα της κάμερας. Το καλύτερο που είχα στη διάθεσή μου ήταν ένα χρυσό λαμέ κοστούμι στο στυλ του Elvis, το οποίο είχα αγοράσει πριν μερικά χρόνια από ένα παράρτημα του Στρατού Σωτηρίας. Μου ήταν πέντε νούμερα μεγαλύτερο και δεν το είχα πλύνει ποτέ, όμως όταν το φορούσα γυάλιζε λες και ήμουν κάποιου είδους ραδιενεργός κλόουν.

Μετά την εκδήλωση, η Νάταλι εμφανίστηκε στον ημιώροφο όπου ήταν τοποθετημένα τα πικάπ μου. Φορούσε ένα μπεζ φόρεμα που της ερχόταν τέλεια και έμοιαζε με την Audrey Hepburn σε βαθμό που με αναστάτωνε. «Πώς σου φαίνεται το κοστούμι μου;» ρώτησα χαμογελώντας νευρικά.

«Είναι ενδιαφέρον», είπε. «Τι έχεις να κάνεις

τώρα;»

«Θα παίξω σε μια βραδινή επίδειξη της Ντονατέλα Βερσάτσε», είπα. «Θες να πάμε;»

«Θα κάνεις DJ;»

«Όχι, λάιβ θα είναι».

«Οκέι», είπε, ακουμπώντας το χέρι της στο τριμμένο, χρυσό λαμέ μανίκι μου και γεμάτη σιγουριά, με οδήγησε έξω από το Λίνκολν Σέντερ. Εγώ ήμουν 33 κι εκείνη 20, όμως αυτός ήταν ο δικός της κόσμος. Εγώ ένιωθα άνετα σε καταγωγή, στριπτιτζάδικα και βίγκαν εστιατόρια, όμως δεν γνώριζα το παραμικρό για απονομές βραβείων και κόκκινα χαλιά. Τη Νάταλι την περίμενε μια λιμουζίνα με οδηγό και σωματοφύλακα, και πριν πάμε στην εκδήλωση της Βερσάτσε, περάσαμε από το πάρτι των VMA στο Ξενοδοχείο Hudson.

Μέσα στη λιμουζίνα κάναμε μια αμήχανη συζήτηση για τα αγαπημένα μας βίγκαν εστιατόρια, ενώ ο πελώριος σωματοφύλακός της προσπαθούσε να περνάει κατά το δυνατόν απαρατήρητος. Όταν φτάσαμε στο πάρτι και βγήκαμε από τη λιμουζίνα, μας περίμενε μια στρατιά από φλας και φωτογράφων που φώναζαν.

«Νάταλι! Εδώ! Νάταλι!»

«Νάταλι και Μόμπι! Κοιτάξτε εδώ!»

Οι παπαράτσι γνώριζαν το όνομά μου. Ποτέ δεν με είχαν ξαναφωτογραφήσει παπαράτσι. Στο παρελθόν κανείς δεν φώναζε τ' όνομά μου, εκτός αν ήταν τσαντισμένος μαζί μου. Ήθελα να κάτσω εκεί και ν' απολαύσω τα φλας των μηχανών, όμως η Νάταλι με πήρε από το χέρι και με οδήγησε στο εσωτερικό του ξενοδοχείου.

Πήγα στο μπαρ και παράγγειλα δύο βότκες με σόδα, μία για τον καθένα μας. «Α, δεν πίνω», μου είπε κοιτάζοντας εξεταστικά τον χώρο – και όλοι στον χώρο κοίταζαν εξεταστικά εμάς.

«Σε πειράζει αν πιω εγώ;»

«Οκέι». Λίγα μέτρα παραπέρα, είδα τον Τζο Πέρι και τον Στίβεν Τάιλερ των Aerosmith, αμφοτέρους με τέλεια χτενισμένα μακριά μαλλιά και χαρακτηριστικά δερμάτινα ρούχα ροκ star. Ο Τζο Πέρι με πήρε είδηση. «Εί, ο Μόμπι δεν είσαι;» ρώτησε μετρημένα.

«Ναι – κι εσύ είσαι ο Τζο Πέρι».

«Ρε, θέλω απλά να σου πω πόσο μου αρέσει ο δίσκος σου».

«Σοβαρά;» Προσφάτως το είχα ακούσει αυτό από αρκετούς ανθρώπους ώστε να μη μου προκαλεί έκπληξη, όμως εξακολουθούσε να μου προκαλεί σύγχυση.

Προσπάθησα να πιάσω φιλιές με τον Στίβεν Τάιλερ και του είπα την ιστορία πώς φίλησα κάποια για πρώτη φορά, όταν ήμουν 11 χρονών. Ήμουν 5η Δημοτικού και είχα ερωτευτεί τη Λίτζι Γκόντον. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς, με κάποιο τρόπο την είχα πείσει να έρθει ν' ακούσουμε δίσκους στο δωμάτιό μου. Ήθελα να φανώ ψαγμένος, οπότε μας έφτιαξα τζιν με τόνικ από την κάβα των παππούδων μου, παρόλο που ήμασταν μόλις 11 ετών. Είχα τρεις δίσκους όλους κι όλους, οπότε έβαλα να παίξει ο πρώτος δίσκος των Aerosmith. Όταν άρχισε να παίζει το «Dream On», έσκυψα και τη φίλησα. Δυστυχώς δεν είχα ξαναφιλήσει κορίτσι ερωτικά κι έτσι δεν ήξερα πώς έπρεπε να το κάνω: είχα λοιπόν τα χείλη μου κλειστά και τη φίλησα όπως φιλάει κανείς τους συγγενείς του τα Χριστούγεννα. Την επόμενη μέρα τα 'φτιαξε ε τον καλύτερό μου φίλο, τον Μαρκ Ντρότμαν, διότι ήταν πιο όμορφος από μένα και ήξερε να φιλάει.

Πίστευα πως ο Στίβεν Τάιλερ θα έβρισκε την ιστορία μου χαριτωμένη, όμως εκείνος μου έριξε απλά ένα κενό βλέμμα και με ρώτησε. «Βγαίνεις με τη Νάταλι Πόρτμαν;»

«Ετσι φαίνεται», είπα εγώ.

«Πολύ καυτό γκομενάκι», είπε και απομακρύνθηκε. [...] **A**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ο ΑΛΕΞΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΘΩΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΤΣΑΚΑΛΟΥ

Με τον Αλέξη Σταμάτη γνωριζόμαστε χρόνια μέσω του συγγραφικού του έργου. Συμφωνήσαμε λοιπόν να βρεθούμε να μιλήσουμε για το νέο του βιβλίο –ένα νουάρ διαμάντι–, το «Αθώα πλάσματα» (εκδ. Καστανιώτη), σε ένα καφέ στο κέντρο. Πλησιάζοντας στο τραπέζι που με περίμενε τον παρατηρώ από μακριά. Τον αποκαλούν Ντόριαν Γκρέι και όντως είναι ένας «αγέραςτος πραγματικά» άνθρωπος, που ενώ στην αρχή φαίνεται απόμακρος, όταν συζητήσεις μαζί του και σπάσει ο πάγος νομίζεις ότι έχεις απέναντί σου ένα χαρισματικό παιδί. Με καλωσορίζει και βιάζεται ν' αρχίσει η κουβέντα μας. Φυσικά στην αρχή πρωταγωνιστεί ο γιος του και η γυναίκα του, που του άλλαξαν, όπως λέει, τη ζωή και του χάρισαν μια ευτυχισμένη οικογένεια. Με πάθος όμως μιλά και για το έργο του. Ο Αλέξης είναι ένας ευγενικός άνθρωπος, με μια ευγένεια που φάνηκε από την αρχή της καριέρας του, εναρμονισμένη με όλη την ταυτότητά του ως άνθρωπος και ως λογοτέχνης. Είναι ένας συγγραφέας που σε κάνει να θες να τον συναντάς ξανά και ξανά πράγμα σπάνιο, όπως του λέω. Γελάει, και ανοίγω το κασετόφωνο.

Με τι αφορμή γράψατε το «Αθώα πλάσματα»; Εδώ και πολύ καιρό δεν σχεδιάζω πλοκές, ούτε αφιερώνω πάρα πολύ χρόνο στην προετοιμασία. Από τις ιδέες που υπάρχουν για να γονιμοποιηθεί κάποια σημαίνει ότι έχει έρθει η ώρα της. Οι ιδέες μπορεί να προκύπτουν από πολύ απλές και ταπεινές αφορμές. Στην περίπτωση αυτή, η ιδέα μου ήρθε από μια φράση: «Παρακολούθησέ με». Ο τίτλος «Αθώα πλάσματα» είναι αλληγορικός, ειρωνικός και ταυτόχρονα κυριολεκτικός. Βάσει της κοινά αποδεκτής ηθικής, κανένα από τα πλάσματα του βιβλίου δεν είναι αθώο. Ωστόσο, δεν υπάρχει ψυχή χωρίς σκοτάδια, χωρίς ενστικτώδεις ορμές, χωρίς κρυμμένες ανίερές επιθυμίες. Το θέμα είναι εάν θα βγουν ή όχι στην επιφάνεια.

Αναφέρεστε σ' έναν μοναχικό άντρα με ένα έντονο συναισθηματικό τραύμα από τη σχέση του με μια γυναίκα. Με ανεπούλωτες τις πληγές του. Έχει σχέση με τη δική σας ζωή; Όχι, καθόλου. Μπορεί να έχω περάσει μια πολύ άγρια ζωή, αλλά δεν είχα ποτέ τέτοιο πρόβλημα. Οι πληγές είχαν να κάνουν με τραύματα που προκάλεσα εγώ στον εαυτό μου. Πολύ ειδικού και προσωπικού, υπαρξιακού χαρακτήρα. Εγώ με εμένα. Τα ερωτικά ωστόσο ήταν πάντα σαφή με την έννοια πως όταν τελείωναν, τελείωναν. Πληγή δεν υπάρχει όταν μια μυθοποίηση ξεφουσκώνει. Δεν μπορούσα να μείνω κάπου, εάν δεν ένιωθα απόλυτα εκεί. Και το απόλυτα «εκεί» το έχω βρει μόνο μια φορά: τα τελευταία χρόνια με την Εύα.

Πόσο δύσκολο είναι για ένα συγγραφέα να καταφέρει να παρουσιάσει ρεαλιστικά και πειστικά ήρωες με διαφορετικά βιώματα, διαφορετικό φύλο, διαφορετική ηλικία ή ιδιότητα από τον ίδιο; Μα αυτό ακριβώς είναι η δουλειά του. Να κατασκευάζει, να υποδύεται, να κινητοποιεί άλλα πρόσωπα. Τα πρόσωπα αυτά είναι κατά βάση ανύπαρκτα, όσο κι αν έχουν αυτοβιογραφική αφετηρία. Απαξ και εμφανιστούν στο χαρτί, ζωντανεύουν. Αυτή η σκέψη που μόλις διατύπωσα θα είναι και το κεντρικό θέμα του επόμενου μου βιβλίου. Φυσικά, βοηθάει ο συγγραφέας να έχει αρκετές εμπειρίες του κόσμου και να έχει δει, να έχει παρατηρήσει, όχι απλά να έχει «κοιτάξει» τα πράγματα. Παρ' όλα αυτά υπήρξαν μεγάλοι συγγραφείς οι οποίοι κλεισμένοι μέσα σ' ένα δωμάτιο, κατάφεραν και αποτύπωσαν τον κόσμο. Μόνο η περίπτωση του Προυστ είναι χαρακτηριστική.

Η ματαιοδοξία είναι ένα συναισθηματικό μέτριο, απωθητικό, γράφετε. Το οικογενειακό σας περιβάλλον, όντας καλλιτεχνικό, πόσο σας επηρέασε; Ήταν ένα βαρύ φορτίο για σας ή σας ενθάρρυνε; Νομίζω ότι το καλλιτεχνικό περιβάλλον της οικογένειάς μου οδήγησε ακριβώς στο αντίθετο. Η μητέρα μου, Μπέττυ Αρβανίτη, αλλά και η θεία μου Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ, που δυστυχώς τη χάσαμε πρόσφατα, δεν είχαν καμία σχέση με τη δημοσιότητα, ούτε την επιδίωκαν, όσο πετυχημένες και να ήταν οι δραστηριότητες που είχαν. Από πολύ μικρός κατάλαβα ότι η έπαρση και ο ναρκισσισμός είναι κάτι ξένο ως προς την ουσία της δου-

λειάς. Δίπλα μου είχα ανθρώπους οι οποίοι ενδιαφέρονταν αποκλειστικά για την τέχνη τους. Εάν αυτό τύχαινε και ενδιέφερε και κάποιους άλλους, είχε καλώς. Έτσι ακριβώς μπήκα κι εγώ σ' αυτό το χώρο.

Ο πατέρας σας, ο αρχιτέκτονας Κώστας Σταμάτης, είχε χτίσει αρκετά από τα «Ξενία», η μητέρα σας, λοιπόν, είναι η Μπέττυ Αρβανίτη και η θεία σας η Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ... Αυτά τα τρία πρόσωπα τι ρόλο έπαιξαν στη ζωή σας; Υπάρχει μια δυσάρεστη συγκυρία: ο πατέρας μου και η θεία μου έφυγαν πρόσφατα με διάφορα οκτώ ημερών. Ο πατέρας μου σε πολύ μεγάλη ηλικία, χωρίς να ταλαιπωρηθεί. Καταφέραμε και διατηρήσαμε μια πολύ καλή, αγαπτική και γλυκιά σχέση. Η Κατερίνα, πάλι, έφυγε λίγο πιο νωρίς και κάπως απροστάτευτη. Θα τη θυμάμαι πάντοτε. Είχε μια ισχυρότατη επιρροή στη ζωή μου. Η μητέρα μου είναι εδώ δυναμική και δημιουργική. Έχουμε μια υπέροχη, νομίζω, σχέση, πολύ αληθινή. Πρόσφατα μάλιστα συνεργαστήκαμε στο «τερέν» της, στο Εθνικό Θέατρο στο έργο μου «Μελίσσια», όπου πρωταγωνίστησε.

Το θέατρο μπαίνει στην πεζογραφία; Κι αντιστοίχως; η πεζογραφία εμβολιάζει τα θεατρικά σας έργα; Νομίζω ότι τα τελευταία χρόνια, ναι. Μετά την κρίση, ανοίχτηκα σε δύο τομείς οι οποίοι έχουν να κάνουν με τη μοιρασιά και όχι με τη μοναξιά. Ο ένας ήταν τα μαθήματα δημιουργικής γραφής που συνεχίζω να κάνω μέχρι σήμερα. Είναι μία δραστηριότητα που μου έχει προσφέρει πάρα πολλά, με έχει βοηθήσει ιδιαίτερα σαν συγγραφέα και νομίζω ότι έχω προσφέρει στα τουλάχιστον τριακόσια άτομα που έχω συνεργαστεί κάποια εφόδια ώστε να μπορέσουν να βρουν κατ' αρχήν και να δουλέψουν ακολούθως πάνω στη συγγραφική τους φωνή. Μάλιστα, έχω την ικανοποίηση και τη χαρά οι μαθητές μου έως τώρα να έχουν εκδώσει συνολικά τριάντα βιβλία.

Σε όλα σας τα βιβλία περιγράφετε τις δυσκολίες της σχέσης με τη γυναίκα, πού να το αποδώσουμε εμείς οι αναγνώστες αυτό; Χωρίς τον άλλον, δεν ολοκληρώνεται κανείς. Όμως αυτό δεν μπορεί να γίνεται με εκπώσεις. Πρέπει να είσαι έτοιμος να εκχωρήσεις ένα κομμάτι σου στον άλλον. Ακούγεται όμορφο, κουλτουριάρικο κλπ., αλλά δεν είναι καθόλου απλό. Η πραγματική αγάπη θέλει εργατώρες ανιδιοτελούς αφοσίωσης. Κάτι που μπορεί να στο εμπνεύσει μόνο ένα πλάσμα που το έχεις βαθιά ερω-

τευτεί. Ένας άνθρωπος που δεν τον έχεις καθόλου ανάγκη, όπως ούτε εκείνος εσένα, ωστόσο ο έρωτάς σας, με ένα μυστήριο τρόπο, σας κάνει να θέλετε ο ένας τον άλλον απόλυτα. Να θέλετε να βγάξει ο άλλος τα καλύτερά του. Δεν περίμενα ότι θα το ζήσω στη ζωή μου. Μου συνέβη πριν από επτά χρόνια με την Εύα.

Ο Αλέξης Σταμάτης τι έχει να μας πει για τις δύσκολες όψεις του εαυτού του; Νομίζω δεν υπάρχει άνθρωπος με εύκολες και δύσκολες όψεις. Ο άνθρωπος έχει και σκοτεινές και φωτεινές πλευρές. Έχω δει πολλά, έχοντας δύο φορές φτάσει πολύ κοντά στο τέλος. Ο θάνατος όμως δεν είναι το χειρότερο. Η ανθρώπινη φύση είναι ένα πολύ άγριο πράγμα, εκείνο που βιώνουμε καθημερινά είναι η επιμελημένη της εκδοχή. Καθένας βρίσκει κάποιο τρόπο να νοηματοδοτήσει αυτή την κατ' ουσία αγριότητα εμπειρία της ύπαρξης. Εκείνα που πραγματικά μας συνιστούν βρίσκονται στο «κάτω μέρος του παγόβουνου». Στην περιπτώσή μου, κάποια στιγμή έτυχε κάποια κομμάτια του να ανασυρθούν στην επιφάνεια. Στην αρχή τρόμαξα. Αργότερα κατάφερα και είδα τον εχθρό στα μάτια και τον έστειλα και πάλι στη θέση του. Πρέπει να κρατάμε αυτά τα βαθιά ένστικτα σε καταστολή, ώστε να μπορούμε να προχωράμε σαν ανθρώπινα πλάσματα. Από την άλλη, δεν μπορούμε να είμαστε αφελείς προσποιούμενοι ότι δεν υπάρχουν.

Πρόσφατα κάνατε δικό σας παιδί. Σας άλλαξε τη ζωή; Τι είδατε με άλλη οπτική γωνία; Τι αναθεωρήσατε; Πριν έρθει ο Ερμής νόμιζα ότι η έλευση ενός παιδιού είναι ένα θαύμα, ότι θα το χαζεύω και δεν θα το πιστεύω. Εκείνο που έγινε με τον Ερμή είναι κάτι αφάνταστα πιο σημαντικό: κοίταξα την αλήθεια στα μάτια και μου ανταπόδωσε το βλέμμα ένα πλάσμα που κι εγώ φρόντισα να έρθει στον κόσμο. Ένιωσα και νιώθω μια τρομερή αίσθηση αδιαπραγμάτευτης αγάπης. Αλλά κι έναν απέραντο σεβασμό γι' αυτό το πλάσμα, γι' αυτό το αγόρι με το οποίο μας διαχωρίζουν κάποια πράγματα όπως ηλικία, ύψος, βάρος, εξέλιξη εγκεφάλου κ.τ.λ., αλλά στην ουσία είμαστε απόλυτα ίσοι. Από την αρχή. Κάνεις παιδί σημαίνει μπαίνεις στην περιπέτεια ενός άλλου.

Με τι αφορμή γράψατε το βιβλίο σας «Εβδομοελέφαντας»; Είναι ένα βιβλίο αυτοβιογραφικό. Τον «Εβδομοελέφαντα» τον έγραφα αμέσως μετά την περιπέτεια που είχα με το αλκοόλ. Μετά από 10 χρόνια αλκοολισμού, κατάφερα τελικά να ξεφύγω οριστικά. Μέχρι τότε έγραφα ποίηση, δεν είχα μπει στην πειθαρχία ενός πεζού κειμένου. Με το που καθίσα από αυτό το θέμα, ήμουν έτοιμος να γράψω πεζογραφία. Ήταν ένα μυθιστόρημα με πειραματική δομή, το οποίο μιλούσε για ακριβώς αυτή την περίοδο. Επειδή έχουν περάσει πολλά χρόνια και έχω ακούσει διάφορα, αισθάνομαι όμορφα που υπήρξε η αφορμή για πολλούς ανθρώπους να κοιτάξουν μέσα τους το θέμα με το ποτό. Είναι ένα κείμενο που δεν εξωραίζει την κατάσταση, αλλά την περιγράφει ως είναι. Το ότι μεταφράστηκε και στα αγγλικά και μου διέυρνε τον λογοτεχνικό ορίζοντα σε εποχές που κάτι τέτοιο ήταν αρκετά δύσκολο, ήταν πρόσθετη ικανοποίηση.

Σε μια συνέντευξή σας είπατε: «Ο παντοδύναμος έφηβος καταρρακώθηκε. Στη ζωή μου έχω δει και τα δύο πρόσωπα του Ιανού. Τώρα νιώθω ότι υπάρχει μια καλώς εννοούμενη αρμονία. Οι συγκυρίες με πήγαν σε μια τρελή ζωή. Η βάση μου είναι πολύ πιο αρμονική». Αλήθεια από τα λάθη του παρελθόντος έχετε βγει πιο δυνατός; Όπως σας είπα, έχω ζήσει μία εξαιρετικά ακραία ζωή. Εάν λοιπόν δεν είχα καταλάβει ορισμένα πράγματα, μετά από όλα αυτά, τότε θα ήμουν αδιόρθωτος. Όποιος έχει φτάσει τόσο χαμηλά, όποιος έχει αγγίξει τέτοιες επικίνδυνες καταστάσεις, έχει σίγουρα αναθεωρήσει πολλά πράγματα για το πώς πρέπει να βιώνεται αυτή η περιπέτεια. Καταλήγει να είναι πιο συμπονετικός, πιο αγαπτικός, πιο συγχωρητικός. Και ουσιαστικά άνθρωπος. ●



www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη





BIBLIO

Δημήτρης Χαλαζωνίτης «Μεταποιήσεις»

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Θεμέλιο η καινούργια ποιητική συλλογή του Δημήτρη Χαλαζωνίτη με τίτλο «Μεταποιήσεις». Οδοντίατρος στο επάγγελμα, ο Δημήτρης Χαλαζωνίτης ασχολήθηκε από τα φοιτητικά του χρόνια με την ποίηση και έχει εκδώσει μέχρι σήμερα πέντε ακόμα βιβλία. Γράφει τις νύχτες, μια ποίηση κοφτερή, ορμητική. Του κάναμε μερικές ερωτήσεις για να μάθουμε την πορεία και τις σκέψεις του.

Πώς ξεκίνησες με την ποίηση; Φοιτητής. Θεσσαλονίκη. Η ποίηση ήταν πολύ στα πάνω της. Εγώ ήξερα μόνο τον Εθνικό ύμνο και στις κουβέντες για τους ποιητές ήμουν μουγγός. Έτσι μια μέρα μπήκα στο βιβλιοπωλείο και αγόρασα –τυχαία– 4 βιβλία: «Οι πυροτεχνουργοί» του Γιώργου Μαρκόπουλου, «Το ράμφος» του Γιάννη Βαρβέρη, «Τα σύρματα» του Σωτήρη Κακίση και «Το χρονόμετρο» του Γιάννη Κοντού. Γοητεύτηκα. Ένας άλλος κόσμος. Ένας άλλος τρόπος. Αυτοί με πήραν από το χέρι και με οδήγησαν στους άλλους και σε εκείνο το παλιόμολυβο που έπιασα κι άρχισα...

Το πρωί δουλεύεις σαν οδοντίατρος. Να υποθέσω ότι γράφεις βραδινές ώρες; «Βγαίνει» αυτό στην ποίησή σου; Έχεις δίκιο. Όλα μου τα ποιήματα είναι ξενυχτισμένα. Έχω πσυχία τότε. Μια πσυχία σαν αυτή που ακολουθεί ένα χαστούκι. Το χαστούκι της ημέρας. Αυτές τις ώρες, βαθιά στο σκοτάδι, πριν το ξημέρωμα, υπάρχει ανακωχή. Η νύχτα γαληνεύει και η αυγή είναι ακόμα... κουτσομπολιό. Τότε γράφω. Φαίνεται αυτό; Μάλλον. Θα δεις πολλές φορές τις λέξεις, νύχτα, αστέρια, θα δεις σκιές και ένα σκοτάδι που διαρκώς ιδρώνει.

Η φιλοσοφία ή η ψυχολογία είναι ο μεγαλύτερος «βοηθός» σου; Η φιλοσοφία, μάλλον. Από μεγάλη αγάπη στις λέξεις. Αλλά και από κόντρα. Βλέπεις, η φιλοσοφία χρειάζεται όλες τις λέξεις, ενώ η ποίηση καταφέρνει το ίδιο με λιγότερες. Όσο για τη ψυχολογία, μακάρι η ποίηση να ήταν τα... χάρτια της.

Διαβάζουμε σήμερα ποίηση; Ή είναι μια τέχνη για την τέχνη; Όχι πολύ. Η γραφή δεν είναι ποτέ Τέχνη για τη Τέχνη. Είναι απεύθυνση. Είναι όμως τό-

σες πολλές οι πληροφορίες, τόσο εύκολη και φωτεινή η εικόνα, τόσο γρήγορος ο καιρός και τόσο λίγες οι ώρες που οι ποιητές μου φαντάζουμε μια μόνιμη σύναξη εξορισμένων από το χρόνο, καταυλισμένη στα ερείπια του. Και καταλήγουμε, όπως λέει ο Springsteen, «τραυματισμένοι. Ούτε καν νεκροί». Όσο όμως υπάρχουν λέξεις θα γράφουμε. Είναι τόσο απαραίτητο να γράφεις εναντίον του θανάτου....

Είναι βιωματικά τα ποιήματά σου; Θα σου απαντήσω με ένα στίχο. Από τη μια μπαίνει η ζωή που έζησα, από την άλλη βγαίνει η ζωή που γράφω.

Η πολιτική πώς συμβαδίζει με την ποίηση; Η ποίηση δεν κάνει πολιτική. Μπορεί όμως να είναι πολιτική

πράξη. Οι λέξεις είναι μυρμήγκια. Κουβαλάνε φορτίο μεγαλύτερο από το βάρος τους. Ο Κόσμος όμως ανήκει στις πληγές, τους θρήνους και τα όπλα. Αν το ποίημα καταφέρει να μπει ανάμεσα, αν μπορέσει να κάνει το «...χειμώνας γύρω μου, μα μέσα μου ένα αήττητο καλοκαίρι...», τότε ίσως να έχει κάνει και σπουδαία πολιτική.

Πιστεύεις ακόμα στην «ποιητική της Αριστεράς»; Σε μελαγχολεί; Δεν πίστεψα ποτέ σε καμία ποιητική της αριστεράς. Μόνο στην ποιητική των ανθρώπων. Όμορφη σαν τα παιδιά κάθε αμαρτίας. Κάθε ονείρου.

Διδάσκεται η ποίηση και πώς; Μπορείς να δώσεις μια συμβουλή σε έναν νέο ποιητή; Διδάσκεται το συναίσθημα; Ο έρωτας; Η οργή; Ο θάνατος; Και ποιος είμαι εγώ για να δώσω συμβουλές; Το μόνο που θα τολμούσα να πω είναι να διαβάξει πολύ και να ζει το παρόν του πολύ γιατί ο χρόνος γελά μαζί μας σαν παιδί που κάνει ζαβολιές για να κερδίσει πάντα. Και μην ανησυχούν. Αν ακούν προσεκτικά ακόμα και το τίποτα θα τους τραγουδήσει...

Αυτά. Νύχτωσε, όμως. Καληνύχτα... ίσως γράψω... κι αν τα καταφέρω θα κλείσω το φως και θα χαμογελάσω με... χαλασμένα δόντια. **A**



ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Δημήτρης Χαλαζωνίτης γεννήθηκε το 1959 στο Καμερούν. Το 1982 αποφοίτησε από την Οδοντιατρική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από το 1987 ως σήμερα εργάζεται σαν Οδοντίατρος. Οι συλλογές «Ζημιές» (1997), «Αερίτες» (2003), «Πωλείται το παρόν» (2006), «Σφαίρες» (2011) και «Era poVera» (2013), κυκλοφορούν όλες από τις εκδόσεις Θεμέλιο.

Ποιοι ποιητές σε έχουν επηρεάσει; Όπως φαίνεται από τους 4 «αρχικούς», η γενιά του '70 και ο Μανώλης Αναγνωστάκης ήταν οι πρώτοι. Στη συνέχεια και μέχρι σήμερα το ποιητικό μου καλύβι μπάζει από παντού (επι)ροές. Ποιητές, μυθιστοριογράφοι, λαϊκοί και τελειωμό δεν έχει. Στο τελευταίο μου βιβλίο, στο τέλος αναφέρονται αρκετοί. Κι όπως γράφω, «αν τους έκλεψα ήταν γιατί πολύ ήθελα να τους μοιάσω.

Έχει ζηλέψει κάποιον/α ποιητή/τρια της γενιάς σου; Εννοείται. Κι όχι μόνο της γενιάς μου αλλά και νεότεροι. Και χαίρομαι γιατί επιμένουν σε εποχές πολύ πιο δύσκολες από τη δική μου. Θα τις κρατήσω κρυφές αυτές τις αγάπες από εγωισμό αλλά και προσμονή. Να τους γνωρίσω.

Να γράφεις ποίηση είναι ανάγκη, ισχύει; Είναι η έκφραση ανάγκη; Είναι το τραγούδι; Είναι το όνειρο; Αν ναι, τότε μου είναι ανάγκη. Ανάγκη κοφτερή σαν έγκλημα.

Γράφεις εύκολα; Δεν υπάρχει αυτό. Πώς να βρεις εύκολα λέξεις που να ταιριάζουν γάντι στα δάχτυλα του κόσμου. Παιδεύομαι. Κι εκεί που νομίζω ότι τις βρήκα, τις τακτοποιώ κι αυτές... μου κάνουν άνω κάτω τη ζωή. Άντε πάλι από την αρχή...

ΣΤΗΝ ΑΒΥΣΣΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΝΗΣ

Το «1794» του Niklas Natt och Dag (εκδ. Μεταίχμιο) είναι μια συναρπαστική ιστορία μυστηρίου στη φρεουδαρχική Στοκχόλμη

Της ΚΕΛΛΗΣ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Σκοτάδι. Διαστροφή. Βία. Διαφθορά. Τα τέσσερα σημεία του λογοτεχνικού ορίζοντα που ατενίζει ο Niklas Natt och Dag καθώς δίνει ζωή στο καθηλωτικό ιστορικό θρίλερ «1794», έναν χρόνο μετά την παγκόσμια επιτυχία του πρώτου μέρους της τριλογίας του. Βουτώντας την πένα του στο μελάνι που έχει βαφτεί κόκκινο από τον θάνατο δεκάδων σκλάβων –και όχι μόνο–, εξιστορεί μια αστυνομική ιστορία μυστηρίου, αποκαλύπτοντας συνταρακτικές αλήθειες όσον αφορά το πολιτικοκοινωνικό γίγνεσθαι της εποχής. Γόνος ο ίδιος μιας από τις παλαιότερες οικογένειες ευγενών της Σουηδίας, δεν διστάζει να καταδυθεί στην άβυσσο της ιστορικής δίνης, με πυξίδα τη συγγραφική του δεινότητα, και να χαρίσει στον αναγνώστη ένα μυθιστόρημα που ξεπερνά τον χώρο και τον χρόνο.

Η αυλαία ανοίγει. Ο Ζαν Μίκαελ Καρντέλ, πρώην αρχιλοχίας στο πυροβολικό που έχει χάσει το αριστερό του χέρι, βρίσκεται εν έτει 1794 πάλι στο μηδέν, μετά τον χαμό του καλού του φίλου Σέσιλ Βίνγκε. Όλα όμως θα αλλάξουν όταν τον επισκεφτεί ξαφνικά ένα φάντασμα από το παρελθόν και μια γυναίκα που τον εκλιπαρεί να βρει τον δολοφόνο της κόρης της. Οι δύο αυτοί άνθρωποι θα αναγκάσουν τον Καρντέλ να βγει από τα βαλτώδη νερά που φυτοζωεί και να πάρει την κατάσταση στα χέρια του με αποφασιστικότητα. Έχοντας στο πλάι του έναν σπουδαίο σύμμαχο, θα επιδοθεί στην εξιχνίαση της παράξενης υπόθεσης, θα βρεθεί αντιμέτωπος με τον σαδισμό, τη βαναυσότητα, τον εαυτό του και το παρελθόν, μέχρι να καταφέρει να ανακαλύψει την αλήθεια για την άτυχη κοπέλα αλλά και

για την Άννα Στίνα Κναπ.

Το «1794» δεν είναι απλά ένα αστυνομικό μυθιστόρημα με φόντο τα ιστορικά γεγονότα εκείνης της χρονιάς. Είναι ένα μυθιστόρημα σκληρό που ξεπερνά λογοτεχνικά στεγανά και κατηγορίες. Ο συγγραφέας είναι αμελικτός. Εμπνέεται από τη σκοτεινή ατμόσφαιρα, την καταχνιά, την ανέχεια, και αποτυπώνει τη δύναμη του ισχυρού, τον εξευτελισμό της ανθρώπινης ύπαρξης, την ασύνορη φρίκη που γεννά ένα αρρωστημένο μυαλό καταλήγοντας σε πράξεις που ξεπερνούν τις ανθρώπινες αντοχές. Το έγκλημα είναι η αφορμή για να ανοίξει το κουτί της Πανδώρας και από μέσα να ξεχυθούν η βία και η βαρβαρότητα. Είναι η κλωστή με την οποία ο συγγραφέας ενώνει τις φαινομενικά αταίριαστες πλευρές της ιστορίας του, δημιουργώντας ένα λογοτεχνικό έργο με γκρίζα χρώματα και λέξεις που στοιχειώνουν, χωρίς να δείχνει έλεος στον αναγνώστη, που τρέμει με όσα θα αντικρίσει, με την αγριότητα που διαπερνά κάθε πρόταση. Γιατί αυτή η αγριότητα είναι η ατόφια αλήθεια, και αυτό ξεπερνά κάθε λογική.

Τέσσερα μέρη. Όπως και οι εποχές του χρόνου. Στο πρώτο μέρος, ο γαμπρός Έρικ Τρε Ρούσορ εξομολογείται τα τραγικά γεγονότα που σημάδεψαν την παιδική του ηλικία, τον έρωτα που ένωσε για τη Λινέα, το ταξίδι του στο Μπαρτελέμι που τον στιγμάτισε. Οι γλαφυρές περιγραφές του προκαλούν έναν κόμπο στο στομάχι. Τα δεκάδες στοιβαγμένα κορμιά στα πλοία για να πουληθούν ως σκλάβοι, το μαστίγωμα εγκύων, η απαξίωση της ανθρώπινης ζωής, η κακοποίηση κάθε μορφής, είναι εικόνες άγριες που αποκαλύπτουν την αφηγηματική δεινότητα του συγγραφέα.

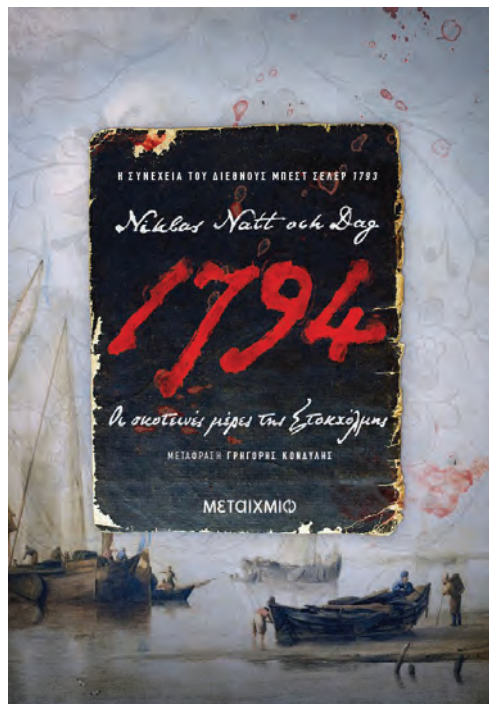
Η δυναμική της υπόθεσης στηρίζεται και αυτή τη φορά σε ένα δίδυμο που κυριαρχεί στο δεύτερο μέρος της πλοκής: στον Καρντέλ και στον ανέλπιστο επισκέπτη που θα αναμολχεύσει οδυνηρές μνήμες και θα του δώσει το κίνητρο να ξεφύγει από την αυτολύπηση. Δύο ήρωες που κοιτάζουν τον θάνατο στα μάτια και προχωρούν. Δύο άδεια κελύφη. Ο άνεμος κουβαλάει την αλμύρα της θάλασσας και ρίχνει αλάτι στις πληγές, την ίδια ώρα που ο εθισμός τους οδηγεί σε δαιδαλώδεις διαδρομές με αβέβαιο τέλος. Οι παραισθήσεις μπερδεύονται με την πραγματικότητα. Ο Μινώταυρος στέκεται απέναντι και τους προκαλεί να μπουν στον λαβύρινθο της τρέλας, εκεί που ζωντανεύουν και νεκροί. Το φως γίνεται σκοτάδι και το σκοτάδι φως. Και εκείνοι βρίσκονται εγκλωβισμένοι σε έναν ιστό ψεμάτων και διαστρεβλώσεων που πηγάζουν από τη δίψα για εξουσία, τις αρρωστημένες ορέξεις και το χρήμα.

Στο τρίτο μέρος, η γυναικεία αύρα της Άννας δίνει άλλη διάσταση στην ιστορία, αλλά όχι για πολύ. Όλα είναι θέμα επιβίωσης. Δεν υπάρχουν ενδοιασμοί, μόνο φρίκη και αίμα. Ο

φόβος εκμηδενίζεται και ο πόνος καταλύεται μπροστά στην αγάπη, οδηγώντας την ιστορία στην κορύφωση του δράματος και στη λύτρωση στο συνταρακτικό φινάλε.

Οι χαρακτήρες είναι σμιλευμένοι με προσοχή. Τρωτοί, διαλυμένοι από τις πληγές τους, παγιδευμένοι στο εφιαλτικό χθες, αιχμάλωτοι των παθών τους, υποχείρια των αξιών που πρεσβεύουν και καλούνται να προδώσουν, καταρρακωμένοι από τα λάθη και τις Ερινύες που τους καταδιώκουν, αντιμέτωποι με ζωώδη ένστικτα. Οι προσωπικές ιστορίες μπλέκονται με την εξιχνίαση του φόνου και οι απαντήσεις έρχονται τη στιγμή που κανείς δεν το περιμένει.

Το «1794» είναι μια δοκιμασία. Για τον δημιουργό του και για τον αναγνώστη. Είναι ένα ταξίδι για γερά νεύρα. Η αποτύπωση του χθες με τα μάτια στραμμένα στο σήμερα, καθώς ο συγγραφέας παίρνει θέση απέναντι σε στερεότυπα και προκαταλήψεις που δυστυχώς δεν έχουν εξαλειφθεί. Και αυτό δίνει στο έργο δια-



χρονικότητα.

«Ο άνθρωπος είναι γεννημένος να ζει ελεύθερος, αλλά παντού τον βλέπεις αλυσωμένο».

Η μετάφραση του Γρηγόρη Κονδύλη είναι εξαιρετική. Φανερώνει την ενδελεχή προσωπική του έρευνα ώστε να επιτύχει να αποδώσει την κάθε λεπτομέρεια με απaráμιλλη ακρίβεια. Το αποτέλεσμα τον δικαιώνει απόλυτα, καθώς απογειώνει το έργο του συγγραφέα.

Η φεουδαρχική Στοκχόλμη, λοιπόν, στέκεται για άλλη μια φορά αγέρωχη, μεγαλοπρεπής, πιο επικίνδυνη από ποτέ και βυθισμένη στο σκότος του «1794», έτοιμη να ανοίξει τις πύλες της σε μια ζοφερή υπόθεση. Σε μια ιστορία που βάζει σε κίνδυνο άμυνες και τις αντοχές. Σε μια αυταπάτη που καταλύει κάθε αντίσταση και προκαλεί ανατριχίλες μέχρι την τελευταία σελίδα. **A**



Θα ήθελα πολύ να μου πείτε τη γνώμη σας

για την περίπτωση που ένα αγόρι ζητάει από μια κοπέλα (με την οποία έχει βγει αρκετές φορές και δεν έχει γίνει μεταξύ τους κάτι ολοκληρωμένο) να του στέλνει φωτογραφίες με «περιέργες» πόζες. Αυτό τον προβληματισμό έχει μια φίλη μου που της αρέσει ένα παιδί από το σχολείο μας, μια τάξη μεγαλύτερη. Με το παιδί έχει αναπτυχθεί κάτι, έχουν επαφή, βγαίνουν, έχουν κάνει κάποια προκαταρκτικά αλλά η φίλη μου διστάζει να ολοκληρώσει τη σχέση και έτσι του ξεκαθάρισε ότι χρειάζεται περισσότερο χρόνο μέχρι να νιώσει άνετα μαζί του. Εκείνος απάντησε ότι δεν του έχει ξανασυμβεί κάτι τέτοιο, όμως την καταλαβαίνει και συμφωνεί να περιμένει γιατί τη θέλει πολύ. Για «αντάλλαγμα» της ζήτησε να τραβήξει και να του στείλει κάποιες δικές της φωτογραφίες, αν φυσικά θέλει κι εκείνη. Όμως η φίλη μου δεν νιώθει άνετα ούτε με αυτό. Δεν θέλει να το κάνει, αλλά και δεν θέλει να τον

χάσει, αφού μπορεί να τα βρει όλα αυτά και παραπάνω από αυτά σε άλλη κοπέλα, της αρέσει πάρα πολύ αυτό το παιδί.

Αλήθεια, η δική σας γνώμη ποια είναι; Τι είπατε στη φίλη σας όταν σας έφερε τα μαντάτα ότι –τι χαρά!– το ονειρεμένο αγόρι δεν ξενέρωσε και θα της κάνει τη χάρη να περιμένει –τι κατανόηση!– γιατί τη θέλει πολύ παρά τις ασυνήθιστες παραξενιές της –τι ρομαντικό!– αλλά στο μεταξύ ας του στείλει και τον ποπό της για προκαταβολή; Τι γνώμη έχετε εσείς για ένα άτομο που ζητάει ανταλλάγματα – και μάλιστα τέτοια; Δώστε μια απάντηση σε όλα αυτά και μετά θα σας πω κι εγώ τη γνώμη μου.

Υ.Γ. 1 Είμαι περιέργη πόσο χρονών είναι αυτό το παιδί που δεν του έχει ξανατύχει κάτι τέτοιο; Σχολείο δεν είπατε ότι πάτε κι αυτός κι εσείς;

Υ.Γ. 2 Αν της απαντούσε σκέτο «σε καταλαβαίνω, θα περιμένω» θα σας/της φαινόταν κάπως εξωγήινος;

Υ.Γ. 3 Μου ήρθε στο μυαλό ένα παλιότερο γράμμα με περίπου ίδιο θέμα στο οποίο είχα απαντήσει κάτι σαν «στείλτε το αγόρι στο διάολο κι ακόμη παραπέρα και άμα τον γουστάρετε πολύ και πάτε να φρικάρετε και νιώσετε άδεια και πληγωμένη και απελπισμένη γιατί σας λείπει, παρηγορηθείτε γιατί σύντομα θα έρθει μια εποχή που δεν θα τον γουστάρετε και τόσο». Αυτά.



Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρώμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθάρικο τραγούδι στο Athens Voice Radio 102.5

Μικρές αγγελίες

© JOHN HOLMES

Για να καταχωρίσετε μια αγγελία επικοινωνήστε με το 210 3617.369 (11.00-18.00)
Χρεώσεις: € 34 οι 20 πρώτες λέξεις και € 0,35 κάθε επιπλέον. Αγγελία σε πλαίσιο: € 45.

Σε γνωρίζω...

Αβαντάζ. 40χρονος επιχειρηματίας, όμορφος, με σπουδές στην Αμερική, με υψηλά εισοδήματα άνω των €10.000 μηνιαίως, μονοκατοικία στην Εκάλη και κάτοχος πάμπολλων ακινήτων, ψηλός, επιθυμεί γνωριμία γάμου. «Πάππας», Ομήρου 38, Κολωνάκι, 210 3620.147, www.pappas.gr

Αξιότιμη Μυρτώ, λογική - αδέκαστη και ως επί το πλείστον αντικειμενική, πώς πέσατε στη λούμπα του όψιμου φεμινισμού παρασυρμένη από την επιστολή no 1 του τεύχους 736; Είχε ο άνθρωπος μια φοβία για τα γατιά – να το δεχτούμε;; Με μεγάλο δισταγμό, καθότι κατέστρεψε ο αχρείος το ρομαντικό first date όνειρο της καλής μας με τις παράλογες φοβίες του. Και επειδή, όπως όλοι δεχόμαστε, η συμβίωση χρειάζεται αμοιβαίες παραχωρήσεις, του πατάει τον κάλο η καλή μας, εκεί που τον πονάει, ως πρώτο βήμα συμβίωσης με τον γούτσου γούτσου γατούλη. Και, ω τι έκπληξη, εξέφρασε αντίρρηση ο γαλανομάτης. Αντί της ελάχιστης αγνώρισης κάποιου δίκιου, ετέθη στο πυρ το εξώτερο! Σου ζητάει τώρα να μην είσαι ο γάτος στο σπίτι, μετά θα σου κάνει κουμάντο στους φίλους και τα μηνύματα, λέει. Είμαστε με τα καλά μας;; Του πατάει

τον κάλο η άλλη, βγαίνει αυτός υπαίτιος! Αυτός, λέει, θα σου κόψει και άλλα μετά, όχι η δεσποινίς που ως πρώτο τεστάκι μέχρι πού την παίρνει ζόρισε στο πρώτο αδύνατο σημείο. Μην συζητήσουμε την αντίστροφη κατάσταση με την καλή μας να φοβόταν τα γατιά και να

της κότσαρε ο δικός σου ένα στα πόδια της... Ανώριμος, κακομαθημένος, μαμάκας (all time classic), πώς περιμένουν να συμβιώσουν τέτοιοι τύποι κλπ κλπ. Ήμαρτον!!! Όχι άλλους Εβραίους και αδικημένες γυναίκες – γκόσαμε!! **Gentleman - φεμινιστής, Πριγκιπόπουλο στο άσπρο άλογο, επίτιμο μέλος του φεμινιστικού συλλόγου «Barbie»**

Υ.Γ. Υπάρχει και η επιλογή του χαλβά συντρόφου για την καλή μας που τα δέχεται όλα, μετά όμως θα ακολουθήσει η γνωστή επιστολή είναι καλός, άγιος, για σπiti αλλά μου έκανε κούκου ένας άλλος...

Στο πυρ το εξώτερο δεν λέτε τίποτα. Πίσσα και πούπουλα. Τα ζώα μας είναι οικογένεια – φαντάσου να αποχωριζόμουν τον σκύλο μου που ζήσαμε μαζί 17 ολόκληρα χρόνια, επειδή ο τότε γαλανομάτης έρωτας της ζωής μου ζοριζόταν και απογοπευόταν που δεν ήμασταν ελεύθεροι να πάμε όπου θέλαμε, όποτε θέλαμε. Ρε όζω.

Υ.Γ. 1 Το ίδιο θα 'λεγα και αν επρόκειτο για ειδύλλιο γατοϊδιοκτητή με γαλανομάτα. Δεν μπορώ να καταλάβω από πού βγάλατε το συμπέρασμα περί φεμινισμού και άσπρων αλόγων.

Υ.Γ. 2 Αυτό με τους Εβραίους και τις αδικημένες γυναίκες θα σας κάνω τη χάρη να το αφήσω ασχολίαστο. Καλή άνοιξη εύχομαι.



ΚΡΙΟΣ (20 Μαρτίου - 19 Απριλίου)

Προβληματισμός για το μέλλον και τη συναισθηματική και οικονομική ροή

Ο ανάδρομος Ερμής στον Υδροχόο (4) ίσως είναι μια καλή ευκαιρία να ξαναδείς πού βαδίζεις στις φιλίες και την ερωτική σου ζωή, προσπαθώντας να μαζέψεις κάποια από τα σενάρια και τις πολύ προσωπικές αντιδράσεις που σε βασανίζουν αυτό τον καιρό μέσα από μια πιο ειλικρινή και σαφή κουβέντα. Παράλληλα δεν αποκλείεται να έχεις νέα από επαφές που έκανες στη δουλειά ή επαγγελματικές υποθέσεις που τραβάνε από την αρχή του Φεβρουαρίου και φαίνεται να μη βγάζουν προς το παρόν πουθενά συγκεκριμένα. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μεγαλύτερη ηρεμία στη συναισθηματική και ερωτική σου ζωή και πιο στρωτή ροή στα οικονομικά σου, εφόσον βέβαια έχεις τη διάθεση να λάβεις υπόψη σου τα σήματα που έρχονται από τον σύντροφό σου ή τις συνεργασίες σου και να κάνεις τις απαραίτητες κινήσεις που θα διασφαλίσουν ότι αμφότερες οι σχέσεις, προσωπικές κι επαγγελματικές, μπορούν να έχουν μέλλον. Καλύτερα να μην αναλωθείς σε μια διαρκή μετάφραση των όσων ακούς σε ό,τι σε βολεύει να ακούς.

ΤΑΥΡΟΣ (20 Απριλίου - 19 Μαΐου)

Μικρές ανάπαυλες και ικανοποιήσεις ώστε να κινηθείς διαφορετικά στις κρίσεις
Με τον ανάδρομο Ερμή στον Υδροχόο (4) χρειάζσαι μία διαφορετική οπτική στην καριέρα και τον γάμο σου, μήπως και βρεις πιο ικανοποιητικές ισορροπίες συναισθηματικά και οικονομικά. Καλό θα ήταν να μη διστάσεις να κάνεις πρώτος κινήσεις για συμβιβασμό και συνεννόηση στις οποίες είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα έχεις άμεση ανταπόκριση. Με τον κυβερνήτη σου, Αφροδίτη, στο ζώδιό σου (5) μπαίνεις σε σοβαρή αμφιταλάντευση για το αν είσαι τελικά ικανοποιημένος ή όχι. Οποιαδήποτε μικρή βελτίωση στην υγεία ή τη ρουτίνα σου ή συνειδητοποίηση δίνει μεγάλη ευχαρίστηση. Αυτή δεν διαρκεί πολύ καθώς, όσο ευχάριστη κι αν είναι, σου θυμίζει ότι οι προσωπικοί κι επαγγελματικοί σου στόχοι είναι εφικτοί, όμως απαιτούν αλλαγές τις οποίες δεν τρελαίνεσαι να κάνεις. Καλό θα 'ναι να μην εκλάβεις οποιαδήποτε θετική εξέλιξη στα προσωπικά ή τη δουλειά σου ως επιβεβαίωση ότι δεν χρειάζεται να κάνεις τίποτα. Είναι μόνο μια αναπνοή ώστε στην έξαρση κι αναστάτωση που ακολουθεί να έχεις τη δύναμη να τοποθετηθείς διαφορετικά.

ΔΙΔΥΜΟΙ (20 Μαΐου - 20 Ιουνίου)

Διορθωτικές κινήσεις σε οικογένεια και δύσκολες αλήθειες στην προσωπική ζωή
Ο κυβερνήτης σου, Ερμής, συνεχίζει την αναδρομή του στον Υδροχόο (4) και ανοίγει ένα παρθυράκι για διορθωτικές κινήσεις απέναντι σε οικογένεια και συγγενείς, από το να ασχοληθείς περισσότερο ως το να μην ασχοληθείς τόσο επειδή καθένας καλό είναι να κάνει όσα του αντιστοιχούν. Ίσως χρειαστεί να καθυστερήσεις ή να αλλάξεις το πρόγραμμα μαθημάτων, κάποιας εκδρομής και γενικά των ομαδικών σου δραστηριοτήτων εξαιτίας υποθέσεων που αφορούν το σπίτι σου. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) σε ωθεί να ασχοληθείς με τις άκαρπες προσπάθειές σου απέναντι σε όσα σε προβληματίζουν ή αποτελούν απωθημένα στην ερωτική σου ζωή και τη σχέση με τα παιδιά σου. Καλό είναι να αποψύξεις να επιμείνεις στα ίδια που έχεις κάνει ως τώρα καθώς είναι αρκετά ευκολότερο να δεις τώρα τις εκκρεμότητες και φοβίες που εμποδίζουν την ατομική σου εξέλιξη, όπως και το να λειτουργήσεις σαν ομάδα με τους ανθρώπους σου. Ίσως χρειαστεί να αντιμετωπίσεις δύσκολες αλήθειες, όμως η αλήθεια είναι γενικώς προτιμότερη από τη φαντασίωση.

38 Α.Β. 5 - 11 ΜΑΡΤΙΟΥ 2020

ΚΑΡΚΙΝΟΣ (21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου)

Επανεξέταση χρηματικών θεμάτων κι ανασφάλειες που δυσκολεύουν τα σχέδιά σου
Καθώς ο ανάδρομος Ερμής μπαίνει στον Υδροχόο (4) έρχονται στην επιφάνεια οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις, συμφωνίες, ρυθμίσεις αφορούν τον οικογενειακό σου προϋπολογισμό ή το κοινό ταμείο στη δουλειά κι απαιτούν πιο λεπτομερή εξέταση, δικαιότερη ρύθμιση και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια. Παρόμοια στάση θα ωφελήσει κι οποιαδήποτε κουβέντα αφορά τα παράπονα κι απωθημένα σου από τους ανθρώπους της καθημερινότητάς σου και τις δυσκολίες που σου προκαλούν. Ίσως σε αυτό το πλαίσιο θελήσεις να επανεξετάσεις και παλιότερες ερωτικές σου σχέσεις, κοινώς booty calls. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) δίνει μια νότα αισιοδοξίας και ικανοποίησης για το προς τα πού βαίνουν τα πράγματα του σπιτιού και της οικογένειας, οι φιλίες και οι ασχολίες που θεωρείς βασικές για τη ζωή σου. Οι εξελίξεις, ωστόσο, δημιουργούν αναταραχή καθώς οι αμφιβολίες, η δυσπιστία, η ζήλεια και η αίσθηση ότι είσαι αιώνια ο ριγμένος δεν σου επιτρέπει να παίζεις με ειλικρινή ομαδικότητα. Προσπάθησε να μένεις στα γεγονότα της πραγματικότητας, αυτά δείχνουν μια ξεκάθαρη μελλοντική πορεία, όχι αυτά που νομίζεις, πιστεύεις ή αισθάνεσαι.

ΛΕΩΝ (22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου)

Εφ' όλης της ύλης σε σχέση και συνεργασίες, αμφιβολίες για τους στόχους σου
Με τον ανάδρομο Ερμή να μπαίνει στον Υδροχόο (4) και τον ζωδιακό σου άξονα είναι μια καλή στιγμή για μια κουβεντούλα εφ' όλης της ύλης στη σχέση και τις συνεργασίες σου, αν πρόκειται να βγάλετε άκρη με το μέλλον της ερωτικής σας ζωής, οποιοδήποτε σχέδιο και τα λεφτά που χρειάζεται και το αν πρόκειται τελικώς να λειτουργήσεις οικονομικά ή συναισθηματικά οτιδήποτε καινούργιο έχετε συλλάβει. Μάλλον χρειάζεται να βάλει ο καθένας κάτι παραπάνω κι όποιος έχει καταξοδευτεί κάτι λιγότερο. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) φέρνει κάποια ικανοποίηση από συμφωνίες κι επαφές και οποιαδήποτε κίνηση για την καριέρα και τον γάμο σου. Σε δεύτερο χρόνο όμως σε βάζει σε αναστάτωση και τονίζει όποια πρακτική ασυμμετρία υπάρχει στις συνεργασίες και τη σχέση σου. Το αποτέλεσμα είναι είτε μια ανανεωμένη προσπάθεια να αγνοήσεις την αναδιάταξη που υποδεικνύει αν πρόκειται να φτάσεις τους στόχους σου, είτε μια ανανεωμένη κατανόηση που σου δίνει μια καινούργια βεβαιότητα για το τι και πώς είναι εφικτό και πρέπει να γίνει.

ΠΑΡΘΕΝΟΣ (23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου)

Περνάς δεύτερο χέρι κάποιες δουλειές, όμως βλέπεις ευχάριστη πρόοδο παράλληλα
Καθώς ο κυβερνήτης σου Ερμής συνεχίζει την ανάδρομη πορεία του στον Υδροχόο (4) σου ανοίγει αρκετές δουλειές που νόμιζες ότι είχες ήδη τακτοποιήσει. Αφορούν κυρίως πρακτικές αγγαρείες και διαδικασίες για την καριέρα και την προσωπική σου ζωή και ίσως κάποια θέματα υγείας που ξανασκάνε για μια δεύτερη επάλληψη. Φρόντισε να μην επωμιστείς τα πάντα μόνος σου αλλά να αξιοποιήσεις το δίκτυο των ανθρώπων της καθημερινότητάς σου για να ανταπεξέρθεις και φυσικά για να πάρεις κάποιες ουσιαστικές γνώμες. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) σου φτιάχνει κάπως τη διάθεση καθώς σηματοδοτεί κάποιες ικανοποιητικές εξελίξεις σε οικονομικά κυρίως θέματα, πιθανώς ξεκαθαρίζοντα κάποια ζητήματα με τους συγγενείς σου ή ανοίγοντάς σου κάποιες επιθυμητές πόρτες. Παράλληλα τονίζει εκ νέου την αλλαγή οπτικής γωνίας που είναι απαραίτητη για να τοποθετηθείς καλύτερα απέναντι σε παρέες και συγγενείς, σε ζητήματα επιμόρφωσης και επαγγελ-

ματικής προόδου. Αυτή η αλλαγή οφείλει να στηρίζεται στην πραγματικότητα της καθημερινότητάς σου και μάλιστα συνειδητοποιώντας ότι θέλεις - δεν θέλεις συμπεριλαμβάνει κι άλλους ανθρώπους.

ΖΥΓΟΣ (22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου)

Δεύτερες σκέψεις στα προσωπικά σου, καθώς κάτι δεν γίνεται πολύ σωστά
Καθώς ο ανάδρομος Ερμής μπαίνει στον Υδροχόο (4) ίσως βιώσεις κάποιες αναταράξεις στη σχέση σου με τον σύντροφό ή τα παιδιά σου, ειδικά όπου εμπλέκονται συγγενείς ή υπάρχουν ανεπίλυτα θέματα για το προς τα πού και πώς τραβάει η ομάδα. Δεν είναι κακή ιδέα να κάνεις λίγο πίσω και ν' αφήσεις τους άλλους να εκφραστούν, αντί να τους μαζεύεις διαρκώς. Μπορεί αρχικά να σε ξεκουράσει, δευτερευόντως να σε αφήσει να δεις και πτυχές που αγνοούσες. Επιπλέον κάνε τον κόπο να ξανατσεκάρεις σχέδια ταξιδιών, εξόδων και γενικώς δραστηριοτήτων για αλλαγές στο πρόγραμμα. Ο κυβερνήτης σου, Αφροδίτη, στον Ταύρο (5) σηματοδοτεί από τη μία κάποιες ικανοποιητικές εξελίξεις και συνειδητοποιήσεις στην ερωτική σου ζωή και το κοινό ταμείο. Από την άλλη κεντρίζει την επίμονη αίσθησή σου ότι κάτι δεν γίνεται και πολύ σωστά, ειδικά όσον αφορά την αμοιβή σου για δημιουργική εργασία, τα χρήματα που αφορούν τα παιδιά και το κομμάτι της συντροφικότητας και του σεξ όσον αφορά τα ερωτικά σου.

ΣΚΟΡΠΙΟΣ (23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου)

Ανοίγουν οι απόρρητοι φάκελοι στο σπίτι και τις σχέσεις σου με τα απαραίτητα σοκ
Ο ανάδρομος Ερμής στον Υδροχόο (4) ανοίγει εκ νέου κάποια θέματα που αφορούν το σπίτι και την οικογένειά σου, ίσως απλά και κάποια πολύ βαθιά δικά σου πράγματα. Είναι καλή στιγμή για κοινή, λεπτομερή και ειλικρινή προσέγγιση σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση μελλοντικών δραστηριοτήτων και σχεδίων, τον οικογενειακό προϋπολογισμό, ίσως και κάποια συναισθηματικά προβλήματα που μπορούν να τακτοποιηθούν αν ακούσει ο ένας τον άλλο. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) φέρνει στις σχέσεις και τις συνεργασίες σου στιγμές που μοιάζουν με την ηρεμία πριν την καταιγίδα. Για λίγο φαίνεται ότι οποιαδήποτε απωθημένα, προβληματισμοί και εκκρεμότητες παίρνουν μια αρκετά ικανοποιητική τροπή και έτσι είναι. Ωστόσο αυτή η παύση φέρνει στην επιφάνεια άλλες, βαθύτερες και σημαντικότερες ατέλειες και αδυναμίες, ίσως την έλλειψη θεμελιώδους αμοιβαιότητας. Κι έτσι σου υποδεικνύεται εκ νέου η αλλαγή τοποθέτησης που χρειάζεται στις σχέσεις σου και το κατά πόσο βέβαια είναι εφικτή. Εξού και μια δυσκολία να απολαύσεις εξολοκλήρου ακόμη και κάτι πολύ ωραίο.

ΤΟΞΟΤΗΣ (22 Νοεμβρίου - 20Δεκεμβρίου)

Ξέχνα ό,τι ξέρεις μήπως και βγάλεις άκρη με επικοινωνία και καθημερινότητα
Ο ανάδρομος Ερμής στον Υδροχόο (4) επιτάσσει την ανεκτικότητα σου σε οποιεσδήποτε αλλαγές προγράμματος και αναποδιές στις μετακινήσεις και τα μηχανήματά σου. Παράλληλα υποδεικνύει την ανάγκη να ξεχάσεις για λίγο αυτά που ξέρεις, είπες, πιστεύεις και να πιάσεις και πάλι κουβέντες, επαφές, συζητήσεις που έγιναν σε προσωπικό κι επαγγελματικό επίπεδο. Μία τελείως ανοιχτή κι ευγενική στάση θα βοηθήσει πολύ να ξεμπερδευτούν τα πάντα ή να δείξουν την αδυναμία τους να συνεχίσουν. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) αυξάνει τον δείκτη ικανοποίησής σου με τη δουλειά, την καθημερινότητά σου και την υγεία σου, κυρίως για να σου θυμίσει ότι για να μονιμοποιηθεί οποιαδήποτε ευχάριστη κατάσταση βιώνεις χρειάζεται να προσπαθήσεις έμπρακτα να εφαρμόσεις τις αλλαγές που απαιτεί μια νέα ιδέα, μια νέα γνωριμία, κάποια καινούρια συμφωνία, στην επαγγελματική και προσωπική σου ρουτίνα. Καθώς στο άλλο ζύγι είναι η βολή σου που τόσο αγαπάς κι όλες οι ασφάλειες σου οικονομικές και

συναισθηματικές, παρά το θετικό κομμάτι, το να μετακινηθείς μπορεί να αποδειχτεί δυσκολότερο από ό,τι περίμενες.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ (21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου)

Χρήματα που καθυστερούν, έξτρα έξοδα και ευχάριστες προσωπικές εξελίξεις
Ο ανάδρομος Ερμής στον Υδροχόο (4) μπορεί να έχει ευχάριστο αντίκτυπο φέρνοντας στην τσέπη σου κάποια χρήματα που περίμενες από επαγγελματικά ανοίγματα ή νομικές υποθέσεις, μπορεί να έχει παράλληλα και λιγότερο ευχάριστο αντίκτυπο σηματοδοτώντας την ανάγκη να επανεξετάσεις τα εν λόγω ζητήματα και ίσως να διαθέσεις περισσότερο χρόνο και χρήμα για την επίλυσή τους. Πάντως είναι βήμα κι όχι τελική κατάληξη. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) σου δίνει μεγαλύτερη χαρά μέσα από την ερωτική σου ζωή και τη σχέση με τα παιδιά σου, ίσως από ιδιαίτερα ποιοτική ψυχαγωγία και γενικώς ηραία πράγματα. Το απροσδόκητο αποτέλεσμα που επίσης έχει είναι να υπογραμμίσει μέσα σου τη συνειδητοποίηση ότι θα ήθελες περισσότερο από αυτό, ό,τι κι αν είναι, όμως για να το έχεις είναι απαραίτητη η οικειοθελής συνεργασία των άλλων. Κι εκεί κάποιο ξεκινά το λίγο πιο δύσκολο κομμάτι, αφού τελικά για να απολαμβάνεις τις προσωπικές σου σχέσεις φαίνεται πως χρειάζεται να παίζεις με ίσους όρους με τον άλλο. Δυσκολάκι.

ΥΔΡΟΧΟΟΣ (20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου)

Δεύτερες σκέψεις και ανάγκη επανατοποθέτησης σε σπίτι και γραφείο
Με τον ανάδρομο Ερμή στο ζώδιό σου (4) δεν είναι άσχημη ιδέα να επανεξετάσεις τα συμπεράσματά σου και τον τρόπο που επικοινωνείς και συνδέεσαι στην ερωτική σου ζωή, με τα παιδιά σου, καθώς και το κατά πόσο η αναλογία δημιουργικότητα/κέρδος ίσως θα μπορούσε να ωφεληθεί από μία καλύτερη δική σου τοποθέτηση σχετικά, ίσως πιο ανοιχτή στους εμπλεκόμενους. Καλό θα 'ναι να δώσεις σημασία σε δεύτερες σκέψεις και αναθεωρήσεις ειδικά για το κατά πόσο τελικά αντιμετωπίζεις τα παιδιά και τον σύντροφό σου ως ισότιμα όντα. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) μπορεί να δώσει ικανοποιητικότερες στιγμές με την οικογένειά σου, τη δυνατότητα να βρεις κάποια ανθρώπινη λύση σε θέματα που αφορούν το σπίτι σου ή το συγγενικό σου περιβάλλον ή ακόμη και να φτιάξει το κλίμα στο γραφείο δείχνοντάς σου πιο ακριβώς πρέπει να είναι το επόμενο βήμα. Προϋπόθεση αποτελεί το να είσαι έτοιμος να συνεχίσεις τις αλλαγές που έχεις ξεκινήσει σε αυτά τα πεδία και να παίζεις τον ρόλο που σου αντιστοιχεί.

ΙΧΘΥΕΣ (18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου)

Πολλά υποσχόμενες επαφές και κουβέντες, όμως και μια κάποια απαισιοδοξία
Το πέρασμα του ανάδρομου Ερμή στον Υδροχόο (4) σου φέρνει κάτι σαν μετακαρναβαλική ή σαρακοστιανή να την πούμε μελαγχολία, κυρίως εξαιτίας προσωπικών υποθέσεων που σου δημιουργούν άγχος και προβληματισμό, τις οποίες δεν μπορείς να δεις καθαρά κι στις οποίες νόμιζες ότι έκανες αυτό που είναι καλύτερο για όλους, αλλά τελικά δεν φαίνεται να είναι ακριβώς έτσι. Η Αφροδίτη στον Ταύρο (5) φέρνει ευχάριστες γνωριμίες και συναντήσεις στην προσωπική σου ζωή, ενώ παράλληλα δημιουργεί καλές συνθήκες για ικανοποιητική συνεννόηση σε ό,τι αφορά διαπραγματεύσεις, διακανονισμούς και κάθε φύσεως οικονομική συμφωνία ή σε θέματα που αφορούν τον οικογενειακό προϋπολογισμό. Αυτό που εκπλήσσει ευχάριστα ή όχι τόσο ευχάριστα στην όλη ιστορία είναι η προσπάθεια που πρέπει να καταβάλεις για να προσαρμόσεις όσα λέγονται και συζητιούνται ή και τον τρόπο που φέρεσαι όσον αφορά καινούριες επαφές. Αυτό είναι απαραίτητο εξαιτίας παλιότερων προηγούμενων, απωθημένων, αναστολών ή απλά εκκρεμοτήτων και μπερδεμάτων που αναγκαστικά σε συνέδεσαν ακόμη και με άτομα που δεν ήθελες. **A**

**Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάξεις και τον ωροσκόπο σου*

Cosmic Telegram

Το κορυφαίο αστρολογικό app
στα ελληνικά

Μην χάνεις τα μηνύματα από τα άστρα!

Κατέβασε δωρεάν την εφαρμογή
Cosmic Telegram και διάβασε
κάθε μέρα τι συμβαίνει στο ζώδιό σου
από την **Ευαγγελία Τσαβδάρη**



✦ **Διάβασε** την αστρολογική «μπουκιά» της μέρας, και εβδομαδιαίες, μηνιαίες και ετήσιες προβλέψεις για κάθε ζώδιο.

✦ **Ενημερώσου** με αναλύσεις για σημαντικά αστρολογικά συμβάντα και διασκέδασε με το lifestyle των ζωδίων.

✦ **Συμβουλέψου** το αστρολογικό ημερολόγιο για τη διάθεση της κάθε μέρας!

✦ **Ξεκλείδωσε** έξτρα αναλυτικές προβλέψεις

για το κάθε ζώδιο για τους κρίσιμους τομείς των Σχέσεων, Οικονομικών και Υγείας, με μικρή χρέωση.

✦ **Γίνε μέλος** για να βρεις πρωτότυπο υλικό αστρολογικών μαθημάτων για να γνωρίσεις καλύτερα τον εαυτό σου και τους αγαπημένους σου. Αστρολογικά πορτρέτα για τις διασημότητες κάθε ζωδίου, την ανάλυση της κορυφαιάς αστρολογικής συγκυρίας κάθε βδομάδας και αποκλειστικά lifestyle άρθρα.



Download on the
App Store

Cosmic Telegram

ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΝΕΟΣ

ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Τιάγκο Μπορντίν, Μαριός Πετιπά
Λούντβιχ Μίνκους

Εθνική
Λυρική
Σκηνή

Greek
National
Opera

2019/20
80
ΧΡΟΝΙΑ
ΕΛΣ

20, 21, 26, 29 · ΜΑΡ 5, 26 · ΑΠΡ 16 · ΜΑΪ · 2020

ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ – ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ

Μουσική διεύθυνση: Στάθης Σούλης • Χορογραφία: Τιάγκο Μπορντίν, βασισμένη στη χορογραφία του Μαριός Πετιπά • Σκηνικά: Γιώργος Σουγλίδης • Κοστούμια: Μαίρη Κατράντζου • Φωτισμοί: Χρήστος Τζιόγκας • Animation: Ειρήνη Βιανέλλη
Με την Ορχήστρα, τους Α' Χορευτές, τους Σολίστ, τους Κορυφαίους και το Corps de ballet της ΕΛΣ

Ώρα έναρξης 20.00 (Κυριακές 18.30)
Εισιτήρια από 15€ • Προπώληση: 213 0885 700

nationalopera.gr, ticketservices.gr, tickets.public.gr



STAVROS
NIARCHOS
FOUNDATION
CULTURAL
CENTER

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΙΔΡΥΜΑ
ΣΤΑΥΡΟΣ
ΝΙΑΡΧΟΣ

ΜΕΓΑΣ ΔΟΡΗΤΗΣ ΕΛΣ / ΔΟΡΗΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ



ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
STAVROS NIARCHOS
FOUNDATION

ΧΟΡΗΓΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ



ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΠΑΛΕΤΟΥ



CREATIVE
PARTNER



ΠΑΓΙΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ



TECHNOLOGY
PARTNER



ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ



ΧΟΡΗΓΟΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ



ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

